

**T.C.
BOZOK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI**

Yüksek Lisans Tezi

KASTAMONU EFSANELERİ

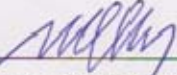
Gülşah YÜKSEL

**Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Murat KACIROĞLU**

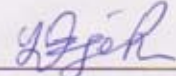
YOZGAT - 2011

T.C.
BOZOK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEZ ONAYI

Enstitümüzün Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı 8011050019 numaralı öğrencisi Gülşah YÜKSEL'in hazırladığı "Kastamonu Efsaneleri" başlıklı Yüksek Lisans tezi ile ilgili Tez Savunma Sınavı, Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği uyarınca 20/06/2011 Pazartesi günü saat 11:00'te yapılmış, tezin onayına ~~OY ÇOKLUĞU/ OY~~ BİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

Başkan
Yrd. Doç. Dr. Murat KACIROĞLU (Danışman)

Üye
Yrd. Doç. Dr. Seyfullah TÜRKMEN

Üye
Yrd. Doç. Dr. Yunus ÖZGER

ONAY:

Bu tezin kabulü, Enstitü Yönetim Kurulu'nun ~~20/06/2011~~ tarih ve .../.../... sayılı kararı ile onaylanmıştır.

...../...../20.....

Enstitü Müdürü
Prof. Dr. Tahsin KADALCA
(Unvanı ve Soyadı)

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET	I
ABSTRACT	II
ÖNSÖZ	III
KISALTMALAR	V
GİRİŞ	1
1. BÖLÜM: Kastamonu İli Hakkında Genel Bilgiler	11
1.1. Coğrafi Konumu.....	11
1.1.1. Kastamonu'nun Coğrafi Durumu.....	11
1.1.2. Kastamonu'nun İlçeleri.....	11
1.1.2.1. Abana	12
1.1.2.2. Ağlı	12
1.1.2.3. Araç	12
1.1.2.4. Azdavay	13
1.1.2.5. Bozkurt	13
1.1.2.6. Cide	13
1.1.2.7. Çatalzeytin	14
1.1.2.8. Daday	14
1.1.2.9. Devrekâni	14
1.1.2.10. Doğanyurt	15
1.1.2.11. Hanönü	15
1.1.2.12. İhsangazi	15
1.1.2.13. İnebolu	16
1.1.2.14. Küre	16
1.1.2.15. Pınarbaşı	16
1.1.2.16. Seydiler	17
1.1.2.17. Şenpazar	17
1.1.2.18. Taşköprü	17
1.1.2.19. Tosya	18
1.1.3. İklim.....	18
1.2. Tarihi	19
1.2.1. Kastamonu Kelimesinin Menşei	19
1.2.2. Kastamonu'nun Tarihi Evrimi	20

1.2.3. Kastamonu'da İlk Oturan Kavimler.....	20
1.2.4. Kastamonu'da Roma ve Bizans Dönemi	20
1.2.5. Kommenler Dönemi	21
1.2.6. Kastamonu'da Selçuklu Dönemi	21
1.2.7. Beylikler Döneminde Kastamonu	22
1.2.8. Kastamonu'da Çobanoğulları Dönemi	23
1.2.9. Kastamonu'da Candaroğulları Dönemi	23
1.2.10. Kastamonu'da Osmanlı Dönemi	24
1.2.11. Mutlakiyet ve Meşrutiyet Döneminde Kastamonu	25
1.2.12. Milli Mücadele Döneminde Kastamonu	26
1.4. Nüfus	27
1.5. İktisadi Durumu	29
2. BÖLÜM: Efsanelerin Sınıflandırılması ve İncelenmesi.....	30
2.1. Dini Efsaneler.....	30
2.1.1. Peygamberler, Hızır ve Diğer Din Büyükleri Üzerine Anlatılan Efsaneler.....	30
2.1.2. Ziyaret Yerleri Üzerine Anlatılan Efsaneler	50
2.1.3. Evliyalar Üzerine Anlatılan Efsaneler	56
2.2. Yerleşim Yerleri ve Tabiat Şekillerinin Adlarıyla İlgili Efsaneler.....	57
2.2.1. İl Merkezinin Adıyla İlgili Efsaneler	57
2.2.2. İlçe Merkezlerinin Adlarıyla İlgili Efsaneler	59
2.2.3. Köy Adlarıyla İlgili Efsaneler	62
2.2.4. Göl ve Su Adlarıyla İlgili Efsaneler	64
2.2.5. Tepe Adlarıyla İlgili Efsaneler	66
2.3. Taş Kesilme Efsaneleri.....	66
2.4. Tarihi Efsaneler	69
2.4.1. Tarihi Kişilerle İlgili Efsaneler	69
2.4.2. Tarihi Yapılarla İlgili Efsaneler	71
2.4.3. Tarihi Olaylarla İlgili Efsaneler	74
2.4.4. Tarihi Yollarla İlgili Efsaneler	75
2.5. İnsana Dönüşüm Efsaneleri	75
2.6. Olağanüstü Varlıklarla İlgili Efsaneler	77
2.7. Delilerle İlgili Efsaneler	78
2.8. Diğer Efsaneler	79
3. BÖLÜM: Metinler	80

SONUÇ	204
KAYNAKÇA	208
EKLER	212
ÖZGEÇMİŞ.....	221

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi
Kastamonu Efsaneleri
Gülşah YÜKSEL
Bozok Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı
2011:228 Sayfa

Bu çalışmanın amacı, Türk kültür mirası için önemli bir merkez olan Kastamonu ve ilçelerinde sözlü gelenek yoluyla anlatıla anlatıla günümüze kadar gelmiş efsaneleri derleyerek yazıya geçirip, üzerilerinde incelemeler yaparak Halk Edebiyatı literatürüne katkı sağlamak ve bu değerleri gelecek kuşaklara aktarmaktır. Kastamonu Efsaneleri adlı bu çalışma, yöredeki halk kültürü ürünlerinden biri olan efsanelerin tespiti, konu ve fonksiyonları bakımından sınıflandırılması, incelenmesi ve motif yapılarının çıkarılmasından oluşmuştur. Bu çalışmada, kaynak taraması ve alan araştırması yöntemleri kullanılmıştır. Alan araştırması yöntemi ile efsane derlemesi yapılırken “görüşme tekniği” kullanılmıştır. Derlenen, Kastamonu Efsaneleri 8 ana başlıkta sınıflandırılmıştır. Bu başlıklar sınıflandırılan efsaneler tasnif edilmiş ve numaralandırılmış biçimde verilmiştir. Çalışmanın sonuç kısmında, Kastamonu ve ilçelerinde anlatılan efsanelerin sosyal çevreye uyum sağlayarak varlıklarını sürdürdükleri görülmüştür. Ayrıca aynı efsane metninin farklı kişilerce anlatımında değişik varyantlarının da olduğu tespit edilmiştir. Bu efsane metinlerinin içinde benzer motiflerin varlığı görülmüştür.

Anahtar Sözcükler:

Kastamonu, Halk Kültürü, Efsane, Motif

ABSTRACT

MA Thesis

The Legends of Kastamonu

Gülşah YÜKSEL

Bozok University

Institute of Social Sciences

Department of Turkish Language and Literature

2011:228 Page

This study aimed to contribute to Turkish Folk literature by compiling and analyzing the legends told orally in Kastamonu, a district of paramount importance for Turkish cultural inheritance, and to pass them to the next generations. Firstly, the study determined the legends in Kastamonu district, classified them in terms of their subjects and functions, and then analyzed their motive structures. It used literature review and field investigation as the research method. During the field investigation, the interview technique was used. The study classified Kastamonu legends under eight main titles. Under these titles were the legends assorted and numbered. The study concluded that the legends in Kastamonu district survived by adapting to the social environment. It also concluded that some of these legends differed in the ways they were told, but they had the same or similar motives.

Key Words:

Kastamonu, Folk Culture, Legend, Motive

ÖN SÖZ

Sözlü kültür ürünlerinin bir türü olan efsaneler, sözlü gelenek yoluyla anlatıla anlatıla günümüze kadar gelmiş, günlük konuşma diliyle icra edilen halk kültürü ürünleridir. Avrupa’da on dokuzuncu yüzyılda başlayan efsane çalışmaları, Türkiye’de yirminci yüzyılın başlarında metinlerin derlenmesi ve yazıya geçirilmesi ile başlamıştır. Günümüzde efsaneler üzerinde daha çok ilmî tahlil ve incelemeler yapılarak kültürel zenginlikler yeni kuşaklara aktarılmak istenmektedir. Çünkü bilim ve teknoloji alanındaki gelişmeler, çağdaş insanın sosyal ve kültürel değerlerini, maddi ve manevi ihtiyaçlarını karşılama biçimini değiştirmiştir. Bilim insanları bu çalışmalarla bir milletin yaşam tarzını ve kuşaktan kuşağa aktardığı değerleri koruyarak hem milli kültürüne hem de dünya kültür mirasına sahip çıkmaktadırlar.

Kültürümüz halkımızın duygu, düşünce, dil, inanç, yaşam tarzı ve beğenisiyle oluşmuş nesilden nesile aktarılarak bugüne gelmiştir. Bu bağlamda Türk milleti yaşadığı coğrafyaya kültürünü nakış nakış işlemiş ve bu kültürel birikimi ile yaşadığı toprakların tapu senetlerini oluşturmuştur.

Bu çalışmada Türk kültür değerlerinin yaşatılması konusunda önemli bir coğrafya olan Kastamonu ve ilçelerinde anlatılmakta olan efsanelerin usulüne uygun olarak sözlü ve yazılı kaynaklardan derlenmesi ve incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma, önsöz ve giriş kısımları dışında üç bölüm ve sonuçtan oluşmaktadır.

Çalışmamızın “Giriş” kısmında efsane kavramı üzerinde durulmuş, efsanenin sözlüklerde, ansiklopedilerde ve bilim insanları tarafından yapılan tanımlarına yer verilmiştir. Ayrıca bu bölümde efsanenin özellikleri ve toplumdaki yeri hakkında bilgiler verilmiştir.

Çalışmamızın I. Bölümünde araştırma alanı hakkında tarihi ve coğrafi bilgilere yer verilmiştir. Kastamonu’nun merkez ilçe dışında 19 ilçesi de kısa açıklamalarla tanıtılmıştır.

II. Bölüm Kastamonu efsanelerinin sınıflandırılması, incelenmesi ve motiflerinin belirlenmesine ayrılmıştır. Kastamonu Efsaneleri 8 ana başlıkta sınıflandırılmıştır. Bunlar: Dini Efsaneler, Yerleşim Yerleri ve Tabiat Şekillerinin Adlarıyla İlgili Efsaneler, Taş Kesilme Efsaneleri, Tarihi Efsaneler, İnsana Dönüşüm Efsaneleri, Olağanüstü Varlıklar İlgili Efsaneler, Delilerle İlgili Efsaneler, Diğer Efsaneler. Efsaneler sınıflandırıldıktan sonra ilk olarak efsane metinlerinin motiflerini içine alan kısa özeti verilmiş ve bu özette yer alan motifler Stith Thompson’un “The Motif Index of Folk Literature” (Halk Edebiyatının Motif İndeksi) adlı eserindeki motif numaraları ile tespit edilmiştir.

Çalışmamızın üçüncü bölümünde Kastamonu yöresinden derlenen 124 adet efsane metnine yer verilmiştir.

Sonuç kısmında incelemeler sonucunda ulaşılan noktalar ana hatlarıyla ortaya konulmuştur.

Çalışmamızın sonunda efsanelerin derlendiği yazılı ve sözlü kaynaklar listesi, Kastamonu haritası ve çalışmada yararlanılan eserler “Kaynakça” verilmiştir.

Eğitim ve öğrenim yaşantımı yüksek lisans tezi ile taçlandırma sürecimde pek çok kişinin emeği üzerimde oldu;

Bu bağlamda tez danışmanlığımı kabul edip, değerli görüş ve önerilerini aldığım Sn. Hocam Yrd. Doç. Dr. Murat KACIROĞLU’na,

Tanıdığı akademik kariyer imkânı ve teşvikleri için Sn. Hocam Prof. Dr. Hayrettin RAYMAN’a

Yüksek lisans öğrenimim sürecinde ders aldığım Sn. Hocam Doç. Dr. Ali YAKICI’ya

Akademik yaşantım boyunca akademik ve sosyal desteğini her daim hissettiğim Sn. Hocam Doç. Dr. Mustafa şAHİN’e,

Son olarak; bu uzun ve zorlu süreçte hayatımın her döneminde her kararında yanımda olan canım aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Gülşah YÜKSEL

Yozgat 2011

KISALTMALAR

Çev.: Çeviren

Doç.: Doçent

Dr.: Doktor

Hzl.: Hazırlayan

Prof.: Profesör

(T): Türk Motifi

TDK: Türk Dil Kurumu

S.: Sayı

GİRİŞ

Sözlü kültür ürünlerinin bir türü olan efsaneler, sözlü gelenek yoluyla anlatıla anlatıla günümüze kadar gelmiş, günlük konuşma diliyle icra edilen halk kültürü ürünleridir. Efsaneler, içinden çıktıkları ulusların en önemli kültür değerlerinden biri olup, anlatıldığı toplumun insan ilişkilerinde ve toplumsal yaşamında etki bırakmaktadırlar.

Efsanelerin halk kültürü ürünü olması sebebiyle değişik bilim dallarının bu konuda görüşleri ve çalışmaları olduğu görülmektedir. Efsane, halkbilimciler tarafından halk kültürü ürünlerinden biri olarak tanımlanmakta, tarihçiler efsanelerin tarih araştırmalarının en eski ve ilk kaynakları arasında yer aldığını belirtmektedir. Bunun yanında din bilimciler için ise efsaneler, inancın ve kutsalın kaynağını gösteren işaretlerdir (Fedakar, 2008:88).

Efsane ile ilgili ilk çalışmalar 19. yüzyılda Batı dünyasında başlamıştır. İlk efsane çalışmaları, Grimm kardeşler başlatmış ve efsane türleri ile ilgili ilk tanımı da yapmışlardır. Grimm kardeşlere göre efsane, “gerçek ya da gerçek dışı belirli bir kişi, olay ya da yer hakkında anlatılan ve inanılan anlatıdır” (Akt. Fedakar, 2008:91).

Efsane, Latince “legendus” kelimesiyle karşılanmaktadır. Günümüz batı dillerinde ise aynı kökten gelen; İngilizcede “legend”, İtalyancada “leggenda”, İspanyolcada “leyenda”, Fransızcada “legende”, Rusçada ise “legenda”, “predaniya” ve “skaz” kelimeleri efsane karşılığı olarak kullanılmaktadır (Sakoğlu, 1980:4; Hansoy, 1984:712; Hornby, 1989:712; Ergun, 1997:1).

Türkiye’de halk bilimi literatüründe kullanılan “efsane” kelimesi, Farsça kökenli bir kelime olup, “masal, hikâye, öykü” anlamına gelmektedir (Kanar, 2000:102). Arapçada ise dilimize de girmiş olan “esâtır” ve “usture” kelimeleri efsanenin karşılığı olarak kullanılmaktadır (Pala, 2003:147).

Anadolu’da en çok “efsane” kelimesi kullanılır. Efsane dışında “menkıbe” ve “esâtır” kelimeleri kullanılır. Anadolu dışındaki Türk toplumlarında efsane bağlamında kullanılan kelimeler şunlardır: Balkan Türkleri ve Kırım Tatarlarında efsâne; Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde, efsâne; Azerbaycan’da, efsâne, mif ve esâtır; Türkmenistan’da, epsana ve rovyat; Özbekistan’da, efsâne ve rivâyet; Kazakistan’da, anız, anız-engime, epsane ve hikâyet; Uygurlarda, rivâyet ve epsane; Başkurlarda, rivayat ve legenda; Kazan Tatarlarında, rivâyet, legenda, ekiyet ve beyt; Altay Türklerinde, kuuçın, kep- kuuçın, mif-kuuçın ve legenda-kuuçın; Karakalpaklarda, epsane, legenda ve anız-engime; Hakaslarda, Kip-çooch legenda, çooch çaaah ve nımah; Tuva Türklerinde, tool-çurgu çugaa, töögü ve çugaalar;

Şorlarda, purungu çook, kep çook ve erbek; Karaçaylarda, aytiv ve tavruh; Yakudlarda kepseen, sehen, kepsel ve bıırgı sehen; Dolganlarda, çukşah; Tofalarda, uleger; Çuvaşlarda, halap, mif, ııakap ve comok (Ergun, 1997:1; Fedakar, 2008:90). Yukarıda da görüldüğü gibi efsane kelimesi farklı coğrafya ve farklı topluluklarda değişik kelimelerle anılmaktadır.

Kökeni bakımından Türkçe olmayan “efsane” kelimesine karşılık olarak, Türkçe kökenli “söylence” teklif edilmişse de akademik çevrelerde pek kabul görmemiştir (Görkem, 1987:13). Efsaneyle ilgili olarak sözlük ve ansiklopedilerdeki bazı tanımlar şöyledir:

Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi’nde efsane; “Edebiyatta tabiatüstü nitelikler gösteren kişilerin hayatlarını, halk muhayyilesinin veya şairlerin meydana getirdiği tarih olaylarını anlatan olağanüstü olaylarla süslü hikâyelere verilen isimdir” şeklinde tanımlanmaktadır (Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi,1979:7).

Akalın tarafından hazırlanmış olan Edebiyat Terimleri Sözlüğü’nde ise efsane, “Bir olayı akıl-dışı olağanüstü yönde gelişmiş gösteren söylenti. Genel anlamda; masal, olmayacak şey, asılsız hikâye” olarak tanımlanmaktadır (Akalın, 1984:93).

Kamus-ı Türkî adlı sözlükte efsane iki ayrı anlama gelmektedir, birinci anlamı “Masal, asılsız hikâye, hurafat”, ikinci anlamı “Şöhret bulup dillere düşen vakıa ve hâl, destan” diye tanımlanmaktadır (Sami, 1989:136).

Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü’nde efsane, “dile düşmüş şey, asılsız hikâye, masal, destan.” Aynı sözlükte efsanenin Arapça karşılığı olan esâtir ise iki anlama gelmektedir, birinci anlamı “Mitoloji, uydurma şeyler, masal, efsane, hurafe”, ikinci anlamı “Eski zamanların ilahlarına ve kahramanlarına ait olarak gösterilen garip olaylar” şeklinde tanımlanmıştır (Pala, 2003:145).

Devellioğlu’nun hazırladığı Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat’te efsane iki anlama gelmektedir, birinci anlamı “ Asılsız hikâye, masal, boş söz, saçma-sapan lakırdı”, ikinci anlamı “Dillere düşmüş, meşhur olmuş hâdise” diye tanımlanır (Devellioğlu, 2003:206).

Ansiklopedik Türk Halk Edebiyatı Terimleri sözlüğünde efsane, “gerçek veya hayali muayyen şahıs, hadise veya yer hakkında anlatılan hikâyedir” şeklinde tanımlanmıştır (Kaya, 2007:302).

Meydan Larousse Ansiklopedisi’nde efsane şöyle tanımlanmaktadır: Efsane, “Halkın gözünde veya nakledenin hayal gücünde biçim değiştirerek, olağanüstü niteliklerle donatılarak anlatılan hikâye” (Meydan Larousse Ansiklopedisi,1981:88).

Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi’nde ise efsane iki anlama gelmektedir, birinci anlamı “Tarihsel olayların halkın hayal gücüyle ya da şiirsel buluşlarla biçim

değiştirdiği olağanüstü öğelere dayanan anlatı”, ikinci anlamı “Bir kimsenin üstün başarılarını, yaşamını konu alan ve güzelleştirilmiş olarak sunan, toplum belleğinde yer etmiş olan betimleme” (Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi, 1986:74).

Yukarıdaki sözlük ve ansiklopediler dışında da birçok sözlük ve ansiklopedide de efsaneyle ilgili bilgilere ulaşılmaktadır. Bu çalışmanın kapsamında sözlük ve ansiklopediler alınan tanımların yanında Türkiye’de efsane konusunda akademik çalışmalar yapan araştırmacılara ait tanımlardan da bazıları şunlardır:

Fikirleri ve verdiği eserlerle Türk kültür ve düşünce hayatında kendinden sonra gelen kuşaklara yol gösteren Ziya Gökalp Türkiye’de ilk efsane tanımı yapan fikir adamıdır. Gökalp, “usture” ve “menkıbe” için; “ustureler için ilahlara taalluk eden maceralardır. Menkıbeler de kahramanlara yani nim-ilahlara nisnad olunan següzeştlendir” şeklinde tanımlamaktadır (Gökalp, 1976:7). Bu tanım efsane konusunda ilk çalışma olmasından dolayı önemlidir.

Türkiye’de Türkoloji ilmînin kurulmasını sağlamış olan M. Fuat Köprülü, bugün efsane türü içerisinde değerlendirdiğimiz evliya menkıbeleriyle ilgili olarak, “Halkın muhayyilesi üzerinde kuvvetli izler bırakan her şahsiyet, hatta daha hayatta iken, menkâbesinin teşekkül ettiğini görür. O menkâbeler uzun asırlar boyunca bir nesilden öteki nesle geçerken daima büyür, büyür ve nihayet o şahsiyetin hakiki simasını tayin edebilmek çok güçleşir” diye tanımlamada bulunmuştur (Köprülü, 1981:27).

Bahattin Ögel, Türk Mitolojisi adlı eserinde efsaneye, “Tarihte adı geçmeyen, artık unutulmuş büyük kahramanlara ait efsaneler, mitolojinin kadrosuna girer. Tarihte yaşadıklarını bildiğimiz kişilere ait efsaneler ise destan yani “legende” dir diye bir tanımlama getirmiştir (Ögel, 1989:V). Bu tanımıyla efsaneleri, kahramanların yaşayıp yaşamadığı belli olup olmama durumuna göre ikiye ayırmıştır.

Pertev Naili Boratav, “100 Soruda Türk Halk Edebiyatı” adlı eserinde efsanenin nitelikleri ve tanımıyla ilgili olarak; “Efsanenin başlıca niteliği inanış konusudur; onun anlattığı şeyler doğru gerçekten olmuş diye kabul edilir. Efsane “kendine özgü bir üslubu, kalıplaşmış kurallı biçimleri olmayan, düz konuşma dili ile bildirilen bir anlatı türüdür” (Boratav, 2003:122). Bu tanımlamayla efsaneleri masallardan ayırır.

Sakaoğlu, efsaneyle ilgili birçok tanımı değerlendirdikten sonra efsanelerin özelliklerini dört maddede toplamıştır. Bunlar;

- “1. Şahıs, yer ve hâdiseler hakkında anlatılırlar.
2. Anlatılanların inandırıcılık vasfı vardır.
3. Umumiyetle şahıs ve hâdiselerde tabiatüstü olma vasfı görülür.

4. Efsanelerin belirli bir şekli yoktur; kısa ve konuşma diline yer veren anlatılardır” (Sakaoğlu, 1980: 6-7).

Rayman, Erzurum Efsanelerinde Gayrı Müslimler adlı makalesinde efsaneyi; “Belli bir yer veya şahıs hakkında anlatılan, inandırma gücü fazla, her türlü üslûp kaygısından uzak, günlük konuşma dili ile ortaya konulan bir anlatı türü şeklinde tanımlar (Rayman, 1992:26).

Göde’ye göre halk edebiyatımızın sözlü ürünlerinden olan efsaneler, masallar ve halk hikayeleriyle birlikte hatırlanan anmalardır (Göde, 2010:34).

Efsane kelimesi, Farsçadan dilimize geçen bir kelime olup efsunlu, füsunlu hikâye anlamına gelir. Mecazi anlamı; söylenti, asılsız hikâye, olmayacak şey, olağanüstü olaylardır (Önal, 2005:1).

Efsane kavramı, duygusal bir anlatımla, anlatıcı tarafından bilinçli olarak gerçek olaylar anlatıldığını iddia eden dinleyiciler bu olayın gerçek olup olmadığını, gerçek ise nasıl olduğunu düşündüren ve bu gerçekten ne haberdar olmayı isteyen, nesilden nesile sözlü aktarım yoluyla geçen ve karakteristik bir şekle sahip anlatım türünün adıdır (Çev. Sönmez, 2006: 349).

Seyidoğlu Erzurum Efsaneleri adlı çalışmasında efsanenin özelliklerine ilişkin görüşlerini dört boyutta ifade etmiştir. Bunlar;

“1. Bir inanış etrafında teşekkül etmişlerdir. Bu inanış, efsanelerin gerçek ve doğru olduğu inancıdır.

2. Efsaneler bilinmeyen esrarengiz bir âlemi anlatırlar. Bu bakımdan olağanüstü unsurlar ihtiva ederler.

3. Efsaneler bir tarife göre mitlerin modernleşmiş şekilleri olarak ifade edilmekte, çok eski hikâyeler olduğu söylenmektedir. Bu bakımdan kutsal unsurlar da taşırlar.

4. Bir efsane mutlaka bir inanç unsuru üzerine kurulmakla birlikte, diğer unsurların hepsini taşımayabilir (Seyitoğlu, 1997:22).

Bir efsane araştırmacısı olan Carl-Herman Tillhagen, “Efsane şiirdir, fakat gerçeğinde malıdır” sözünü sık sık hatırlatırdı. Efsane günlük hayatın bir parçasıdır (Çev. Görkem, 2006:364).

Destan, masal, halk hikayesi, halk şiiri ve halk temaşası ile yakından münasebeti olan efsanelerimizin onlardan ayrıldığı en mühim tarafı, kısa nesir şeklinde ve inandırıcı olması ile izah edilebilir (Alptekin, 1993:15).

Efsane, bazı uygulamaları, inanışları, bir geleneği ya da doğa güçlerinin bir sonucu olan alışılmadık veya sıra dışı varoluşu açıklamaya yarayan, görünüşte tarihi olaylarla ilintili, genellikle asıl kaynağı unutulmuş hikâye (Çev. Yüksel, 2010:342).

Yukarıdaki ansiklopedi, sözlük ve araştırmacıların efsaneyle ilgili yaptıkları tanımlar ve tespitler ışığında, “efsaneler, belli bir insan, yer ve olay adlarına bağlı olarak anlatılan, yüzyıllar öncesinden günümüze dilden dile süzülerek gelen, birçoğu olağanüstü unsurlar taşımaya rağmen inandırıcılığı yüksek ve günlük hayatın bir parçası olan halk anlatılarıdır” biçiminde tanımlanabilir.

Efsaneler, belli bir insan, yer ve olay adlarına bağlı olarak anlatılan halk anlatıları olmaları, efsanelerin oluşumunda evren, insan ve çevre faktörünü ön plana çıkarır. Türk efsanelerinde insan ve çevre birbirine sıkı sıkıya bağlıdır. İnsanın ana motif olarak yer aldığı efsanelerde, çevre adeta ışığın etrafında dönen bir pervane gibi insanı sarmaktadır. Birbirleriyle iç içe geçen insan ve çevre, efsanelerin oluşumunda, varlıklarını sürdürmelerinde ve unutulmamasında çok önemli roller oynamaktadır (Sakaoğlu, 1992:25).

Efsaneler teşekkül ettikleri yüzyıllar öncesinden bugüne kadar gelişen toplum şuuru içinde, birçok tabiat ve hayat olaylarının sebebini arar. Bu arayış üzerinde kurulan normalin üstündeki hayat anlayışına göre şekillenmişlerdir. Toplum düşüncesi içinde bulunduğu kaosla çözemediği birçok oluşuma kendine bir izah tarzı geliştirmiş ve mutlaka bir sebep bağlamıştır. Böylece toplumun bu mantık ameliyesinden birçok mitolojik unsurlar doğmuş, bu mitolojik unsurlar ise bazı efsanelerin teşekkülüne hizmet etmiştir. Efsanelerde insanların ruh yapısı ve toplum ilişkileri arasında sıkı bir bağlantı sezilir, efsaneler bu bağlılığın sergilenmesinden doğmuşlardır (Akt. Gökşen, 1999:17).

Efsanelerin teşekkülü konusunda çalışma yapan Raoul Roires bunların teşekkülünü üç kaide ile açıklamaktadır. Bunlar:

1. Menşelerle ilgili kaide: Aynı akli kapasiteye sahip olan bütün milletlerde muhayyile aynı şekilde tezahür eder. Böylece benzer efsanelerin yaratılışına sebep olur.
2. Birinin yerine diğerinin geçmesi kaidesi: Bir kahramanın hatırası zayıfladıkça onun şerefine yaratılmış olan efsane bu kahramanı terk eder ve daha meşhur birine mal olur.
3. Adapte olabilme kaidesi: Çevre değiştiren her efsane yani çevrenin sosyal ve etnografik şartlarına kendisini adapte eder, şeklidir (Akt. Karadavut, 1992:18).

Efsanelerin teşekkülünü açıklayabilmek için önce köklerini araştırmak gerekir. Çünkü efsaneler teşekkül ederlerken beslendikleri kaynaklara, köklerine göre farklılık arz etmektedir. Yani bütün efsaneler aynı teşekkül, oluşum sürecinden geçmemektedir. Efsanelerin bir değil, birkaç kökü vardır. Bu kökleri şöyle sıralayabiliriz:

1. Mitolojik Kökler
2. Tarihi Kökler
3. Dini Kökler

4. Hayali, Fantastik Kökler (Ergun, 1997:40-41).

Efsaneler kaynaklarını mitolojiden, tarihten, dinden ve günlük olaylardan alabilirler. Efsaneler belli yerlere ve olaylara bağlı olarak da oluşup gelişebilirler. Modern toplumlar için mitik devir kapandığı halde efsane dönemi kapanmamıştır. Belli yerler etrafında teşekkül etmiş olan efsaneler; meşhur insanlar, tarihi olaylar ve mahalli değerler etrafında meydana gelebileceği gibi olağanüstü inanışlar ve olaylar etrafında da oluşur (Seyidoğlu, 2005:17). Tarihi efsaneler kaynaklarını tarihi, mitolojik efsaneler, mitolojik kökten alır. Ancak bir efsanede birden çok kök bulunabilir. Fakat bu köklerden biri daha çok ön plana çıkar. Fantastik efsanelerde birden çok kök bulunmasına rağmen ön plana fantastik kök çıkar. Çünkü her efsanenin oluşumunun temelinde farklı faktör ve süreçler vardır.

Efsanelerin en önemli özelliklerinden biri inanç unsurudur. Efsaneyi anlatanlar ve onu dinleyenler efsanenin gerçek üzerine kurulduğuna inanırlar. Bu gerçek objektif bir gerçek değildir. Efsaneyi nakledenler ve dinleyenler efsanedeki olayların gerçekten olmuş olduğuna inanırlar. Efsanelerde gizli ve esrarengiz bir âlem vardır. Bu âlemin sırlarına erişilemez. Gerçeklik unsurunun yanında olağanüstülük ve kutsallık da sahip olduğu unsurlardandır. Bir efsanenin temelinde inanç mutlaka bulunur (Seyidoğlu, 2005:13). Max Luthi'nin de işaret ettiği gibi efsanelerde “gerçeklik” ve “inanç” efsanenin tanımlanmasında üzerinde durulan iki temel özelliktir (Akt. Fedakar, 2008:92). Efsaneler doğaüstü ve fantastik olaylardan söz etmelerine rağmen, insanın gerçek dünyasıyla ilişkilendirilerek gerçek kabul edilmesi dikkat çekici bir özelliğidir.

Efsanelerin doğru olduğuna ve gerçeğe dayanan önemli bilgilerden oluştuğuna inanılır. Özel olarak sahiplenilmezler, belirli şekillerde söylenirler veya etkileri büyüdür (Çev. Çalış, 2005:129). İnanç özelliği inanırlık efsanenin en belirgin niteliğini oluşturmaktadır (Osan, 2006:11-12). Efsaneler, inanırlılıkları hakkında mümkün olduğu kadar güçlü deliller verir: “Bunu bizzat yaşadım” gibi, değişik şahitlerin ismini verir (hala yaşıyorlar gibi), mekân ve zaman bildirir vs. ve prensip olarak bir güven de kazanırlar çünkü onlar öncelikle rapordan, rivayetten başka bir şey değildir (Çev. Öztürk, 2006: 359). Efsanelerin insanların sosyal yaşamlarında etkili izler bırakmasının sebebinin “inanma” boyutunun gizeminde saklıdır.

Efsaneler, halkın çaresizliklerini, umutlarını, özlemlerini, dünya görüşlerini bütün öteki halk edebiyatı türlerinden daha keskin belirtirler; çünkü büyük bir bölümüyle inanış konusudurlar (Boratav, 2003:131). Çeşitli inanışlarla ilgili efsaneler yine belli bir yere bağlı olarak karşımıza çıkar. Evler, çeşmeler, kuytu ve ıssız yerler, mezarlıklar, hamamlar, ahırlar

etrafında teşekkül etmiş pek çok efsane vardır. Bunların etrafında olağanüstü yaratıcılıklar bulunabilir. Bununla birlikte efsanevi olaylar gelişir (Seyidoğlu, 2005:18).

Efsanenin başlıca niteliği, inanış konusu olmasıdır. Efsanede anlatılan şeyler doğru ve gerçekten olmuş gibi kabul edilir (Boratav, 2003:131). Türkiye’de efsane konusunda çalışma yapan birçok araştırmacı, efsanenin olağanüstülük özelliğinin olmasına rağmen inandırıcılık özelliğini ön plana çıkarmıştır. Efsaneyi hem anlatan hem de dinleyenler olayları gerçekten olmuş gibi algırlar. Efsanelerin inanırılık özelliği dini inançlara inanma boyutuna paralel bir inanmayı beraberinde getirdiği söylenebilir.

Yaşayan, folklorik malzeme ürünlerinden olan efsaneler, bağlı oldukları ulusların en önemli kültür hazinelerinden birini oluştururlar (Sancak, 2008: 16). Efsane, bir ulusun millî kimliğini oluşturan manevî kültür öğelerinin korunması ve yaşatılması hususunda kuşaklar arasında bağlantı sağlayan önemli vasıtalarından biridir. Alangu, “bu yazılmamış bir tarihtir... Folklor yüksek harsın halktan uzaklaştırdığı şeyleri tekrar ona iade eder. Bu suretle bir milletin adetleri ananeleri arasında millî bir vasıta olur (Alangu, 1983:38).” Efsaneler, bir millete geçmişten günümüze ayna tutarak geleceğini şekillendirmede yol gösterici olurlar.

Bir ulusun varlığını sürdürmesi için maddi ve manevi değerlerini geliştirmesi ve koruması gerekir. Bir ulus için ekonomik ve teknolojik güç kadar sanat ve edebiyat önemlidir. Bir milleti iyi tanıyabilmek için ilk önce o milletin folklorunu tanımak gerekir. Folklorik özellikler o milletin dünyaya, insana, topluma, nesneye nasıl baktığını, neler duyup hissettiğini, geçmişte nasıl olduğunu, bugünkü durumunu ve geleceğinin ne olacağını daha iyi anlarız (Seyidoğlu, 1989:3). Bu folklor değerlerinden biri olan efsane bireye, toplumunu, toplumsal yaşam kurallarını, değerlerini ve yaşam becerilerini tanıtır.

Efsanelerde toplumsal düzeni korumaya yönelik olarak, insanlık, doğruluk, dürüstlük, cesaret, fedakârlık, cömertlik ve iyilikseverlik gibi ahlaki davranışlar ve değerler yüceltilir (Erdoğan, 2003:37-41). “Efsaneler topluma yön, insanlara çeki düzen verir, onların neleri yapıp neleri yapmayacaklarını tayin eder, insanları koruma ve iyileştirme rolleri vardır” (Rayman, 1992:37). Bu açıdan bakıldığında efsanelerin toplumun ahlâkî yapısı ve bireyin sosyal davranışları üzerindeki etkilerini görürüz.

Bir efsane ne kadar iyi biliniyor ve ne kadar yaygınlaşmışsa efsanenin bir mesaj taşıdığı da o kadar kesindir. Efsanelerin doğaüstü yaratıkları, insan toplumunun normlarını teyit eder. Efsaneler, sosyal ve dinsel tabuların yıkılmasının doğuracağı sonuçlardan dolayı duyulan korku ve endişeleri anlatır. Her durumda efsanelerin bizden uymamızı istediği tabuların arkasındaki bastırılmış ve gizlenmiş potansiyel yalanları sorgulayamayız (Korkmaz, 2006:242-243). Efsaneler toplum tarafından kabul görür. Çünkü neden-sonuç ilişkisi üzerinde

durarak ister yalan ister doğru olsun bir bilgi verir. Verilen bilgiye güvenirlilik vardır. Özellikle dini ve mistik efsanelerde bunu yüceltilmiş şekilde görürüz. Davranışlarımızı, duygularımızı denetleyen kişi ve kişilere inanma, onları hoş tutma, dua etme gibi olguları ortaya çıkarır (Osan, 2006:16). Efsaneler insanların hayatına mana ve derinlik katarken bir taraftan da çevreyi korur tabiatın tahrip edilmesini önlerler (Seyidoğlu, 2005:20). Bu açıdan efsaneler bir taraftan insana içsel olgunlaşma yönünden katkı sağlarken bir yandan da insanın topluma ve doğaya karşı sorumluluğunu hatırlatırlar.

Efsanelerin yaratıldığı toplumun genç üyeleri artık çevrelerinde neyin tehlikeli neyin yararlı olduğunu kendi yaşantılarıyla öğrenmek zorunda değildirlen. Onun yerine eski kuşakların kolektif tecrübelerine dayanarak hatalarını tekrar etmekten belki de kurtulabilirler. Bu nedenle, efsaneler sadece gerekli ve faydalı bilgi taşır (Akt. Fedakar, 2008:97). Bu bağlanma efsanelerin sosyal öğrenme konusunda çok büyük bir işlevleri olduğunu belirtebiliriz.

Efsanelerin eğitim üzerindeki etkileri konusunda, Sakaoğlu ve Erciş'in önemli görüşleri bulunmaktadır. Sakaoğlu makalesinde efsânelerin eğitimdeki rolü üzerinde de durarak efsanelerin müspet ilimlerle ve eğitimin temel amaçlarıyla uygunluğunu; "Efsanenin büyüğü kapısı, çocuklar için açılınca bazı gerçeklerin ve bilgilerin aktarılması daha kolay ve onlar açısından zevkli olacağını belirtmiştir (Sakaoğlu, 1987:99). Sakaoğlu gibi olaya eğitim açısından yaklaşan ve tüm halkbilimini göz önünde bulundurarak bir değerlendirme yapan Erciş, "Halk kültürü, nesillerin terbiyesinde sisteminde köşe taşı sayılabilecek; özelde fertlerin "ben kimim, neyim" genelde, millet olarak "biz kimiz, neyiz" sorularını cevaplayarak, onların kendilerini anlamalarına, şahsiyet yapılarını kavramalarına yardımcı olmaya muktedir bir disiplindir (Erciş, 1990:41).

Efsane anlatılarında geçen olay ve durumlarla toplumsal yaşam arasında önemli benzerlik ve bağlantılar bulunur. Efsanelerle yaşama ilişkin her konuda insanlara bakış açısı kazandırılıp olaylar karşısında yapmaları gereken davranışlara yönelik modeller sunulur. Türk efsanelerde hayatın her safhasına yönelik yaşam olayları bulunur. Bunları Öztürk şöyle sıralamıştır:

- “1. Ölüm
2. Hastalık
3. Ayrılık
4. Savaş olayları
5. Kötülüklerin etkinliği
6. Kıtlık

7. Felâketler-Afetler
8. Toplulukların teşekkülü
9. İnananların yücelmiş kişiliği
10. İnsanları etkileyen tutkular
11. Bu olaylar içinde insanın kendini yenme mücadelesi” (Öztürk, 1986:163).

Efsanelerin toplumsal rolleri konusunda bir değerlendirmede Seyidoğlu tarafından yapılmıştır. Bu değerlendirmede efsaneler;

- “1. Gelenek ve görenekleri korurlar,
2. Topluma yön verirler
3. Teşekkül ettikleri yere manâ kazandırırılar

4. Koruyucu ve tedavi edici yönleri vardır.” diye dört temel sıralama yapılmış ve açıklanmıştır (Seyidoğlu, 1997:271).

Efsanelerin özelliklerine ilişkin yapılan sıralamalara bakıldığında efsaneler; bir milletin maddi ve manevi değerleri konusunda geçmişten bugüne ve geleceğe ışık tutan, bir milletin fertlerine yol gösteren, değerlerini öğreten, gereksinimlerini karşılamada modeller sunan ve ortak değerler olması sebebiyle toplumsal barışa katkı sağlayan çok önemli folklor değerleridir.

Efsanelerin motiflerinin incelendiği, Stith Thompson’un The Motif Index of Folk Literature adlı eserinde motiflerin ana başlıkları aşağıdaki şekilde ve şu ana numaralar arasında sıralanmıştır:

- Mitolojik Motifler: A0-A2899
- Hayvanlar: B0-B899
- Tabu: C0-C999
- Sihir: D0-D2199
- Ölüm: E0-E799
- Olağanüstülükler: F0-F1099
- Devler: G0-G699
- Sınavlar: H0-H1599
- Akıllılar ve Aptallar: J0-J2799
- Aldatma: K0-K2399
- Kaderin Değişmesi: L0-L499
- Geleceğin Düzenlenmesi: M0-M499
- Şans ve Kader: N0-N899
- Toplum: P0-P799

- Ödüllendirmeler ve Cezalandırmalar: Q0-Q599
- Esir Almalar ve Serbest Bırakmalar: R0-R399
- Olağanüstü Zulüm: S0-S499
- Cinsiyet: T0-T699
- Yaşamın Doğası: U0-U299
- Din: V0-V599
- Karakter Özellikleri: W0-W299
- Mizah: X0-X1899
- Çeşitli Motif Grupları: Z0-Z599 (Akt. Önal, 2005:32-33).

1. BÖLÜM

KASTAMONU İLİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER

1.1. Coğrafi Konumu

1.1.1. Kastamonu'nun Coğrafi Durumu

Türkiye'nin batı Karadeniz sınırları içerisinde yer alan ve yüzölçümü 13 bin km² nin biraz üzerinde olan Anadolu şehri Kastamonu, 41- 22 kuzey enlemi ve 33- 46 doğu boylamları arasında yer alır (Kastamonu Rehberi, 2004: 80). Merkez ilçesi ile birlikte 20 ilçeye sahiptir. Bunlar merkez ilçe, Abana, Ağlı, Araç, Azdavay, Bozkurt, Cide, Çatalzeytin, Daday, Devrekâni, Doğanyurt, Hanönü, İhsangazi, İnebolu, Küre, Pınarbaşı, Seydiler, Şenpazar, Taşköprü ve Tosya'dır. Bu kazalardan İnebolu, Abana, Bozkurt, Çatalzeytin, Cide ve Doğanyurt Karadeniz sahilinde; Küre, Şenpazar, Pınarbaşı, Azdavay ve Ağlı ise Küre dağları üzerinde, yani sahile göre güneyde bulunmaktadır (Zengin, 2008:1). Küre dağları ve Ilgaz dağları arasında kalan düşük rakımlı vadi üzerinde ise Seydiler, Devrekâni, Taşköprü, Hanönü, Daday ve Kastamonu merkez ilçe yer almaktadır. Ilgaz dağlarının Kastamonu'ya bakan yamaçlarında Araç ile İhsangazi ilçeleri bulunmaktadır. Ilgazların güney eteklerinde ise Tosya ilçesi yer alır. Kastamonu'nun tarıma elverişli arazisi sınırlıdır; orman itibariyle zengin ve geniş yaylalara sahiptir (Baydil, 2005: 49).

Kastamonu ilinde doğu-batı doğrultusunda iki sıradağ uzanır. Kastamonu ilinin kuzeyinde bulunan dağlara İsfendiyar (Küre Dağları), güneyinde bulunan dağlara ise Ilgaz Dağları ismi verilmektedir (Erdoğan, 2003:333). Yüzey şekilleri oldukça engebeli olan Kastamonu kıyıya komşu bir ildir. Toprakları üzerinden doğu-batı istikametinde uzanan Küre (İsfendiyar) Dağları ile Ilgaz Dağlarını Gök ırmak vadisi ikiye ayırmaktadır. İl topraklarının % 64'ünü dağlar, % 28'ini tarım alanları, % 6'sını yerleşim ve kullanılmayan alanlar, % 2'sini de çayır ve meralar teşkil etmektedir (Acar, 2008:28). Kent merkezinde, kış ayları soğuk ve karlıdır. Yıllık sıcaklık ortalaması 9,8°C, Ocak ayı ortalaması -1,1°C, Temmuz ayı ortalaması 20,2°C, yıllık toplam yağış ortalaması 449,7 mm, ortalama rüzgâr hızı 1.4m/sn, rüzgâr yönü ise güneybatı-lodostur (Öztürk, Demircioğlu ve Ayan, 2004:577). Kastamonu'nun yeraltı zenginlikleri içinde, özellikle günümüz küresel ısınma paralelinde en çok ihtiyaç duyulacak olan yer altı suları ile ilgili ufaklı yerüstü sularının da önemi oldukça büyüktür. Özellikle Gökırmak, Kanlı Dere, Ersizler Deresi, Devrekâni Deresi, Kara Dere önemli akarsularından bazılarıdır. Bu akarsuları ve yeraltı suları büyük bir kesimde son derece kaliteli içme suyu niteliğindedir (Tunoğlu, 2008:23-26).

1.1.2. Kastamonu'nun İlçeleri

1.1.2.1. Abana İlçesi

Abana, Kastamonu ilinin Karadeniz kıyısındaki bir ilçesi ve aynı ilçenin merkezi kasabasıdır. Kastamonu'nun Karadeniz kıyısındaki beş ilçesinden biri olan Abana, ilin en fazla turist çeken ilçesidir. Abana kasabasının 3000 kişi olan kış nüfusu yaz aylarında 15–20 bini bulur (Zengin, 2008:23). Toplam 10 köyün bağlı bulunduğu ilçenin yüz ölçümü 33 km² dir. İlçenin sahil şeridi ise 11 km dir (Erdoğan, 2010:69) . Kumsalları ve yemyeşil doğası ile bölgenin önemli bir turizm merkezidir.

1.1.2.2. Ağlı İlçesi

Ağlı, ilin kuzeyinde Kastamonu il merkezine 56 km uzakta olan Ağlı ilçesi Küre dağlarının yoğun ormanları içinde yer alır. İlçe merkezine çok yakın bir noktada içinde doğal mağara, sarnıç ve odaların bulunduğu bir 12. yüzyıl Bizans kalesi mevcuttur (Yaman, ? :85). İlçenin büyük bir bölümü ormanlarla kaplı olup yerleşim dar bir vadide gerçekleşmiştir. Deniz seviyesinden yüksekliği 1100 metredir. Karadeniz bölgesinin coğrafi özelliklerini taşıyan küçük ama güzel bir yerleşim yeridir. Ağlı ilçesi 10 mahalle ve 13 köyden oluşmakta engebeli ve coğrafi bir yapıya sahip olmasının sonucu olarak alt yapı hizmetlerinin halka ulaşmasında zorluklar doğurmaktadır (Zengin, 2008:50). İlçenin en başta gezilip görülecek yeri Ağlı Kalesi'dir. Ağlı kalesi ilçeni batısında bulunan tabii bir dağ üzerine kurulmuştur. Kalenin etrafı yer yer bıçakla kesilmiş gibi kaya sıralarıyla çevrilmiş ve etekleri ormanlarla örtülmüştür (Erdoğan, 2010:73).

1.1.2.3. Araç İlçesi

Araç, Kastamonu şehrinin güney batısında yer almaktadır. Doğudan Kastamonu, batıdan Safranbolu güneyden Çerkeş ve kuzeyden Daday ilçeleriyle çevrilidir (Tosunoğlu, 1984: 34). Paflagonya tarihinde bugünkü Araç'ın adı Timanitis olarak geçmekte önemli bir iskân yeri olduğu belirtilmektedir. Kasabanın il adı Timonitis'tir. Araç ismini ancak Candaroğulları devrine ait belgelerde görüyoruz. Araç ilçesi Karadeniz bölgesinde batı Karadeniz bölümünde Kastamonu iline bağlı bir ilçe merkezidir (Zengin, 2008:26). Doğusunda Kastamonu ve İhsangazi, batısında Safranbolu, kuzeyinde Daday, güneyinde Kurşunlu ve Çerkeş ilçeleri bulunur. İlçe Kastamonu iline 45 km mesafededir. Araç halkı erkeği kadını, sağlamı sakatı, genci ve yaşlısı ile Türklük için savaşmış, kahramanlığın en yüksekini, cesaretin en yücesini Kurtuluş Savaşı'nda göstermiş bu uğurda yedi bin evladını şehit vermiştir (Erdoğan, 2010:79).

1.1.2.4. Azdavay İlçesi

Azdavay ilçesi 12.02.1945 tarih ve 4869 sayılı kanun ile ilçe statüsü kazanmış, 1 Nisan 1946 tarihinden itibaren bu fonksiyonunu yürütmeye başlamıştır (Azdavay Kaymakamlığı, 2008:10). Küre dağlarının uzantısı içerisinde yer alan ilçe yüzey şekli itibari ile dağlık bir araziye sahiptir. Azdavay Çobanoğulları ve Candaroğulları zamanında Kastamonu sancağına bağlı 36 kadılıktan biri olarak idare edilmiştir. 1460 yılında Fatih zamanında Osmanlı sınırlarına katılarak Osmanlı ülkesi sınırlarına dâhil edilmiştir. Kışın geceleri uzun olduğu zamanlarda köylüler toplanır kadınlar kendi arasında erkekler kendi arasında eğlenirler. Kadınlar kendi aralarında yüzük oyununu oynarlar. Erkeklerde aynı oyunu kendi aralarında oynarlar (Zengin, 2008:54). Azdavay İlçesi Batı Karadeniz Bölgesi'nde Kastamonu İlinin Kuzey Batısında 840 km²'lik bir yüz ölçüme sahip engebeli ve ormanlık bir arazi ile kaplıdır. İlçe merkezinin rakımı 830 metre olup iklimi serttir. Kış ayları uzun sürer ve kar yağışı yoğundur. Kış mevsimi boyunca özellikle geceleri ısının -20'lere kadar düştüğü gözlemlenmektedir. İlkbahar ve sonbahar ayları serin ve yağışlı olup yaz mevsiminde ısı ortalama olarak 25 derece civarındadır (Erdoğan, 2010:82).

1.1.2.5. Bozkurt ilçesi

Yörenin coğrafi, ekonomik ve ticari merkezi durumundaki ilçe merkezine Bizans döneminde Pazar anlamına gelen Kılmas adı verilmiştir. Daha sonra yöreye Türklerin hâkim olması ile ilçe merkezine Pazaryeri adı verilmiştir. İlçede bayramlarda arife günleri hazırlık yapılır, kuran ve dualar okunur. Bayram namazından sonra çocuklar fakir kimselerce sevindirilir. İlçede komşuluk ilişkileri de gelişmiştir. İlçe sakinleri birbirlerinin hak ve hukukuna saygı gösterirler (Zengin, 2008:74). Karadeniz sahilinden 2 km içeride olan ilçenin il merkezine uzaklığı 95 km'dir. Ormanları içindeki yaylaları ile ünlü olan ilçede ahşap oymacılık ve ahşap sanayi de oldukça gelişmiştir. Köyleri ile birlikte 10.159 nüfusa sahip olan Bozkurt 2004 yılı Avrupa Konseyi Onur Bayrağı'nın da sahibidir (Yaman, ? :88).

1.1.2.6. Cide İlçesi

Cide ilçesi Karadeniz kıyılarına yakın ve paralel uzanan, yükseklikleri 1800 metreyi bulan İsfendiyar dağları eteğinde ve deniz kıyısında kurulmuş bir ilçedir. İlçe merkezinde toplu yerleşme hâkim olmakla beraber köylerde yerleşim dağınık durumdadır. Örf ve adetler bakımında iç kesimler ve köyler arasında büyük farklılıklar göstermektedir. Orman içi köylerinde barakalar ve ahşap evler yer alır. Dağ köylerinde ise taş yapılar dikkati

çekmektedir (Zengin, 2008:89). Yerel kıyafetler ulusal ölçekte değerlendirildiğinde özellikle kadın kıyafetlerinde farklılıklar gözlenmektedir. Bu kadın kıyafetinde en belirgin nokta Rıfat ILGAZ'ın şiirlerine ve romanlarına da konu olan Sarı Yazma'dır. Bünyesinde yeşil ve mavinin en güzel tonlarını bir arada bulunduran sahil kasabası olan Cide, M.Ö. 1400 yıllarına uzanan bir yerleşme tarihinin olmasına karşılık, doğal güzelliklerini korumuş, bir cennet parçasıdır. Cide'nin hangi isimle ne zaman nerede ve kimler tarafından kurulduğu kesin olarak bilinmemekle birlikte tarihi kaynaklara bakıldığında Cide'de Gasgasların, Paflagonyalıların, Henetlerin, Romalıların, Bizanslıların, Candaroğullarının ve Osmanlıların yaşadığı yazılanlar arasındadır (www.cide.gov.tr).

1.1.2.7. Çatalzeytin İlçesi

Osmanlı sürecine kadar tarihte Çatalzeytin ismine rastlanmamaktadır. Çatalzeytin'in ilk yerleşmelerinin gerek yazınsal gerekse görsel bulgularından Ginolu'da gerçekleştiği anlaşılmaktadır. Ancak şimdi ilçe merkezinin bulunduğu yerde yerleşmelerin ne zaman nasıl ve hangi nedenlerle başladığı konusunda kesin bilgiler bulunmamaktadır. İlçede önemli bir sanayi kuruluşu yoktur. Bir kıyı ilçesidir (Zengin, 2008:104). Çatalzeytin Kastamonu iline bağlı bir ilçedir. Batı Karadeniz Bölgesi'nde yer almakta olup, kuzeyi Karadeniz, güneyi Taşköprü ve Devrekâni, doğusu Sinop ili ve Türkeli, batısı Abana ve Bozkurt ilçeleri ile çevrilidir. Her yıl Ginolu Festivali adıyla düzenlenmekte olan şenlikler yanında ilçenin leblebi ve fındıklı şekeri meşhurdur (Erdoğan, 2010:98).

1.1.2.8. Daday İlçesi

Daday adının Türk İslam çağından önce Dodybro olduğunu M.S. 6 yy da yaşayan Herakles adlı eserden öğreniyoruz. Bu kelimenin orman yetiştirmeye elverişli toprak anlamına geldiği belirtilmektedir. Daday'da Kuzey Anadolu iklimi hâkimdir. İlçe ekonomisine hâkim olan kesim tarımdır. Arkeologlar ve tarihçiler Daday'ın bir yerleşim yeri olarak seçilmesinin Kastamonu ile aynı anda veya birbirine çok yakın zamanlarda olduğu görüşündedir (Zengin, 2008:118). İlçenin yüz ölçümü 878 km² dir (Erdoğan, 2010:102). Daday ilçesinde yetiştirilen tarım ürünleri buğday, arpa, mısır, uryani eriğidir. Önemli ticari ürünleri ise Bartın iskelesine ormanlardan kesilerek getirilen orman ürünleri oluşturmaktadır (Tosunoğlu, 1984: 85).

1.1.2.9. Devrekâni İlçesi

Devrekâni, Paflagonyalıların (M.Ö. 1100-700) iç iskan yerlerinden birisidir. Yazılı kaynakların ışığında Devrekâni ilçesinin ilk adının "Domanitis" olduğu söylenebilir. Mustafa Kemal Atatürk 28 Ağustos 1925 tarihinde Devrekâni'yi ziyaret etmiştir (Çörekçi, 2005:11). İlçe ekonomisinde en önemli geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır. Devrekâni ilçesinde iç bölgelere göre karasal iklim hüküm sürmektedir ancak yazları kurak geçmez, genellikle yağışlıdır. İlçede turizm ve mesire amaçlı iki adet mesire yeri bulunmaktadır (Zengin, 2008:136).

1.1.2.10. Doğanyurt İlçesi

Doğanyurt, 1846 tarihinde Hoşalay adı ile bucak, Cumhuriyet Döneminde ise Meset adı ile anılırken, 1962 yılında da Doğanyurt adını almıştır. Kastamonu ilinin en kuzey noktası olan Kerempe Burnu'nun bulunduğu ilçe Doğanyurt'tur. İnebolu'ya bağlı bucak merkezi iken 1990 yılında ilçe olmuştur. (Erdoğan, 2010:110). İlçe ekonomisi sınırlı sayıda tarıma ve ormancılığa dayanmaktadır. Tarım ürünleri arasında fındık, ceviz, kestane ilk sırayı almaktadır. Bitki örtüsü genellikle fundalıktır. Sahil şeridinin yüksek kesimlerinde nadiren de olsa kestane ve incir ağaçları görülür (Zengin, 2008:152).

1.1.2.11. Hanönü İlçesi

Hanönü, ismini ilçede bulunan tarihi handan almıştır. Tarih boyunca değişik uygarlıklar kurulup yok olmuştur. Bunlardan en önemli kavimler ise Kaşgarlar, Etiler, Paflagonyalılar, Romalılar, Lidyalılar, Pontuslar, Bizanslar ve Candaroğullarıdır. İlçede bulunan bu tarihi hanın geçmişine bakmak gerekirse eski ipek yolunun Durağan'dan geçmesi nedeniyle buradan gelip geçen kervanlar, ilçede bulunan handa konaklamışlardır. İlçede ekonomik kazanç sağlayacak tesisler ile tarıma müsait alanlar olmadığından başta İstanbul olmak üzere büyük şehirlere göç vermiştir (Zengin, 2008:153). İlçe Kastamonu iline 70 km uzaklıktadır. Doğusunda Sinop iline bağlı Boyabat, batısında Taşköprü, kuzeyinde Ayancık, güneyi ise kısmen Boyabat ve Taşköprü ilçelerinin toprakları ile çevrilidir (Erdoğan, 2010:115).

1.1.2.12. İhsangazi İlçesi

İlçenin ilk yerleşim tarihi bilinmemektedir. Eski ismi "Mergüze" dir. Ilgaz Dağı eteklerinde kurulan İhsangazi 1987 yılında ilçe olmuştur. İlçedeki Haraçoğlu Camii ve Türbe

yaklaşık olarak 800 yıllık tarihi ile önemli ziyaret merkezlerinden biridir (Yaman, ?:99). İlçenin ekonomisi tarım ve hayvancılık ile ormancılığa dayanmaktadır. İlçe batı Karadeniz'in Ilgaz dağı eteklerinde kurulmuş olup arazi dağlık ve engebelidir (Zengin, 2008:156).

1.1.2.13. İnebolu

İnebolu'nun hangi tarihte kurulduğu kesin olarak bilinmemekle beraber Miletliler tarafından bir kıyı İonya kolonisi olarak Boyranaltı mevkiinde kurulduğu anlaşılmaktadır (Tunoğlu, 2002:17). Karadeniz bölgesinin Batı Karadeniz bölümünde bulunmaktadır. İlçe çevresinde 400 m. ile 1200 m arasında değişen tepeler mevcuttur. Tipik Karadeniz ikliminin tesiri altındadır. Karadeniz bölgesine özgü bitki örtüsü bulunur. İnebolu Cumhuriyet öncesinde iç Anadolu Karadeniz bağlayan tek bir geçit durumunda idi. Kastamonu'nun önemini yitirmesi gibi nedenlerle büyük bir gerileme yaşadı (Zengin, 2008:164).

1.1.2.14. Küre İlçesi

Batı Karadeniz bölümünde bulunur. Kürenin tarihi ilk çağın derinliklerine kadar uzanmaktadır. Bu devirlere ait buluntular çeşitli uygarlıkların bu topraklar üzerinden gelip geçtiğinin kanıtı sayılmaktadır. Ulusal kurtuluş savaşının kazanılmasından sonra ulu önder Atatürk'ün giriştiği devrimleri benimseyen ve destekleyen yerlerden birisi de küre olmuştur. Şapka devrimi sırasında 25 Ağustos 1925 günü ulu önder Atatürk, İnebolu'ya giderlerken Küreliler tarafından coşkulu bir şekilde karşılanmış ve Atatürk'te kağıt üzerinden Kürelilere hitap etmiştir (Zengin, 2008:178). Küre, Kastamonu ilinin kuzeyinde bulunan ilçelerdendir. Bu ilçenin yönetim merkezi olan Küre 41 derece 42 dakika kuzey enlemi ve 33 derece 42 dakika doğu boylamına sahiptir. Deniz seviyesinden 960 metre yükseklikte kurulmuş olan Küre şehri Kastamonu şehrine 60 km Karadeniz kıyısındaki İnebolu'ya 30 km'dir (İbret, 2007:1).

1.1.2.15. Pınarbaşı İlçesi

1987 yılında Azdavay İlçesinin bucağı iken bağımsız ilçe olan Pınarbaşı'nın 30 köyü vardır. 650 metre rakımda yer alan ilçe merkezinde ilçe olduktan sonra belediye teşkilatı kurulmuştur (Erdoğan, 2010:132). İlçede sosyal duruma bakıldığında konut sosyal yaşantı ve çalışma hayatı ilçe halkının çoğunluğu tarım ve hayvancılıkla uğraşmaktadır. Yörenin ormanlık oluşu nedeniyle orman işçiliği önemli bir yer tutmaktadır (Zengin, 2008:190).

1.1.2.16. Seydiler İlçesi

1990 yılında ilçe kararı verildiğinde kendini ilçeye hazırlamış ilçelerden biri de Seydiler'dir. Devrekâni'den devraldığı 15 köyün yönetimi ile ilçenin toplam alanı 248 km² ye ulaşmıştır. 1030 metre rakımı ile en yüksek ilçe merkezlerinden birisi olan Seydiler yüzey şekilleri açısından yayla özelliğini taşır. İsfendiyar Dağlarının eteklerindeki düzlüklere yayılan ilçe tahıl ambarıdır. Hayvancılığın da önemli geçim kaynağı olduğu görülür (Erdoğan, 2010:137). Seydiler İnebolu Kastamonu karayolu üzerinde çok eski tarihlere dayanan bir yerleşim yeridir. Kuruluş tarihi kesin olarak bilinmemesine rağmen merkezde bulunan Seydi Zülfikar Camii'nin minaresinin M.1112'de yapıldığı belirlenmiştir. Cumhuriyet döneminden önce Seydiler'in yerleşim yeri olarak ipek yolu tabir edilen yol üzerinde bulunması nedeni ile köyde bulunan camii dışında kervansaraylar, dedehanları ve hamamlar mevcuttur. Kurtuluş savaşında eli silah tutanların cephede olduğu sırada İnebolu'ya çıkarılan silah ve cephanelerin Kastamonu üzerinden Ankara'ya ulaştırılmasında yaşlı erkeklerle kadınlarımızın olağanüstü çabaları olmuş ve tarihe geçmişlerdir (Zengin, 2008:194).

1.1.2.17. Şenpazar İlçesi

Kastamonu il merkezine 97 km mesafede olan ilçemiz Karadeniz'e 38 km mesafede olup deniz seviyesinden yüksekliği 335 metredir. Yeryüzü şekilleri genellikle engebeli bir arazi yapısına sahip olup yemyeşil ormanlarla kaplıdır (Erdoğan, 2010:141). Şenpazar'ın 1987 yılında ilçe olması nedeniyle ekonomisinde kapalılık ve az gelişmişlik görülür. Ekonomisinin büyük bir bölümü tarıma dayanır. Kırsal kesimdeki yerleşme alanları ya vadi içinde ya da yerleşmeye müsait yamaçlarda kurulmuştur. Yerleşimin dağınık özellik gösterdiği söylenebilir (Zengin, 2008:198).

1.1.2.18. Taşköprü İlçesi

İlçeye adını veren Taşköprü gökırnak üzerinde ve ilçe girişinde bulunmaktadır. Taşköprü ilçesi doğal güzellikleri ve tarihi eserleri ile zengin bir kültürel alt yapıya sahiptir. Taşköprü'nün kültürünü ve tarım ürünlerini ülke içinde ve ülke dışında tanıtmaya amacıyla her yıl eylül ayının ilk haftasında Uluslararası Taşköprü Kültür ve Sarımsak Festivali adlı bir de festival düzenlenmektedir. İlki 1987 yılında düzenlenen festivale 1988 yılından itibaren uluslar arası bir hüviyet kazandırılmıştır. Festival süresince en iyi sarımsak üreticilerine ödül verilmekte gelen konukları Taşköprü'nün meşhur konukseverliğiyle ağırlayıp iyi intibalarla ilçeden ayrılmalari sağlanmaktadır (www.taskopru.gov.tr). 1990 nüfus sayımında ikinci ilçe konumuna düşen Taşköprü'de yapılan olumlu şehircilik hizmetleri ve yatırımlar sayesinde

göç azaltılmıştır. Hatta geriye dönüş sağlanarak 30 Kasım 1997’de yapılan nüfus sayımına göre ilçeler arasında ilk sırada yer almıştır (Zengin, 2008:211).

1.1.2.19. Tosya İlçesi

Tosya’nın kuruluşu kesin olarak bilinmemekle birlikte tarih boyunca tarih süresince birçok millet ve kavmin yaşamasına sahne olmuştur. Tosya yöresi oldukça eski iskân merkezlerinden biridir. Yöredeki yerleşme tarihinin Paleolitik döneme kadar uzandığını gösteren veriler vardır. Buna karşılık yöre hakkında prehistorik bilgilerden yoksunuz. Tosya’nın Bizans döneminden önceki adı Zoaka’dır. Bizans döneminde adının Docedia olduğunu biliyoruz. Tosya halkının orta Asya’dan göç ederek bu bölgeye yerleşen Turanlılar olduğunu biliyoruz. Kurtuluş savaşında Kuva-i Milliye ile müşterek çalışmalarda bulunmuş milli mücadeleyi çeşitli yönlerden besleyen can damarı konumunda faaliyet göstermiştir (Zengin, 2008:233). 1868 yılında ilçe özelliğinde görülür. Yavuz Sultan Selim’in Doğu seferine giderken Tosya’dan geçtiği sanılmaktadır. İlçe çevresinde tarihi eserler ve kalıntılar vardır. Devrez vadisinde çeltik, çeşitli sebze ve meyveler, tahıllar yanında bağcılık görülür. Tosya pirinci yörenin isim yapmış ürünüdür. İlçe ticarete, marangozlukta, dokuma sanayinde, bıçak yapımında önemli mesafeler kat etmiştir. Tosya kesesi, Tosya kuşağı tanınmış dokuma türleridir. Tela dokumacılığında Tosya önemli yer tutar. Zengin folklorik yapıya sahip ilçede çocuk oyunları, ramazan eğlenceleri, yöre kıyafetleri, keşkek isimleri hatırlatmaya değer özellikleridir (Erdoğan, 2010:154).

1.1.3. İklim

Kastamonu ilinin kuzeyinde ve güneyinde yüksek dağ sıraları ile çevrili olması, hem arazinin engebeli bir yapıya sahip olmasına hem de iklim özelliklerinin değişiklik arz etmesine sebep olmuştur. Bu sebeple Kastamonu ili merkezi Karadeniz kıyılarına göre daha düşük sıcaklık ortalamasına sahiptir. Yıllık yağış da yine Karadeniz sahillerine göre Kastamonu merkezinde azdır. Kastamonu kuzeyden Karadeniz, güneyinden ise iç Anadolu iklimleri arasında kalan bir geçiş iklimine sahip bulunmaktadır (Zengin, 2008:1). Kıyıya paralel uzanan dağlar, denizin ıltıcı ve yağışlı etkisinin iç kısımlara geçmesini engeller. Bu nedenle kıyıda yer alan dağların iç kısımlarından itibaren Karadeniz ikliminin yanında kara ikliminin etkileri hissedilir. Karadeniz ikliminin tipik özelliği yazları serin, kışların ılık her mevsimi yağışlı olmasıdır. İç kısımlarda yağışlar azalırken ilkbahar ayına kaydığı, kış mevsiminin sertleştiği, yaz sıcaklarının arttığı görülür. Bu ise yazların sıcak, kışların soğuk olduğu kara ikliminin özelliğidir (Erdoğan, 2010:27).

1.2. Tarihi

1.2.1. Kastamonu Kelimesinin Menşei

Bu konuyla ilgili yapılan araştırmada Kastamonu isminin kökenine ait birçok rivayet olduğu görülmektedir. Bu rivayetlerden en çok bilineni Hammer'e dayandırılan rivayettir. Hammer, Kastamonu'dan bahsederken: “Kastamonu şehri, ovanın ortasında dik bir kayanın üzerinde Komnenler tarafından yapılmış ve sonraları Türkmenlere istihkâm olmuş eski bir kule bulunur” diye yazmaktadır. Bazı yazıcılar buna dayanarak şu mütalâayı yürütmektedirler: “Bizans İmparatorluğunu uzun müddet işgal etmiş olan Komnen ailesine mensup bir hükümdar, Türkmenlerin istilâlarına karşı bu kaleyi yaptırmış ve kaleye, Komnen adına izafeten Kastrâ Komnenüs adı verilmiştir. Kastrâ kelimesi, Yunancada kale manasına gelmektedir. İşte Kastamonu kalesine de Komnenüs kalesi demek olan Kastrâ Komnenüs adı verilmiştir. Bu kelime, gün geçtikçe, konuşma ve söylemede yanlış olarak kullanılmış ve en sonunda bugünkü Kastamonu kelimesi haline gelmiştir (Yaman, 1935: 173). Bir başka çok bilinen rivayete göre ise prehistorik çağlardan sonra havalinin (Paflagonya'nın) bilinen Sümerlerin en eski bir kolu olan Gaslar'a ilişkindir (Gaşka Türkleri). M.Ö. 2000-1300 yılları arasında hüküm süren Gaslar (Gaşkalar) devamlı olarak Mısırlılar, Suriyeliler ve Kaldelilerle siyasi, ticari ve kültürel münasebetlerde bulunmuşlar, Hititlerle de bazen savaşmış bazen dost olmuşlardır. Gaslar sert karakterli, cengâver kişiler olarak bilinmektedir. Bugün Kastamonu ve çevresindeki illeri de içine alan ve Romalılar devrinde adına Paflagonya (Pophlaginia) denilen Gasların kurduğu şehirlerden bir tanesi de “Timonion veya Tumanna”dır. Bazı yazarlar Kastamonu adının menşei konusunda; bu kelimenin “Gas“ kelimesi ile “Timoni“ veya “Tumanna“ kelimesinin (Gas ülkesi anlamında) birleşmesinden meydana geldiği görüşünü ileri sürmüşlerdir ki en akla yakın ihtimal budur. Fonotik yönden de bugünkü Kastamonu'ya yaklaşmaktadır (www.kastamonu.bel.tr).

Bazı kaynaklarda XIX. yüzyıl müelliflerinden Murray'ın eserinde de “*Costombone*” şeklinde kayıt edilen bu şehir, yine seyyah J. Macdonald Kinneir'in 1814'te yaptığı gezi neticesinde aldığı notlarda şehrin çukur bir yerde kurulduğunu ve ortasında yükselen dik yamaç ile bir kaya üzerinde harap bir kalesi olduğu belirtmiştir. Ayrıca bu seyyah Kastamonu ismini “*Castambul*” ve “*Castamani*” şeklinde belirtmiştir. Şehri ziyaret eden bir başka seyyah İbn-i Batuta ise şehrin ismini “*Kastamon*” olarak kullanmıştır. Rumlar ve Avrupalılar arasında “Kastamboli” olarak söylenen şehrin ismi Cumhuriyet ile “Kastamonu” olarak son şeklini almıştır (Darkot, 1940:400).

1.2.2. Kastamonu'nun Tarihi Evrimi

Kastamonu, tarih öncesi çağlardan Cumhuriyet dönemine kadar birçok irili ufaklı kavim ve devlete beşiklik etmiş bir ilimizdir. Ayrıca Türk iskânından sonra birçok beyliğe merkezlik yapan Kastamonu, ilim ve sanat alanında da her dönem öne çıkmış bir evliyalar şehridir (Acar, 2008:1). Tarih öncesi devirlere ait Kastamonu için sabit bir yerleşim yeri bulunmuş değildir. 50 yıl önce ilmi bir heyet tarafından Kastamonu ve çevresinde yapılan satıh çalışmalarında yontma taş devire ait Germeç ve Gölköy'de bazı kalıntılar bulunmuş olup halen Kastamonu arkeoloji müzesinde teşhir edilen çakmaktaşı el baltaları, Kastamonu'nun tarih öncesi devirlerini MÖ 50 binlere kadar götürmektedir (Acar, 2006:15). 1951 yılında Kastamonu ve çevresinde yapılan yüzey araştırmalarında yontma taş (Alt Paleolitik) devrine ait Germeç ve Gölköy'de bulunan çakmaktaşı el baltaları, ilin tarih öncesi devrini M.Ö. 50000'lere götürmektedir (İbret, 2004:5).

1.2.3. Kastamonu'da İlk Oturan Kavimler

Tarih arşivlerinde ve mevcut kaynaklarda Gas ve Gasgas ismi verilen kavme ait günümüzde çok az bilgi bulunmaktadır (Kastamonu 1967 İl Yıllığı, 1968:132.). Kaynaklar Sümerlerin son dönemlerinde Mezopotamya'da oturan ve M.Ö. 2000 yıllarında Sümerlerin kuzeyindeki dağlık bölgede Gasi devletini kuran Gasgasların çok iyi ata binmeleri, savaşçı olmaları, deri ve kürklerden oluşan giysiler giymeleri nedeniyle bir Türk kabilesi olduklarını yazmaktadır (Acar, 2006:19).

1.2.4. Kastamonu'da Roma ve Bizans Dönemi

Romalılar, Paflagonya'da diğer Anadolu Devletlerine nazaran daha sakin bir hayat sürmüşlerdir. Burada heykeller, testiler, çanak çömlekler vb. eserler imal etmişlerdir (Çörekçi, 2005:26). Paflagonya, Bizans idaresine geçtikten sonra uzun yıllar ona bağlı kaldı ve M.Ö. 63 yılından M.Ö. 330 yılına kadar tam 393 yıl bu büyük valiler tarafından idare edildi. Bu süre zarfında Paflagonya Roma idaresinde kilise teşkilatı ve irili ufaklı ilçelere ayrılmak suretiyle birçok imparatorluklar yaşadı. Bu arada M.S. 346 yılından 400 yılına kadar 54 yıl Roma imparatorluğu, Roma uyruğuna Hıristiyanlığı zorla kabul ettirebilmek için akıllara gelmeyecek şekilde zorbalık ve işkence kullanarak eziyet ettiler (Acar, 2006:39).

Türk fethinden önceki durumu çok açık olmayan Kastamonu, Anadolu'nun büyük bir kısmı gibi 1071 Malazgirt Zaferi'nden sonra Türklerin hâkimiyeti altına girmeye başlamıştır. Kastamonu ve çevresinin Türk nüfusuna dâhil edilmesi ve Türkleştirilmesinde Selçukluların yanı sıra bu beyliğe bağlı Danişmentlilerin de önemli bir payı vardır (Acar, 2008:3).

Kastamonu'nun ilk defa Türklerin eline geçmesi Danişmentliler zamanında Ahmet Gazinin Oğlu Gümüş Tekin devrinde "1105 yılında" gerçekleşmiştir. 100 yıla yakın bir zaman Danişment idaresinde kalan şehir ve çevresi 15 yıl süre ile tekrar Bizanslılara geçmiş, 1213 yılında Anadolu Selçuklu Sultanı Alaaddin Keykubat'ın emriyle Selçuklu kumandanı Hüsamettin Çoban Bey tarafından zaptedilmiştir (www.kastamonu.bel.tr). Roma imparatorluğunun Paflagonya hatta diğer bölgelere yansıyan baskı ve zulüm karşısında Türk kabileleri de bir araya gelmeye başladılar. Anadolu Pont ve Paflagonya üzerine yürüdüler. 391 yılında Pont bölgesinde hazar hükümdarları Salip Han'ın kumandasında bulunan Peçenekler, Kumanlar tarafından işgal ettiler. Böylece Pont bölgesi, Roma imparatorluğundan kurtarılmış oldu. Kumanların işgallerine müteakip Hun hakanlarından Erkil Han bütün Anadolu'yu işgal etmek isteğiyle Peçeneklerin serdarı Sungay Han'ı işgal edilen bölgeye kumandan olarak atadı. Sungay Han verilen bu görevle sorumlusu olduğu bölgenin sınırlarını geliştirmek için diğer kumandanlarla birleşti. Sonunda sınırlarını Halep, Bağdat ve Kadıköy'e kadar genişletmeyi başardı (Acar, 2006:40). Kastamonu'nun Türk hâkimiyetine kesin olarak girmesi ise 1176 Miryakefalon zaferiyle gerçekleşebilmiştir (Turan, 1989:2).

1.2.5. Kommenler Dönemi

Paflagonya bölgesi, Bizans imparatorluğu tarafından uzun süre Pont eyaletine bağlı halde kalırken İstanbul'un Latin imparatorluğuna geçtiğini görüyoruz. Pont krallığını oluşturan Paflagonya ve Marmara sahillerini ele geçirmek için Bizans imparatorlarından Antraronik, Kommennus'un meşru valisi ve aynı zamanda torunu olan Aleksî Kommen kardeşi Davit'in yardımlarıyla bölgeyi işgal ederek bu vilayetlerin oluşturduğu Trabzon imparatorluğunu kurdu. Kastamonu'da Oğuz Türklerinin eline geçinceye kadar uzun bir süre Trabzon imparatorluğuna bağlı bir eyalet olarak kaldı ve bu imparatorluğa bağlı Kommen ailesi tarafından idare edildi. 1204'ten 1462 yılına kadar Trabzon imparatorluğu ve buna bağlı olarak Kastamonu'da hüküm süren Kommenler bu tarihler arasında da savunma amacıyla Kastamonu kalesini inşa ettiler (Acar, 2006:42).

1.2.6. Kastamonu'da Selçuklu Dönemi

Danişmentleri ortadan kaldırarak Anadolu'daki Türkleri kendi hâkimiyeti altında toplamayı başaran Selçuklu sultanı II. Kılıçaslan yaşlanmasına rağmen çevreden gelen Bizans hücumlarını başarıyla savuşturduktan sonra ülkeyi 11 oğlu arasında paylaştırdı. Fakat II. Kılıçaslan daha hayatta olmasına rağmen oğulları arasında başlayan huzursuzluk önce ihtilaflara, sonrada kanlı çarpışmalara sahne oldu (Turan, 1989:15). II. Kılıçaslan döneminde

ülkenin 11 oğul arasında bölünmesine rağmen birbirlerine düşmesi sonrası sürekli artan Latin ve Bizans baskılarına müdahale edebilmek ve eski güçlerine yeniden kavuşabilmek amacıyla Oğuz töresine göre yapılan toplantıda Selçukluların başına I. Gıyaseddin Keyhüsrev'in oğlu Keykavus getirildi. Bu hükümdar 1214 yılında Sinop üzerine yürüdü ve Sinop hükümdarı ile birlikte şehri teslim aldı. Bu dönemde Sinop'un ardından Keykavus Kastamonu'ya geçti ve burayı da Rumların elinden almayı başardı (Acar, 2006:51). Kastamonu, Alâeddin Keykubat devrinde askeri bir merkez konumuna getirilmiştir. Dağlık yapısı nedeniyle Sinop'a bu dönemde bir tersane dâhi kurulmuştur. Bu gelişmelerin bir neticesi olarak da Hüsameddin Çoban'ın Kırım'a yaptığı deniz aşırı zaferi gösterebiliriz (Turan, 1989:5).

1.2.7. Beylikler Döneminde Kastamonu

Anadolu beylikleri döneminde özellikle Konya, Kayseri ve Kastamonu birer bilim ve sanat merkeziydi. Bilimler arasında en çok tıp gelişmişti. Anadolu da Bizans ve Arap istilaları sürerken Selçuk Türkleri de Türk ülkesi olan Anadolu'ya girip yerleşmek için ülkenin doğusunda bir hareket başlattı. Kastamonu, Trabzon imparatorluğuna bağlı bir eyalet olarak hüküm sürerken imparatorluk bünyesinde irili ufaklı çıkan isyanlar sonrası küçük imparatorluklar oluştu. Selçuk hükümdarı Tuğrul, kardeşi İbrahim ve Selçuk komutasında büyük bir Oğuz kuvvetini Erzincan, Elcezire, Şirvan, Gürcistan ve güney de Kafkasya'nın fethi için göndererek doğudaki hareketin başlamasını sağladı. Nitekim çok geçmeden Ermenistan Türklerin eline geçti. Bizans orduları bozguna uğratarak Erzurum'a kadar ilerlediler. Selçuk Türkleri doğudan başlayıp batıya doğru hızla ilerlemelerinden endişelenen Bizans imparatorluğu bu akınlarını durdurabilmek düşüncesiyle ordusuyla birlikte doğu seferine çıktı. Bizanslıların doğu seferine çıktığını öğrenen Selçuklu hükümdarı Alpaslan ise hızla geri döndü. Hoy'da toplayabildiği 20-30 bin kişilik ordusuyla Bizanslıların 200 bin kişilik ordusuna karşı Malazgirt ovasında savaştı. Bu arada Filikya ve Kapadokya mıntıklarını işgal eden Roma imparatoru Romanos Diogenez kan dökülmemesi için barış teklifinde bulunan Selçuk hükümdarı Alparslan'ı küçümseyerek bu barış teklifini geri çevirdi. Bunun üzerine Malazgirt ovasında karşı karşıya gelen ordular içinde Selçuk ordusu Bizans ordusunu bozguna uğrattı ve Romanos'u esir aldı. Savaş sonrası bütün Anadolu'ya hükmeden Alpaslan Üsküdar önlerine kadar gelerek Kızılırmak'a kadar olan memleketleri de mahiyetindeki Türk emrine taksim etti (Acar, 2006:45).

1.2.8. Kasyamonu'da Çobanoğulları Dönemi

Çobanoğulları, Kastamonu ve havalisinde Selçukluların atabeyleri konumunda idiler. Kastamonu fatihi olan Çoban Bey'e bu bölge malikâne olarak verilmiştir. Kaynaklar bu ailenin kayı boyundan geldiğine işaret etmektedirler (Tosunoğlu, 1984:9). Çobanoğulları dönemiyle Danişmendliler döneminde Bizanslılarla arasında sürekli el değiştiren Kastamonu artık kalıcı bir Türk hâkimiyeti altına girmiştir. Sultan II. Kılıçaslan Danişmentliler'in varlığına son vererek Kastamonu ve Çankırı'nın yönetimini oğlu Muiniddin Mesud'a bırakmıştır. Daha sonra Ereğli'den Kafkasya'ya uzanan bölgede merkezi Trabzon olmak üzere bir Rum İmparatorluğu kurularak Kastamonu ve çevresi yine elden çıkmıştır. Bu dönemde Kastamonu ve çevresinin iskânında başarılar gösteren ve Bizans'la mücadelelerde bulunan Selçuk emiri Hüsametdin Emir Çoban'a bölge atabeylik olarak verilmiştir. Bu şekilde kurulma aşamasını sağlayan Çobanoğulları Beyliği, Kastamonu ve yöresinde 1292'de Candaroğulları Beyliği'nin kuruluşuna kadar varlığını devam ettirmiştir (Eren, 1997:12).

Kastamonu'da iskân ve imar faaliyetlerine de Çoban Bey tarafından başlanmıştır. Kommenler zamanında bölgeyi Türklerden korumak için yapılan kale merkez olmak üzere başlayan bu faaliyet ile ileride bölgenin merkezi olacak Kastamonu şehri teessüs etmeye başlamıştır. Fetih olunan yerlerin elde tutulabilmesi için askeri kuvvetten başka aynı zamanda yerleşik hayata geçişinde gerektiğini anlayan yöneticiler hem iskân olunacak sahaları cazip hale getirmek hem de iskâna geçecek insanların sosyal ve dini ihtiyaçlarını karşılayacak eserler yapma yönünü takip etmişlerdir. İşte Hüsameddin Çoban da Atabey Camii, Atabey medresesi ve Atabey medresesi mescidi adıyla anılan şehirdeki ilk Türk- İslam eserlerini yaptırmıştır (Kankal, 2004:17).

1.2.9. Kastamonu'da Candaroğulları Dönemi

Anadolu Beylikleri içerisinde kuvvetli siyasi teşekküllerden birisi de Candaroğulları Beyliği'dir (Özkarıcı, 2008:237). Kastamonu ve çevresi 14. ve 15. yüzyıllarda Şemseddin Yaman Candar tarafından kurulan Candaroğulları Beyliği tarafından yönetilmiştir. Bu beylik tarihte Candaroğulları ismiyle anıldığı gibi, sekizinci hükümdarlarının isminden dolayı İsfendiyaroğulları ve son hükümdarlarından dolayı da Kızıl Ahmetlu adı ile de anılmaktadır. Ayrıca bu beyliğe, Bizanslılar Amurios Oğulları ya da Umur Oğulları ismini vermişlerdir (Yaman, 1935:96).

1292 yılında kurulan Candaroğulları Beyliğinin merkezi Şemseddin Yaman Candar'ın oğlu Süleyman Paşa döneminde Kastamonu olmuştur. Beyliğin merkezi 1392 yılında Osmanlı Padişahı Yıldırım Bayezid tarafından alınmasıyla son bulmuştur (Acar, 2008:9). Fakat Beyliğin Sinop yöresinden sorumlu olan İsfender Bey, Yıldırım Bayezid'in Ankara Savaşını

kaybetmesi sonucu Osmanlı devletinin içinde bulunduğu dönem sebebiyle varlığını uzun süre sürdürmüştür. Candaroğulları beyliğinin Bolu'ya kadar genişleyen bu siyasi birliğini Fatih Sultan Mehmet tarafından sonlandırılmıştır (Uzunçarşılı, 1937:24–26).

Candaroğulları dönemi düşünüldüğünde, o dönemin insanının yerleşme hususu göz önünde bulundurulduğunda ki bunlar evlerin bugünkünden daha geniş bir alan üzerine inşası, muhakkak bir avlusunun bulunması durumu, doğrultusunda yerleşim dağınık bir yapı arz etmekteydi. Bu arada şehirlilerin ayrıca bahçeli evleri de bulunmaktaydı. Kaleden Karaçomak deresine doğru uzanan kuzey kısmına kaydırmak maksadıyla kuzey doğu, güney doğu kesiminde bu yüzyılda boşluk bir alan kalmamış olmalı ki İsfendiyar bey, şehrin büyüme alanını Karaçomak deresinin kuzeyine kaydırmak maksadı ile buraya zaviye, camii ve hamam inşa ettirmiştir. Muhtemelen 1420'den sonra yapılan bu kompleks ile derenin doğu kısmı da iskana açılmış oluyordu. Gerçi şehrin fiziki durumu göz önüne alındığında derenin doğu kısmı yerleşime batı kısmından daha elverişlidir. Ancak hem kalenin hem de şehrin ağırlığının bulunduğu bir mekândan henüz yerleşimin olmadığı bir takım hizmetlerinden mahrum olan bir kesime geçme isteği ilginçtir. Bizi düşünmeye sevk eden nokta İsfendiyar Bey'in hükümdarlığı zamanında yapılmış olan eserlerdir. Çünkü Rifai tekkesi, Şadi Bey tekkesi, Honsalar mescidi, Musa Fakih mescidi gibi eserler İsfendiyar Bey döneminde yapılmıştır (Kankal, 2004:22).

Kastamonu'nun Candaroğlu ailesinin eline geçmesinden sonra fiziki olarak hayli genişlediği ve yapılan eserlerle hem ticari hem de sosyal bakımdan gelişme kaydettiği ortaya çıkmaktadır. Fakat bu aileden Kastamonu'da hükümdarlık yapmış olan I.Süleyman paşa I. İbrahim Bey ve Yakup Bey dönemlerine ait herhangi bir eser zamanımıza ulaşmadığı için bu hükümdarlar döneminde şehrin hangi kesiminin iskâna açıldığı bilinmemektedir. Adil Bey döneminde yapılan İbn-i Neccar mescidi göz önünde bulundurulduğunda hala bu dönemde kale merkezli bir yerleşmenin ve kaleye yakın olma düşüncesinin hâkim olduğu söylenebilir. Adil Bey'den sonra hükümdarlık yapan kötürüm Bayezid ve II. Süleyman Paşa dönemlerine ait herhangi bir eser günümüze ulaşmadığından bu dönem ile ilgili fazla bir şey söylenememektedir (Kankal, 2004:25).

1.2.10. Kastamonu'da Osmanlı Dönemi

Osmanlıların, Kastamonu ve civarındaki nüfuzları I. Murat devrinden itibaren başlamış, babası Candaroğlu kötürüm Bayezit'a karşı isyan eden büyük oğul Süleyman, I. Murat'ın himayesine sığınmıştır. Süleyman Osmanlıların yardımını aldıktan sonra babasını yenerek onu Sinop'a kaçmaya zorlamış böylelikle Candaroğulları beyliği merkez Kastamonu

ve Sinop olmak üzere iki kısma ayrılmıştır. Bir müddet sonra sultan I. Murat, Süleyman'ı tevkif ederek Kastamonu'yu ilhak etmiştir. Kastamonu halkı birleşerek Süleyman lehinde harekete geçince I. Murat tutunamayacağını anlamış ve şehri kötürüm Bayezıt'a bıraktığını söyleyerek dönmüştür. Babasının kendi üzerine yürümesi üzerinden dolayı Süleyman, I. Murat'a sığınmış ve onun desteğiyle şehri yeniden ele geçirmiştir. Candaroğluyla bir müddet dostane devam eden ilişkiler Yıldırım Bayezıt'ın Anadolu Türk birliğini sağlama ve Tebriz-Bursa ipekyolu güzergâhını ele geçirme isteği nedeniyle bozulmuş Yıldırım Bayezıt 794 yılında Süleyman Paşa'yı öldürerek Candaroğlu topraklarını ve Kastamonu'yu Osmanlı ülkesine katmıştır (Kankal, 2004:27). Kastamonu 460 yıl Osmanlı hâkimiyeti altında herhangi bir işgale uğramadan sakin bir seyir geçirmiştir. Bu dönemde imar açısından oldukça güzel bir yapıya kavuşan bu şehir ayrıca şairlerin ve din adamlarının yetiştiği bir kültür merkezi olmuştur (Acar, 2008:9). Fatih Sultan Mehmet burayı 1460 yılında Candaroğulları devletine son vererek Osmanlı Devletine bağlı bir sancak haline getirmiştir (Yücel, 1991:55). Bir süre Sinop'ta kalan İsmail Bey Fatih tarafından bu kez Filibe'ye gönderildi. Kastamonu Osmanlılar döneminde bu yana hiç istilaya uğramamıştır (Acar, 2006:87). Osmanlı idaresinde aşağı yukarı eski Paphlagonia topraklarını içine alan Kastamonu, Anadolu Eyaletinin bir sancak merkezi yapılmıştır (Gökoğlu, 1952:10.akt. Şahin, 2009: 2).

1.2.11. Mutlakiyet ve Meşrutiyet Döneminde Kastamonu

Kastamonu, Osmanlı imparatorluğu döneminde ihmal edilmiş, ülkenin büyük vilayetlerinden birisi olarak görülüyordu. Kültürü örf ve adetleri ile halkının tamamı Türk olan Kastamonu, imparatorluk döneminde hazır kurumları ve ibadet haneler dışında fazla hizmet görmemiştir (Seymen, 1995:25). Ancak II. Meşrutiyet ile birlikte; Kastamonu'da da sosyal, kültürel ve ekonomik yönden büyük bir canlılık yaşandığı görülmektedir (Mahmutoğlu, 2007:23). II. Meşrutiyet döneminde Kastamonu'da çeşitli meslek gruplarına ait olan esnafın sosyal ve ticari dayanışmasını sağlamak amacıyla da cemiyetler kurulmuştur(Yılmaz, 2008:104). M. Ziyaeddin Demircioğlu Kastamonu'da meşrutiyet nasıl ilan oldu isimli kitabında o günleri şöyle özetlemektedir: Meşrutiyetin ilanında memlekette tam bir dayanışma ve birlik mevcut idi. Vali Fuat, yaptığı cinayet ve siyasetin bütün günahlarını memleket halkından bir iki kişiye yüklemesi, halkın birlik ve bütünlük yaşamasına sebep olurken, memlekette ittihat ve terakki cemiyetinin teşekkülü üzerine, bu birkaç zatın taraftarlarının fikraya kayıt ve kabulüne büyük bir mani teşkil etti. Bunun küçük ve köklü zararları meşrutiyet devrinde görüldü. Fikir ve görüş ayrılığından ziyade şahsi ihtiras ve münakaşası yüz gösterdi. 10 Temmuz inkılâbıyla millet senelerden beri yaşadığı esaret

pençesinden yakasını kurtarmış ve özlemle beklediği meşrutiyet'e, hürriyet'e kavuşmuş idi (Acar, 2006:98).

1.2.12. Milli Mücadele Döneminde Kastamonu

Kastamonu Türkiye tarihinde binlerce yıl öncesine dayanan önemli uygarlıklar barındıran ve kültür merkezi olan bir şehirdir. Ülke tarihinde özellikle milli mücadele dönemiyle dikkat çekmektedir (Karakuzuoğlu, 2008:11). Kastamonu, Türk İstiklâl Savaşı sırasında en çok şehit veren illerden biri olmanın yanı sıra, ordunun silâh, cephane ihtiyacının nakledildiği İstanbul-İnebolu-Ankara güzergâhının güvenliğini de sağlamıştır (Acar, 2008:9). I. Dünya savaşına müteakip yapılan Mondros mütarekesi sonrasında idari yönden Çankırı ve Sinop bölgelerini Kastamonu Vilayetine bağlı olarak görüyoruz. Savaş nedeniyle cepheye giden Kastamonulu erkeklerden kalanlar savaşın sona ermesi üzerine memleketlerine dönerken, şehit düşen askerlerin yuvalarında matem, gazi olarak dönenlerin evinde ise buruk bir sevinç yaşıyordu. Kastamonu genelinde köylü şehirlisiyle birlikte yorgun ve yoksul olmakla birlikte yinede cephedeki kumandanların boş durmayacakları ve bir çözüm bulabilecekleri inancını taşıyordu. Ülke genelinde olduğu gibi asayiş bozulmuş ve itimat almış idi. Bir taraftan ayrı ayrı azınlıklar kendileri adına kurulacağı tasarlanan devletlerin kurulması için çaba gösterirken, öte yandan hırsızlık, eşkıya ve çeteleri ile bozuk zihniyetli kimseler ortaya çıkmıştır (Şahingöz, 1989:133). Kastamonu il yıllığında konuyla ilgili şu satırlara yer veriliyor; “Birinci dünya savaşında devleti içinden çökertmek isteyen Ermeniler sürgün edilmelilerdir. Mondros mütarekesinden sonra bunların bir emellerinin gerçekleştirilmesi için durmadan çalışıyorlardı. Mütareke gereğince azınlıklara ait malların tespit edilerek sahiplerine geri verilmesi için dâhiliye ve maliyet nezaretlerinin vilayet yolu ile verdikleri emir üzerine teşekkül eden bir tavsiye komisyonu kurularak işe başlatıldı. Bu komisyon Ermeni ve Rum üyelerle bir Türk'ten kurulmuştu.” 1919 yılı başlarından itibaren İnebolu'da yaşayan azınlıklardan Rumlar, İnebolu halkı üzerinde kurdukları tahrikleri giderek artırmaya başladılar. Nitekim 10 Nisan 1919 günü İnebolu önlerine gelerek demirleyen bir İngiliz torpidosu Rumların baskı ve tahriklerine tuz biber ekti. Torpidodan inen bir İngiliz subayı Rumlarla görüşerek Türkler üzerindeki baskı ve tahrikleri konusunda tavizkar tutum sergiledi. Bu ve benzeri olaylar bir istiklal savaşının başlamasını kaçınılmaz kılmaktaydı (Acar, 2006:103).

Türk istiklal savaşı (1919–1922) Mustafa Kemal önderliğinde topyekûn Türk milletinin varını yoğunu her şeyini ortaya koyarak zaferle sonuçlandırdığı bir mücadeledir. Bu savaş sırasında kuzeybatı Karadeniz bölgesi illerimizden Kastamonu halkının önemli

hizmetleri görmüştür. 15 Mayıs 1919 tarihinde İzmir'in Yunanlılar tarafından işgali üzerine İngiliz, Fransız, İtalyan işgal kuvvetleri temsilcilerine birer telgraf çekilerek protesto edilmiş 19 Mayıs 1919 günü de büyük bir miting düzenlenmiştir. 19 Mayıs 1919 da Müdafaa-i Hukuk cemiyetine girmeye karar veren Kastamonulular bu derneğin il merkezinde ve ilçelerinde şubelerini kurmuşlardır. Bu cemiyetlerin ana hedefi; halkın millî bilincini kuvvetlendirerek, Anadolu'da başlayan bağımsızlık hareketini maddî ve manevî olarak desteklemelerini sağlamaktır. İkincil olarak da toplumun yozlaşmaya uğramış değer yargılarını tekrar canlandırmak, özellikle gençlerin ahlaki durumlarını yükseltmek ve onları vatana faydalı kişiler olarak yetiştirme görevini de üstlenmişlerdi (Söylemez, 1996:156). Bu cemiyetler vasıtasıyla organize edilen halk gerek İstanbul'dan kaçırılan gerekse Rusya'dan satın alınan silah ve cephanede aynı yoldan kağnılarla, at arabalarıyla yaz- kış demeden cepheye taşınmıştır. Kastamonulu erkekler cepheye savaşırken, eşleri, anaları ve kızları da bu tarihi olayı yaşamışlardır. Kastamonulu Şerife Bacı Türk istiklal savaşında Türk kadınının neler yapabileceğini göstererek şehit olmuştur (Tan, 2007:235).

Milli mücadele yıllarında Kastamonu halkı hep ön saflarda yerini almıştır. İl ve ilçelerde kurulan cemiyetler, kulüpler teşkilatlar milli duygu ve düşünceyi geliştirici ve teşvik edici faaliyetlerde bulunmuşlardır. Milli Mücadele'ye katılmak için İstanbul'dan Anadolu'ya gizlice giden aydınlardan birisi de Mehmet Akif'tir. Milli şairimiz Mehmet Akif Ersoy bu dönemde Nasrullah Camii'nden yaptığı konuşmalarla Milli Mücadele'ye desteğini Kastamonu'dan sürdürmüştür (Duymaz, 2005:104). Erkekleri cepheye savaşırken, Kastamonu kadını da her şart altında silah ve cephaneye taşıyarak mücadeleye maddi ve manevi olarak katılmıştır. Kastamonu kadınının İstiklal savaşındaki mücadelesi ve fedakârlığı cephaneye taşıyarak çocuğuyla birlikte donarak şehit olan "Şerife Bacı"nın kimliğinde sembolleşmiştir. Cumhuriyet kurulduktan sonra da Kastamonu ayrı bir önem taşımıştır. Büyük önder Atatürk 23-31 Ağustos 1925 tarihleri arasında Kastamonu ve ilçelerini ziyaret ederek "Şapka ve Kıyafet İnkılâbı"nı Kastamonu'da başlatmıştır (Yılmaz, 2005:223).

1.4. Nüfus

Şehir hayatının iyi anlaşılabilmesi için devrin kaynaklarına bakılarak o şehirde yaşayan nüfusun ayrıntılı olarak tespiti lazımdır. Şayet bu hususlar doğru bir şekilde ortaya konulacak olursa inceleme konusu olan ülke veya şehirdeki içtimai ve iktisadi meselelerinin sebepleri tespit edilecek böylece bunların çözümünde mühim bir mesafe alınacaktır. Bu hususun ehemmiyetine dayanarak Kastamonu şehrinin XV- XVIII yy arası nüfus durumu ve nüfus hareketlerinin incelenmesi önemli görünmektedir (Kankal, 2004:48).

Malazgirt'ten hemen sonra fethedilen Kastamonu'nun ilk dönemleri, kaynak kıtlığından dolayı tespit edilememiştir. Candaroğulları devrinde başkent olmanın verdiği özellikle geniş ölçüde imar edilen şehrin nüfusunun arttığı ve 5000'den aşağı olmadığı kabul edilmektedir. Bu nüfusun içinde gayrimüslim yoktur. Kastamonu bu yönüyle tamamen bir Türk şehri görünümündedir. Osmanlı idaresine geçtikten sonra ve bir müddet sonra Kuzey Karadeniz bu arada Kırım'ın fethi şehre daha büyük canlılık getirmiş, yapılan büyük imar faaliyetleri sonucu nüfusu artarak 10.000 civarına ulaşmıştır. Osmanlı duraklaması ve gerilemesi bütün şehirleri olduğu gibi, Kastamonu'yu da olumsuz yönde etkilemesine rağmen nüfusunda önemli bir kayıp olmamıştır. Nitekim 1898'de şehir nüfusu 16.961 olarak görünmektedir. Osmanlı'dan Cumhuriyet Devri'ne geçiş döneminde ise bilhassa I. ve II. Cihan savaşlarından etkilenerek nüfus kaybına uğramıştır. Cumhuriyet devrinin ilk düzenli sayımında nüfus 13.791'dir. Bu nüfus 1965'e kadar aynı kalmış, bu yıldan itibaren artarak devam etmiştir. 2007'de Adrese Dayalı Nüfus Sayımında 80.000 civarına ulaşarak günümüze intikal etmiştir (Şahin, 2009:1).

Kastamonu ve çevresinin 1071 Malazgirt zaferini takiben Türkler tarafından iskâna açıldığı, 1084 yılında Sinop'u ele geçiren Emir Karatekin'in Kastamonu ve Çankırı'yı da ele alan bir beylik kurduğu, Danişmentliler ile Selçuklular arasında mücadelelere sahne olan Kastamonu'nun 1132 senesinde Bizans imparatoru Yohannes Commenos tarafından ele geçirildiği, imparator burada bir yerleşke meydana getirmektense Anadolu'nun Türkler tarafından fethi sırasında bölgeyi savunma ağırlıklı olmalıdır. Kastamonu şehir merkezinde bulunan Bizans döneminden kalma kaya mezarlar haricinde burada önceden bir yerleşmenin olduğunu destekleyecek herhangi bir maddi kalıntı yoktur. Kalenin hemen altında bir kilisenin bulunduğunu destekleyecek herhangi bir kanıt yoktur. Şehir merkezindeki yerleşim ve nüfus hareketlerinin Emir Hüsameddin Çoban ile başladığı, bu Emir tarafından yaptırılan Atabey camii, Atabey medresesi gibi yapılar etrafında mahallelerin teşekkül ettiği, böylece şehir hayatında yabancı olmayan ve yarı göçebe Türkler tarafından burada iskânın gerçekleştirildiği söylenebilir. Kastamonu şehri Candaroğulları döneminde fiziki açıdan bir genişleme, buna paralel olarak nüfusunda bir artış görülmüştür. XIV. yy başlarında Şemseddin Yaman Candar'ın oğlu Süleyman Paşa tarafından ele geçirilen Kastamonu, bu hükümdarın beyliğinin merkezini Eflani'den nakletmesi üzerine Candaroğlu beyliğinin başkenti olmuştur (Kankal, 2004:49).

1.5. İktisadi Durumu

Kastamonu'daki iktisadi anlayabilmek için burasının Osmanlıdan önceki yani Candaroğulları ve hatta Selçuklular zamanındaki durumunu, ekonomik yönden konumunu iyi bilmek gerekir. Selçuklular döneminde bir liman şehri olan Sinop'un arka planında Kastamonu'nun hatta sonraları Samsun limanının arkasında Amasya ve Tokat'ın İzmir'in arkasında Manisa'nın Antalya'nın arkasında Isparta'nın bulunuşu tesadüf olmamalıdır. Kıyı liman şehrinin asayişi Selçuklular döneminde henüz sağlanamadığından buralarının birer sanayi şehri olarak inkişaf etmeleri daha sonra, Osmanlılar döneminde gerçekleşecektir. Bu liman şehirleri yabancı filoların özellikle korsanların baskınına maruz kalabiliyorlardır. Buraların muhafazası hususunda kuvvetli bir garnizon ve deniz kuvvetlerine sahip olmadıkça liman şehirlerinin bir ticaret şehri haline gelmesi imkânsızdı. Kastamonu'nun diğer özelliklerini bir tarafa bıraksak bile, Candaroğulları döneminde beyliğin başkenti durumundadır. Osmanlıların eline geçmesiyle birlikte başkentlik özelliğini kaybetmiş ve bir sancak merkezi durumuna düşmüştür. Dolayısıyla buna bağlı olarak iktisadi durumunun sarsıldığı hatta gerilediği düşünülebilir; ancak durum hiçte böyle değildir. Çünkü Osmanlılar döneminde gerek Anadolu'daki siyasi birliğin sağlanmış olması, gerekse saraya mensup ve saray yakın kimselerle diğerlerinin yaptırmış oldukları bedesten, kervansaray han ve dükkân gibi ticari ağırlıklı yapılarla Kastamonu'nun iktisadi hayatında canlanma müşahede edilmektedir (Kankal, 2004:83).

2. BÖLÜM

EFSANELERİN SINIFLANDIRILMASI VE İNCELENMESİ

2.1. Dini Efsaneler

2.1.1. Peygamberler, Hızır ve Diğer Din Büyükleri Üzerine Anlatılan Efsaneler

2.1.1.1. Efsane 1: Hazret-i Pir ve Benli Sultan

Epizotlar:

1. Benli Sultan Ilgaz'da yaşar ve şehre hiç inmemiştir.
2. Şehre Hazret-i Pir'i ziyarete gelir ve hediye olarak kar getirir.
3. Getirdiği kar ağustos ayı olmasına rağmen erimez.
4. Hazret-i Pir ayakkabıcılıkla uğraşır ve o esnada bir kadın ayakkabı yaptırmaya gelir.
5. Benli Sultan kadının çıplak ayaklarına kem gözle bakınca kar erir.
6. Durumu fark eden Hazret-i Pir de ona hediye olarak pamuk içine yanan köz koyar ve pamuk yanmaz (İbrahim MADENOĞLU).

Motifler:

D 1240: Sihirli Su

F 900: Keramet

P 453: Ayakkabıcı

V 200: Mukaddes Şahıslar

2.1.1.2. Efsane 2: Tevser Alâeddin

Epizotlar:

1. Tevser Alaeddin'in talebeleri vardır.
2. Tevser Alaeddin talebelerine "Ben yakında öleceğim, ben öldükten sonra mezarımın başına geleceksiniz derslere devam edeceğiz" der.
3. Tevser Alaeddin ölür, öğrenciler mezarın başına derse giderler.
4. Görürler ki hoca mezarın başında oturuyor ve derslerine böyle devam ederler (Necati KABAOĞLU).

Motifler:

F 900: Keramet

M 341: Önceden Bilinen Ölüm

P 340: Hoca ve Talebe

V 200: Mukaddes Şahıslar

2.1.1.3. Efsane 3: Benli Sultan 1

Epizotlar:

1. Benli Sultan'ın ağaç kavuğunda çilehanesi vardır. Çilehanesine yani ağaca atıyla çıkar.
2. Benli Sultan geyiklerle beraber köyde bir türbe yapar.
3. Köylü geyiklerin değil, kendi hayvanlarını çalarak türbeyi yaptığını düşünür.
4. Bu duruma çok kızan Benli Sultan “hiçbir zaman iki öküzü yan yana koşmayın” diye beddua eder.
5. O köyde o gün bugündür iki öküz yan yana koşulamaz (Nurhan DİLEK).

Motifler:

B 570: Hayvanlar İnsanlara Hizmet Eder

M 411: Bedduanın Yerine Getirilmesi

P 411: Köylü

V 200: Mukaddes Şahıs

2.1.1.4. Efsane 4: Şeyh İsmail Efendi

Epizotlar:

1. Şeyh İsmail Efendi'nin kendi yaptırdığı hamamda kurnası ayrıdır.
2. Şeyh İsmail Efendi öldükten sonra da o kurnada mum yanar.
3. Merhum Şeyh İsmail Efendi de o kurnaya gelir abdest alır (Salim MUSAOĞLU).

Motifler:

F 530: Olağanüstü Durumlar

V 200: Mukaddes Şahıslar

2.1.1.5. Efsane 5: Mehmet Fevzi Efendi

Epizotlar:

1. Adamın biri rüyasında Mehmet Fevzi Efendi'yi görür.
2. Adam eşine “yiyecek hazırla Efendi'ye götüreceğim” der.
3. Eşi rızkıımızı götürüyorsun diye kızar.
4. Mehmet Fevzi Efendi adamın götürdüğü yiyecekleri almaz. Siz bunun için eşinizle kavga ettiniz der (Yunus GÖÇMEZ).

Motifler:

F 900: Keramet

P 210: Karı-Koca

V 200: Mukaddes Şahıs

2.1.1.6. Efsane 6: Şeyh Şaban-ı Veli 1

Epizotlar:

1. Şeyh Şaban-ı Veli Hazretleri Kastamonu'ya geldiğinde fakirdir.
2. Halk ona çobanlık teklif eder. O da “Ben hayvan otlatmaya değil, kalp kalaylamaya geldim” der.
3. İnsanlar yanlış anlar kaplarını kalaylatmaya gelirler.
4. Veli dua eder Allah'ım beni mahcup etme der ve kapları kalaylar (Mehmet ÇİFTÇİ).

Motifler:

P 412: Çoban

V 50: Dua

V 200: Mukaddes Şahıs

2.1.1.7. Efsane 7: Şeyh Şaban-ı Veli 2

Epizotlar:

1. Şaban-ı Veli'nin müritlerinden birinin içinde bulunduğu gemi batmak üzeredir.
2. Mürit Şeyh'im yardım et diye dua eder.
3. Mürit daha sonra bir elin, gemiyi alabora olmaktan kurtardığını söyler (Sevil ŞAHİN).

Motifler:

D 1390: İnsanları Kurtaran Sihirli Objeler

F 900: Keramet

V 50: Dua

V 52: Duanın Esrarengiz Gücü

V 200: Mukaddes Şahıs

2.1.1.8. Efsane 8: Şeyh Şaban-ı Veli 3

Epizotlar:

1. Şeyh Şaban Veli'yi sabah namazlarında Mekke'de görenler olur.
2. Kimse buna inanmaz ve doğruysa bize zem zem suyu getirsin derler.

3. Bunu duyan Şaban-ı Veli asasını yere vurur ve oradan zem zem suyu çıkar (Aliye YÜKSEL).

Motifler:

D 1240: Sihirli Su

D 1254: Sihirli Asa

D 2122: Olağanüstü Hızla Yolculuk

(T) V 36: Namaz

V 340: İnanmayanlara Gösterilen Mucizeler

2.1.1.9. Efsane 9: Şeyh Şaban-ı Veli 4

Epizotlar:

1. Şeyh Şaban-ı Veli Küçük yaşta anne ve babasını kaybeder.
2. Hayırsever bir kadın Veli'yi evlatlık edinir.
3. Şaban-ı Veli medrese eğitimi için İstanbul'a gider.
4. Rüyasında bir ses ona "Sılaya dön kurtuluş oradadır" der.

http://www.nurbahcesi.org/printer_friendly_posts.asp?TID=10192

Motifler:

F 1068: Realist Rüya

J 157: Rüyada Öğrenilen Bilgi

P 230: Anne-Baba ve Çocuk

2.1.1.10. Efsane 10: Şeyh Şaban-ı Veli 5

Epizotlar:

1. Şeyh Şaban-ı Veli, Hayrettin Tokadi Efendi'den icazet alır ve Kastamonu'ya döner.
2. Kastamonu'ya döndüğünde yaşlı bir çınar ağacının kovuğuna yerleşir.
3. Yıllarca bu kovukta yaşayıp kente gelir.
4. Çınar da arkasından yürür.
5. Şeyh Şaban-ı Veli, çınara gizlerimi ele veriyorsun der ağaçta olduğu yerde kalır.

http://www.nurbahcesi.org/printer_friendly_posts.asp?TID=10192

Motifler:

C 420: Sırları Açıklama Yasağı

C 423: Olağanüstülüklerin İfşa Edilmesi

F 811: Olağanüstü Ağaç

R 311: Ağaca Sığınma

V 200: Mukaddes Şahıs

2.1.1.11. Efsane 11: Şeyh Şaban-ı Veli 6

Epizotlar:

1. Şeyh Şaban öğrencileriyle ders yaparken bir adam yanına gelir.
2. Şöyle der: “Değirmenimizin taşını değiştirmemiz gerekiyordu, taş yuvarlandı derenin dibine gitti. Biz kaldıramadık yetişey Şaban-ı Veli Hazretleri dedik ve bir el geldi değirmenin taşını yerine koydu.

(http://www.nurbahcesi.org/printer_friendly_posts.asp?TID=10192)

Motifler:

P 340: Hoca ve Talebe

P 443: Değirmenci

V 52: Duanın Esrarengiz Gücü

V 200: Mukaddes Şahıs

V 222: Erenin Gözüken Olağanüstülükleri

2.1.1.12. Efsane 12: Şeyh Şaban-ı Veli 7

Epizotlar:

1. Horasan evliyelerinden biri, üç öğrencisine Anadolu’da Şeyh Şaban-ı Veli isimli bir evliya var onu bulun ondan ders alın der.
2. Yola çıkan dervişler Kastamonu’ya yaklaşırlar.
3. Şaban-ı Veli kendi dervişlerine bir tane ayna verir ve gelen dervişleri yolda karşılamalarını, aynayı onlara vermelerini söyler.
4. Aynayı her alan derviş aynaya baktığında Şeyh Şaban-ı Veli’nin kendine tebessüm ederek baktığını görür.
5. Dervişler biz göreceğimizi gördük deyip memleketlerine dönerler.

(http://www.nurbahcesi.org/printer_friendly_posts.asp?TID=10192)

Motifler:

N 844.2: Yardımcı Derviş

V 200: Mukaddes Şahıs

V 222: Erenin Gözüken Olağanüstülükleri

2.1.1.13. Efsane 13: Şeyh Şaban-ı Veli 8

Epizotlar:

1. Şeyh Şaban-ı Veli'nin yanına bir gün çok fakir biri gelir.
2. Eşeğinin öldüğünü ve geçimini sağlayamadığını söyler.
3. Bunun üzerine Şeyh Şaban-ı Veli bu fakir için dua eder.
4. Dua bitiminde elinde bir katır ile biri dergâha gelir, katırı şeyhe hediye eder.
5. O da fakire döner, senin eşeğin öldü yerine daha iyisi geldi der ve katırı fakire verir.

(http://www.nurbahcesi.org/printer_friendly_posts.asp?TID=10192)

Motifler:

V 50: Dua

V 52: Duanın Esrarengiz Gücü

V 100: Dini Binalar

V 200: Mukaddes Şahıs

2.1.1.14. Efsane 14: Şeyh Şaban-ı Veli 9

Epizotlar:

1. Kürekçi Mustafa isminde biri, birine 1200 akçe borçlanır.
2. Çok çalışır ama yine de borcunu ödeyemez.
3. Adam, Şeyh Şaban-ı Veli'nin dergâhına gelir.
4. Şeyh, adama minderin altını gösterir ve oradaki akçeleri almasını söyler.
5. Kürekçi Mustafa dışarı çıktığında akçelerin 1200 olduğunu görür ve bir daha kimseye borçlanmaz.

(http://www.nurbahcesi.org/printer_friendly_posts.asp?TID=10192)

Motifler:

J 152.2: Dervişten Alınan Nasihat

Q 520: Pişmanlıklar

V 200: Mukaddes Şahıs

2.1.1.15. Efsane 15: Şeyh Şaban-ı Veli 10

Epizotlar:

1. Murat Halife isminde bir imam, Şeyh'in dergâhına gelir.
2. Şeyh Şaban-ı Veli'nin konuşmaları imamı çok etkiler ve bir an Şeyh'in başını caminin kubbesi büyüklüğünde görür.

http://www.nurbahcesi.org/printer_friendly_posts.asp?TID=10192

Motifler:

V 200: Mukaddes Şahıs

V 222: Erenin Gözüken Olağanüstülükleri

2.1.1.16. Efsane 16: Şeyh Şaban-ı Veli 11

Epizotlar:

1. Kastamonu'dan bir kişi Hac için Kâbe'ye gider.
2. Bu kişi Hac görevi biterken Kâbe'de hastalanır ve Kastamonu'ya dönemez.
3. Bir gün bu hacı ağlarken yanına biri gelir, “şurada biri 5 vakit namaz kılar sonra kaybolur, onu bul o senin derdine derman olur” der.
4. Hacı gittiği yerde Şeyh Şaban-ı Veli'yi görür, derdini anlatır.
5. Bir namaz vakti buluşurlar. Şeyh gözlerini kapamasını söyler ve Hacı gözünü açtığı anda kendini Kastamonu'da bulur.

http://www.nurbahcesi.org/printer_friendly_posts.asp?TID=10192

Motifler:

D 2122: Olağanüstü Hızla Yolculuk

H 1109: Mucizevî Sürat Gerektiren İşler

(T) V 36: Namaz

V 200: Mukaddes Şahıs

V 530: Hacılar

V 532: Mekke'ye Giderek Hacı Olma

2.1.1.17. Efsane 17: Şeyh Şaban-ı Veli 12

Epizotlar:

1. Şaban-ı Veli insan arasına çıkmayı pek sevmez, vaktini ilimle ibadetle geçirir.
2. Halvete girdiği dönemlerde ona bir dostu yemek getirir.
3. Birkaç gün dostu Şeyh'e yemek götürmeyi unuttur.
4. Adamın aklına gelip yemek götürdüğünde Şeyh'in farelerden kalan kırıntılarla beslendiğini görür (Zekiye ÇAĞIMLAR).

Motifler:

P 310: Dostluk, Arkadaşlık

V 200: Mukaddes Şahıs

V 222: Erenin Gözüken Olağanüstülükleri

2.1.1.18. Efsane 18: Şeyh Şaban-ı Veli 13

Epizotlar:

1. Şeyh Şaban-ı Veli Hazretleri'nin türbesinin bahçesinde akan suyun zem zem suyu tadında ve Hicaz'dan gizli kanallarla geldiğine inanılır(Zekiye ÇAĞIMLAR).

Motifler:

D 1240: Sihirli Su

V 200: Mukaddes Şahıs

2.1.1.19. Efsane 19: Şeyh Şaban-ı Veli 14

Epizotlar:

1. Şeyh Şaban-ı Veli'nin yedi kardeşi vardır.

2. Şeyh bir gün yedi tane taşı alır ve bu taşları değişik yönlere atar, kardeşler bu yönlere taşınır ve kerametlerini gösterirler.

3. Abdal Musa adlı kardeş Taşköprü'ye yerleşip taşla sohbet ederken coşup taşı hamur gibi sıkar ve taşta parmak izlerini bırakır (Zekiye ÇAĞIMLAR).

Motifler:

F 900: Keramet

V 222: Erenin Gözüken Olağanüstülükleri

Z 71.5: Formulistik Sayı "7"

Z139: Kişileştirme

2.1.1.20. Efsane 20: Şeyh Şaban-ı Veli 15

Epizotlar:

1. Kötü yolda olan bundan vicdani rahatsızlık duyan kişiler rüyalarında Şeyh Şaban-ı Veli'yi görürler.

2. Şeyh, rüyalarında onları türbelerine çağırır ve doğru yola girmeleri gerektiğini söyler.

3. Sonra rüyayı gören kişi türbeye gelip tövbe eder (Zekiye ÇAĞIMLAR).

Motifler:

D 1810.8.3: Rüyada İkaz

J 152.2: Dervişten alınan nasihat

Q 520: Pişmanlıklar

V 113: Türbeler

V 200: Mukaddes Şahıs

2.1.1.21. Efsane 21: Şeyh Şaban-ı Veli 16

Epizotlar:

1. İnsanlar, hayatlarının önemli aşamalarında Şeyh Şaban-ı Veli türbesini ziyaret ederler.
2. Hayırlı başlanacak her işten önce dua ederler.
3. Veli'yi ziyaret edip dua ederek, başlanacak işte bir büyüğün hayır duasını almanın o işin iyi gideceğine inanılır (Zekiye ÇAĞIMLAR).

Motifler:

V 50: Dua

V 113: Türbeler

2.1.1.22. Efsane 22: Şeyh Şaban-ı Veli 17

Epizotlar:

1. Mehmet Bey'in kış günü Ilgaz'da arabası bozulur.
2. Çok korkan eşi "Yetiş ya Pir" diye dua eder.
3. Bir süre sonra yanlarında altmış yaşlarında bir ihtiyar arabayla durur.
4. Arabayı tamir eder ve Kastamonu'ya kadar siz beni takip edin der.
5. Kastamonu'ya 5-10 km kala araba ve adam ortadan kaybolur (Zekiye ÇAĞIMLAR).

Motifler:

P 210: Karı-Koca

(T) P 42: Hızır

V 52: Duanın Esrarengiz Gücü

2.1.1.23. Efsane 23: Şeyh Şaban-ı Veli 18

Epizotlar:

1. Fakir bir ailenin yüksekokul mezunu bir oğlu vardır.
2. Çocuk iş bulamaz ve psikolojik bunalıma girer.
3. Annesi, yedi cuma günü Şeyh Şaban-ı Veli'nin türbesine gelmeyi niyet eder.
4. Yedi cuma boyunca türbeye gelir, oğlunun işe girmesi için dua eder.
5. Yedi cuma sonunda evine döndüğünde bir telefon gelir ve oğlu işe çağrılır (Zekiye ÇAĞIMLAR).

Motifler:

P 231: Anne ve Oğlu

V 50: Dua

V 113: Türbeler

V 200: Mukaddes Şahıs

Z 71.5: Formulistik Sayı “7”

2.1.1.24. Efsane 24: Musa Fakih Efendi

Epizotlar:

1. Musa Fakih Efendi Kastamonu’da yaşar.
2. Sabah namazlarını tayy-ı mekân ederek Kâbe’de kılar.
3. Kâbe’de namazı kıldıktan sonra arkadaşları ile sohbet ederken bir cami yaptırdığını ve içerisine koyacak halı, kilim olmadığını söyler.
4. Daha sonra camiye gittiğinde zeminin halı ve kilim ile kaplandığını görür.
5. Halı ve kilimleri kimin getirdiği bulunmaz (Erdal ARSLAN).

Motifler:

F 770: Olağanüstü İnşa ve Döşeme

H 1109: Mucizevî Sürat Gerektiren İşler

(T) V 36: Namaz

V 200: Mukaddes Şahıs

2.1.1.25. Efsane 25: Seyyid Sünneti Efendi

Epizotlar:

1. Seyyid Sünneti Efendi, Hz. Hızır ile görüşüp ondan bilgi dersler alır.
2. Hz. Hızır, Seyyid Efendi’ye “benden sonra bir müddet seccadem boş kalacak fakat daha sonra çok değerli bir zat gelecek, nice halifeler yetiştirecek” der.
3. Hz. Hızır’ın dediği olur ve o seccadeye Şeyh Şaban-ı Veli oturur (Erdal ARSLAN).

Motifler:

(T) P 40: Din Adamları

(T) P 42: Hızır

V 200: Mukaddes Şahıs

V 223.6: Olacakları Erenin nceden Bilmesi

2.1.1.26. Efsane 26: Abdal Hasan

Epizotlar:

1. Tekke yaylasında hırsızlar, Abdal Hasan'a ait bir sürüden kuzuyu çalıp kebab yaparlar.
2. Abdal Hasan, hırsızlar kuzuyu yerken yanlarına gider ve beraber kuzuyu yerler.
3. Abdal Hasan, yemeğin bitiminde dua eder ve dua biter bitmez kuzu canlanır.
4. Hırsızlar yaptıklarına pişman olurlar ve tövbe ederler (Erdal ARSLAN).

Motifler:

E 32: Yenilen Hayvanın Yeniden Kemikleri Üzerine Diriltilmesi

Q 520: Pişmanlıklar

V 52: Duanın Esrarengiz Gücü

2.1.1.27. Efsane 27: Şeyh Hayrettin Efendi

Epizotlar:

1. Şeyh Hayrettin Efendi Amasya'ya giderken, oğlu İlyas Efendi'ye içinde para olan bir kese bırakır ve bu kesinin içindeki para hiç tükenmez bu sırrı kimseye söyleme der.
2. Kesenin bereketine sırtını dayayan İlyas Efendi işlerini de aksatmaya başlar.
3. Bu durum dükkân komşuları Emrullah Dede'nin dikkatini çeker ve neden işleri aksattığını sorar.
4. İlyas Efendi kesenin sırrını Emrullah Dede'ye söyler.
5. Sır açıklandıktan sonra kesenin bereketi de kaybolur (Erdal ARSLAN).

Motifler:

F 530: Olağanüstü Durumlar

V 200: Mukaddes Şahıs

2.1.1.28. Efsane 28: Hacı İlyas Efendi

Epizotlar:

1. Hacı İlyas Efendi'nin yanına bir derviş gelir ve “yakında Şeyh Osman Efendi'yi kaybedeceğiz ve onun seccadesine babanız oturacak, hazırlık yapın” der.
2. Daha sonra dervişin dediği olur, Şeyh Osman Efendi ölür ve Hacı İlyas Efendi'nin babası seccadeye oturur (Erdal ARSLAN).

Motifler:

J 152.2: Dervişten Alınan Nasihat

M 341: Önceden Bilinen Ölüm

V 223.6: Olacakları Erenin Önceden Bilmesi

2.1.1.29. Efsane 29: Hacı Ramazan

Epizotlar:

1. Hacı Ramazan zamanın büyük velilerindedir.
2. Hacı Ramazan ömrünün sonlarında hastalanır ve kendini ziyarete gelen Şeyh Muhyiddin Efendi'ye “ ben yarın öleceğim, namazımı sizin kıldırmanız uygun görülmüştür” der.
3. Dediği gibi olur ertesi gün Hacı Ramazan Efendi ölür, cenaze namazını da Şeyh Muhyiddin kıldırır (Erdal ARSLAN).

Motifler:

M 341: Önceden Bilinen Ölüm

(T) V 36: Namaz

V 60: Cenaze Merasimleri

V 516: Geleceği Görme

V 530: Hacılar

2.1.1.30. Efsane 30: Gümüşlü Hoca 1

Epizotlar:

1. Hocanın yanına bir gün yaşlı bir kadın gelir.
2. Ne iş yaptığını sorar.
3. Hoca da “kalp kalaylamaya geldim” der. Kadın kap kalaylamaya anlar.
4. Hocaya kalaylaması için kadın kaplarını getirir. Hoca bütün kapları gümüşe çevirir.
5. O günden sonra hocanın adı “Gümüşlü Hoca” olur (Erdal ARSLAN).

Motifler:

V 222: Erenin Gözüken Olağanüstülükleri

Z 183: Sembolik Adlar

2.1.1.31. Efsane 31: Gümüşlü Hoca 2

Epizotlar:

1. Gümüşlü Hoca'nın mezarının bulunduğu yerde çok büyük sel olur.
2. Bütün her şeyi yutan sel, Gümüşlü Hoca'nın mezarının yanından akıp geçer mezarına zarar vermez (Erdal ARSLAN).

Motifler:

F 930: Denizler ve Sular Hakkındaki Olağanüstü Olaylar

2.1.1.32. Efsane 32: İbrahim Gülşeni

Epizotlar:

1. İbrahim Gülşeni, öleceği günü Abdüllatif Efendi'ye işaret eder.
2. İbrahim Gülşeni kendine verilen aylık müderrislik maaşının üç günlük ücretini geri verir.
3. Kadir Gecesi öleceğini söyler ve o gün de ölür (Erdal ARSLAN).

Motifler:

M 341: Önceden Bilinen Ölüm

V 516: Geleceği Görme

2.1.1.33. Efsane 33: Şeyh Nasuh Efendi

Epizotlar:

1. Bir sabah Şeyh Nasuh Efendi'nin namaza kalkan oğlu bazı evlerin bacalarına nur indiğini görür.
2. Durumu babasına anlatır. Babası da “Oğlum, onlar bu senenin vergisini ödemiş olanların evleri. Biz henüz vergimizi yatırmadık” der.
3. O gün onlar da vergi borçlarını yatırırlar, ertesi sabah kalktıklarında kendi evlerinin üzerinden de ışık saçıldığını görürler (Erdal ARSLAN).

Motifler:

F 530: Olağanüstü Durumlar

2.1.1.34. Efsane 34: Sakız Adası

Epizotlar:

1. Nasuhi Efendi kırk günlük halvete girer, sürekli ibadet eder.
2. Bir gün dostlarına “Sakız Adası ehl-i İslam'a nasip oldu” der.
3. Dostları o tarihi kayıt altına alırlar.
4. Savaştan sonra dergâhı ziyarete gelen gaziler, Nasuhi Efendi'nin de savaşta olduğunu söylerler.
5. Gazilerin söylediği adanın fethedilme tarihiyle Nasuhi Efendi'nin söylediği tarih aynıdır (Erdal ARSLAN).

Motifler:

C 423: Olağanüstülüklerin İfşa Edilmesi

V 222: Erenin Gözüken Olağanüstülükleri

Z 71.2: Formulistik Sayı “40”

2.1.1.35. Efsane 35: Zikir Yapan Testiler

Epizotlar:

1. Şeyh Mustafa Efendi'nin genç yaşta şeyh olmasını yaşlı dervişler kıskanırlar.
2. Yaşlı dervişler kıskançlıklarından zikir gecesine gitmemeye karar verirler.
3. Bu kararı duyan Şeyh Mustafa Efendi, zikir gecesinde etrafına testileri halka şeklinde dizer.
4. Camiye gitmeyen dervişler caminin penceresinden baktıklarında testilerin dervişler gibi zikrettiklerini görürler.
5. Yaptıklarından pişman olan dervişler Şeyh'ten hemen özür dilerler (Erdal ARSLAN).

Motifler:

F 530: Olağanüstü Durum

F 900: Keramet

Q 520: Pişmanlıklar

V 100: Dini Binalar

V 200: Mukaddes Şahıslar

2.1.1.36. Efsane 36: Kalender Dede

Epizotlar:

1. Kalender Dede, çok yağmurlu bir günde kahvehanede yağmurun geçmesini bekler.
2. Yağmur diner dinmez karşı tarafa geçmek için köprüye yönelir.
3. Köprü'nün üzerindeyken büyük bir sel gelir, Dede “Yetiş ya Mevlana” der.
4. Köprü yıkılmadan karşı tarafa geçer.
5. Kalender Dede karşıya geçtiği an ardından sel köprüyü alır götürür (Erdal ARSLAN).

Motifler:

V 52: Duanın Esrarengiz Gücü

F 930: Denizler ve Sular Hakkındaki Olağanüstü Olaylar

2.1.1.37. Efsane 37: Benli Sultan ve Atı

Epizotlar:

1. Benli Sultan atıyla dolaşırken ağaç saygısından yere eğilir.
2. Sultan da atıyla ağacın gövdesi ve dalları üzerinde dolaşır.

3. Ağacın gövdesi üzerinde atın ayak izleri vardır (Zekiye ÇAĞIMLAR).

Motifler:

A 901: Ayak İzi

F 970: Ağaçlar ve Bitkilerin Olağanüstü Davranışları

Z 139: Kişileştirme

2.1.1.38. Efsane 38: Benli Sultan ve Asa Suyu

Epizotlar:

1. Kadının birinin 5 kızı olur, kocası erkek çocuk ister.
2. Kadın rüyasında Benli Sultan'ı görür ve kendine erkek çocuğunun olacağını müjdeler ve çocuk doğduğu zaman türbeye gelip kurban kesmesini söyler.
3. Çocuk doğar, kadının ekonomik durumu iyi olmadığı için kurbanı kendi köyünde keser.
4. Çocuk 7 yaşına gelir, romatizma hastası olur bir türlü iyileştiremezler.
5. Kadın bir gece yine rüyasında Benli Sultan'ı görür, kurbanı gelip türbede keserse oğlunun iyileşeceğini söyler.
6. Kadın ve ailesi kurbanı da alıp yola çıkarlar, yolda kurban ellerinden kaçar.
7. Kadın kurbanı kaçırdıkları için ağlayarak türbeye gider, türbeye gittiklerinde görür ki kurban oradadır.
8. Çocuk türbenin yanında akan asa suyu ile yıkanır ve çocuk iyileşir (Zekiye ÇAĞIMLAR).

Motifler:

F 1068: Realist Rüya

J 157: Rüyada Öğrenilen Bilgi

P 210: Karı-Koca

Q 223.3: Kurbanı İhmal Etmenin Cezalandırılması

S 260: Kurban

V 113: Türbeler

V 200: Mukaddes Şahıs

Z 71.5: Formulistik Sayı "7"

2.1.1.39. Efsane 39: Şeyh Hafız Mustafa Efendi

Epizotlar:

1. Yusuf Bahri Hazretleri sohbet etmek ve kafasındaki soruların cevaplarını almak için Şeyh Hafız Mustafa Efendi'nin yanına gelir.

2. Geldiğinde görür ki Şeyh bir kâğıda yazı yazar.
3. Adam yazılı kâğıtta aklındaki soruların cevabını bulur (Zekiye ÇAĞIMLAR).

Motifler:

F 900: Keramet

V 200: Mukaddes Şahıs

V 223.6: Olacakları Erenin Önceden Bilmesi

V 516: Geleceği Görme

2.1.1.40. Efsane 40: Şeyh Hafız Efendi

Epizotlar:

1. Arap Hoca Efendi, Şeyh Hafız Efendinin arkasından ileri geri konuşur.
2. Şeyh Hafız Efendi ölür. Cenazesini yıkama işi Arap Hoca Efendi'ye verilir.
3. Arap Hoca Efendi, Hafız Efendi'yi yıkarken Efendi, hocanın bileğinden tutar.
4. Arap Hoca korkuyla kendini dışarı atar ve oğluna babanız ölmemiş der.
5. Bunun üzerine oğul şöyle der: “Babam vefat etti fakat bu durum, babam hayattayken ona söylediğiniz kötü sözlerin işaretidir” der.
6. Arap Hoca bütün söyledikleri için tövbe eder (Zekiye ÇAĞIMLAR).

Motifler:

F 530: Olağanüstü Durumlar

Q 227: Kutsal Kişiye Karşı Gelmenin Cezalandırılması

V 60: Cenaze Merasimleri

V 200: Mukaddes Şahıs

2.1.1.41. Efsane 41: Şeyh Ahmet Siyahî 1

Epizotlar:

1. Şeyh Ahmet Siyahî, Çorum'da bulunan Yusuf Bahri hazretlerinden hadis dersleri almak için ayağı çıplak bir halde yola düşer.
2. Yoldan eşiği ile geçen bir köylü merak eder ve Siyahî'ye sorar “Neden yalın ayak gidiyorsunuz?” der.
3. O da ders için gittiğini söyler ve köylü eşiğini ısrar ederek Ahmet Siyahî'ye verir.
4. Daha sonra Ahmet Siyahî Şam'a gider.
5. Şam'da kendine eşiğini veren köylüyü görür. Onun da cezbe istila ettiğine şahit olur (Kastamonu Türbeleri/Kastamonu İl Kültür Müdürlüğü).

Motifler:

P 411: Köylü

V 200: Mukaddes Şahıs

V 222: Erenin Gözüken Olağanüstülükleri

2.1.1.42. Efsane 42: Şeyh Ahmet Siyahî 2

Epizotlar:

1. Halid-i Bağdadi Hazretleri, Ahmet Siyahî ve Kastamonu müftüsü Hac için Hicaz'a giderler.
2. Yolda giderken Kastamonu müftüsü ateşli bir cezbe kapılır ve binek hayvanının üzerindeyken başından dumanlar tütmeye başlar.
3. Ahmet Siyahî, hocam yanıyor diye bağırmaya başlar.
4. Halid-i Bağdadi "Sus, bu yolda- Allah yolunda- ses çıkarılmaz" der.
5. Müftü yanar ve kemiklerini çölde bir yere defnedip yollarına devam ederler (Kastamonu Türbeleri/Kastamonu İl Kültür Müdürlüğü).

Motifler:

V 60: Cenaze Merasimleri

V 200: Mukaddes Şahıs

V 222: Erenin Gözüken Olağanüstülükleri

V 463: Şehit Olma

V 530: Hacılar

V 532: Mekke'ye Giderek Hacı Olma

2.1.1.43. Efsane 43: Derviş

Epizotlar:

1. Yılanlı dergâhında yapılan gece ayinine Kastamonu valisi Abdurrahman Paşa da katılır.
2. Dervişlerden biri elini, ayağını sallar ve zikir halkasını bozar ama çıkarılmaz.
3. Ertesi gün vali, Şeyh'e gece halkayı bozan kişiyi zikirden neden çıkarmadığını sorar.
4. O halkayı bozan kişi çağrılır. Adam anlatmaya başlar, "o anda komşumuzun gelini su doldurmaya çıktı sarkıntılık edenler oldu ben de tokat vurdum yıkıldı, daha sonra da tekme attım" der.
5. Vali daha sonra o köye zaptiye gönderir. Gerçekten de o akşam onların yaşandığını öğrenirler (Kastamonu Türbeleri/Kastamonu İl Kültür Müdürlüğü).

Motifler:

V 100: Dini Binalar

V 200: Mukaddes Şahıslar

V 222: Erenin Gözüken Olağanüstülükleri

2.1.1.44. Efsane 44: Şeyh Ahmed

Epizotlar:

1. Şeyh Ahmed'in çok fazla toprağı vardır.
2. Hasat yaparken 12 çift öküzü birden koşar.
3. Yağmur yağmak üzereyken Şeyh Ahmed "dolayı dolayı Allah'ım" der.
4. Gerçekten de yağmur önce gölün çevresine daha sonra göle yağar (Erdoğan ASLIYÜCE).

Motifler:

F 701: Zengin Topraklar

V 222: Erenin Gözüken Olağanüstülükleri

2.1.1.45. Efsane 45: Ali Danişment

Epizotlar:

1. Dağın üzerinde türbesi bulunan Ali Danişment'in kırk yıl kadar hayvanlarla konuştuğu söylenir (Erdoğan ASLIYÜCE).

Motifler:

B 211: İnsan Gibi Konuşan Hayvanlar

V 222: Erenin Gözüken Olağanüstülükleri

Z 71.12: Formulistik Sayı "40"

2.1.1.46. Efsane 46: Hacı Osman

Epizotlar:

1. Gölmet köyünde Hacı Osman adında bir zat vardır.
2. Bu zat çok iyi eğitim alır ve bu köyde çok hoca yetiştirir.
3. Hacı Osman der ki "öyle bir zaman gelecek ki bu minarelerde baykuşlar ötecek."
4. Dediğı olur şimdi o köyde Cuma namazı da zor kılınır (Ahmet Yaşar ZENGİN).

Motifler:

P 411: Köylü

V 223.6: Olacakları Erenin Önceden Bilmesi

V 530: Hacılar

2.1.1.47. Efsane 47: Kulaksız Ömer Efendi

Epizotlar:

1. Fatih devrinde Küre’de hocalık yapan Kulaksız Ömer Efendi, vaazlarında padişahkarşı geldiği için İstanbul’a çağrılır.
2. İstanbul’da Fatih’in de dinlediği camide vaaz verirken yine aynı şeyleri söyler ve Fatih, hocayı cezalandıracağını söyler.
3. Hoca önündeki parmaklığı sallayarak “sen bana bir şey yapamazsın” der o anda camide aynı şekilde sallanır.
4. Herkes hocanın büyüklüğüne inanır (Ahmet Yaşar ZENGİN).

Motifler:

P 10: Padişah

Q 227: Kutsal Kişiyeye Karşı Gelmenin Cezalandırılması

V 112.2: Camiler

V 222: Erenin Gözüken Olağanüstülükleri

2.1.1.48. Efsane 48: Ahmet Hicabi

Epizotlar:

1. Ahmet Hicabi Efendi çocukluğunda Şeyh Mustafa Efendi’nin türbesi etrafında oynarken ara sıra gözden kaybolur.
2. Nereye gittiği sorulduğunda ise oranın türbe olduğunu bilmediğini ve orada oturanların onu oraya çağırdıklarını, sevip okşadıklarını söyler (Zekiye ÇAĞIMLAR).

Motifler:

H 1385: Kaybolan İnsanların Araştırılması

V 200: Mukaddes Şahıs

2.1.1.49. Efsane 49: Şeyh Muhiddin Efendi

Epizotlar:

1. Muhiddin Efendi’nin dostlarından biri Bolu’da hastalanır, yakınlarına “Ben ölüyorum, benim cenazemi Muhiddin Efendi yıkasın ve tabutumu duvarı yıkarak çıkarın” der.
2. Hasta ölür fakat yakınları vasiyeti Muhiddin Efendi’ye iletmemişlerdir.
3. Vefattan birkaç saat sonra Şeyh Muhittin Efendi ve dostları grup olarak cenaze evine gelirler ve kalabalık oldukları için bahçe duvarı da yıkılır.

4. Vasiyet yerine gelmiş olur, herkes çok şaşırır (Zekiye ÇAĞIMLAR).

Motifler:

M 341: Önceden Bilinen Ölüm

V 60: Cenaze Merasimleri

V 200: Mukaddes Şahıs

V 223.6: Olacakları Erenin Önceden Bilmesi

V 516: Geleceği Görme

2.1.1.50. Efsane 50: Deveci Sultan

Epizotlar:

1. Yusuf el-Horasani, Horasan'da deve çobanlığı yapar.
2. Bir gece rüyasında Hz. Muhammed'i görür. Hz. Muhammed "Kastamonu'ya gir ve benim sana göndereceğim komutanı bekle" der.
3. Yusuf el-Horasani Kastamonu Tosya civarına gelir. Rüyasında yine Hz. Muhammed'i görür peygamberimiz tüm servetiyle deve almasını söyler.
4. Hüsamettin Çoban Bey'in ordusu fetih için Tosya üzerinden Kastamonu'ya gelir.
5. Bey, Tosya'da Yusuf el-Horasani ile karşılaşır, kâfir diyarında Müslüman gördüğü için çok şaşırır.
6. Yusuf el-Horasani manevi bir işaret doğrultusunda geldiğini anlatır.
7. Hüsamettin Çoban Bey ağlamaya başlar ve "Peygamberimiz ordumuzdaki eksigi bildiği için sizi buraya getirdi" der.
8. Yusuf el- Horasani'nin ve develerin Kastamonu'nun fethinde çok büyük yardımları olur (Erdal ARSLAN).

Motifler:

F 1068: Realist Rüya

M 301: Peygamberler

P 551: Ordu

(T) P 41: Hz. Muhammed

V 200: Mukaddes Şahıs

V 223.6: Olacakları Erenin Önceden Bilmesi

V 516: Geleceği Görme

2.1.1.51. Efsane 51: Kesikbaş 1

Epizotlar:

1. Bu türbede yatan kişinin savaşta başı kesilir.
2. Bu kişi kellesi koltuğunda savaşa devam eder (Yılmaz Beygirlioğlu).

Motifler:

E 783: Kesikbaş

F 511.0.4: Kesik Başla Savaşma

V 113: Türbeler

2.1.1.52. Efsane 52: Kesikbaş 2

Epizotlar:

1. Tosya'da savaşa katılan Kesikbaş'ın düşman kılıcıyla kellesi kopar.
2. Başını düşmana vermemek için kellesini koltuğunun altına alarak mezarlığa gelir oraya yatar (Ahmet Yaşar ZENGİN).

Motifler:

E 783: Kesikbaş

2.1.1.53. Efsane 53: Bayram Gazi

Epizotlar:

1. Bayram Gazi bir bayram günü şehit düşer.
2. Şehit düştüğünde kellesini koltuğunun altına alır ve köyüne döner.
3. Köyüne türbesi yapılır (Ahmet Yaşar ZENGİN).

Motifler:

E 783: Kesikbaş

V 113: Türbeler

V 463: Şehit Olma

2.1.2. Ziyaret Yerleri Üzerine Anlatılan Efsaneler

2.1.2.1. Efsane 54: Aşıklı Sultan Türbesi 1

Epizotlar:

1. Aşıklı Sultan'ın mezarını bir kişi ziyaret eder ve türbeyi yakar.
2. Evliya isen kendini kurtar der.
3. Yatan kişi valinin rüyasına girer.

4. Yangın söndürülür ve zat kendini kurtarmış olur (Musa YÜKSEL).

Motifler:

F 1068: Realist Rüya

J 157: Rüyada Öğrenilen Bilgi

V 50: Dua

V100: Dini Binalar

V 113: Türbeler

V 200: Mukaddes Şahıs

2.1.2.2. Efsane 55: Aşıklı Sultan Türbesi 2

Epizotlar:

1. Aşıklı Sultan türbesinde ziyaretçilerin gecelemesine izin verilmez.
2. Bir gün felçli bir adam türbeyi ziyarete gelir ve evliyayı gece rüyasında gördüğünü ve orada kalırsa iyileşeceğini söylediğini söyler.
3. Bekçi, adamın ısrarlarına dayanamaz ve gece türbede kalmasına izin verir.
4. Sabah namazında türbeye gelen bekçi, felçli adamın biraz daha iyileştiğini görür.
5. Daha sonra tekrar türbeyi ziyaret eden adam tamamen iyileşir (Zekiye ÇAĞIMLAR).

Motifler:

F 1068: Realist Rüya

J 157: Rüyada Öğrenilen Bilgi

V 113: Türbeler

V 221.1: Erenin Felçliyi İyileştirmesi

2.1.2.3. Efsane 56: Şeyh Mehmet Efendi Türbesi

Epizotlar:

1. Şeyh Mehmet Efendi'nin türbesini bir gün sel alır.
2. Bu olay bekçinin rüyasına girer ve Mehmet Efendi bekçiye "Beni kurtar" der.
3. Bu şekilde türbede kurtulmuş olur (Reyhan KABAOĞLU).

Motifler:

F 1068: Realist Rüya

J 157: Rüyada Öğrenilen Bilgi

V 113: Türbeler

V 200: Mukaddes Şahıslar

2.1.2.4. Efsane 57: Şık Türbesi

Epizotlar:

1. Pınarbaşı ilçesinde Şık Türbesi vardır.
2. Bu türbede yatan kişi bir Yahudi'dir.
3. Yahudi değerli eşyalarıyla gömülmüştür. Bunu duyan kişiler toprağı kazmaya çalışırlar, kazmayı vuran herkes çarpılır.
4. Orada yaşayanlar evlerini terk ederler.
5. Sonraları türbe ortadan kaybolur, cinlerin türbeyi ortadan kaldırdığı söylenir (Ayşe YILMAZ).

Motifler:

- F 350: Periler Tarafından Çalınma
Q 227: Kutsal Kişiyeye Karşı Gelmenin Cezalandırılması
Q 550: Olağanüstü Cezalar
R 213: Evden Kaçma
V 320: Kâfirler

2.1.2.5. Efsane 58: Müfessir Alâeddin Türbesi 1

Epizotlar:

1. Müfessir Alâeddin Hazretleri'nin türbesinin üzerinden belediye yol geçirmek ister.
2. Bunun için dozerler gelir fakat çalışmaz.
3. Mahalleli bunun üzerine kazma kürekle türbeyi yıkmaya çalışır bu kez de aletler kırılır.
4. İşçiler şaşkınlıkla bakarken türbeden ışıklar saçılır.
5. Türbe aynı yerinde kalır (Zekiye ÇAĞIMLAR).

Motifler:

- F 530: Olağanüstü Durumlar
P 410: İşçi
Q 221.8: Kutsal Yerlere Saygısızlığın Cezalandırılması
V 113: Türbe
V 200: Mukaddes Şahıs

2.1.2.6. Efsane 59: Müfessir Alâeddin Türbesi 2

Epizotlar:

1. Alâeddin Hazretleri bir öğrenciye Kuran-ı Kerim’i öğretirken ölür.
2. Vefatından sonra öğrencisinin rüyasına girer ve derslere mezarının başına gel der.
3. Evliya yarım kalan dersleri kabrinin başında tamamlar ve Kuran-ı Kerimi öğretir (Zekiye ÇAĞIMLAR).

Motifler:

F 1068: Realist Rüya

P 340: Hoca ve Talebe

V 200: Mukaddes Şahıs

2.1.2.7. Efsane 60: Müfessir Alâeddin Türbesi 3

Epizotlar:

1. Alâeddin Hazretleri’nin Türbesine iyi niyetli olmayan kişiler gelir.
2. Bu kişiler türbeden şehre bakarken arkalarını döndüklerinde türbenin yerinde olmadığını görürler.
3. Korku içinde yönlerini yine şehre dönüp arkalarına baktıklarında bu kez de türbenin olduğu yerde mum alevi şeklinde bir ışığın olduğunu görürler.
4. Kaçarak orayı terk ederler (Zekiye ÇAĞIMLAR).

Motifler:

F 530: Olağanüstü Durumlar

R 210: Kaçmalar

V 113: Türbe

2.1.2.8. Efsane 61: Fırıncık Nine Türbesi

Epizotlar:

1. Küre’de eski zamanlarda çok güzel bir kadın yaşar.
2. Kadın evlidir fakat bir delikanlı kadını elde etmek için çeşitli yollara başvurur.
3. Delikanlı, kadına “Allah aşkına bir kere öpücük ver” der.
4. Kadın da Allah adı anıldı diye isteği yerine getirir.
5. Kadının gece içi rahat etmez durumu kocasına anlatır.
6. Adam önceleri sesini çıkarmaz ama sonra bir fırın yaptırır, fırın iyice ısınınca karısına “Allah aşkına şu fırına gir” der.
7. Kadın yine Allah adı anıldığı için fırına girer.
8. Fırına girdiği an ateş söner.

9. Kadın bu olaydan bir müddet sonra ölür, mezarı da bugün ki Fırıncık Türbesi'dir (Ahmet Yaşar ZENGİN).

Motifler:

A 0: Tanrı

F 530: Olağanüstü Durumlar

P 210: Karı-Koca

2.1.2.9. Efsane 62: Şeyh Nasuh Efendi Camii

Epizotlar:

1. Şeyh Nasuh Efendi mezarını ziyarete gelenlere görünür.
2. Sokakta bazı geceler ateş yanar, yanan ateşin Şeyh olduğu söylenir (Şerife AYNACI).

Motifler:

F 530: Olağanüstü Durumlar

V 200: Mukaddes Şahıslar

2.1.2.10. Efsane 63: Geyikli Camii 1

Epizotlar:

1. Pınarbaşı'nın Uzla köyüne, köylü bir camii yaptırmak ister.
2. Camii inşaatına başlanır, ertesi gün ustalar inşaat temelinin yerinin değiştiğini görürler.
3. Camiyi eski yerine yaparlar yine değişir. Günlerce böyle devam eder.
4. Ustalar merak eder ve bunu kim yapar diye gece gizlice izlerler.
5. Görürler ki sabah ezanından önce yüzlerce geyik inşaatı taşır, sabah ezanı okunduğunda ortadan kaybolurlar.
6. Sonra Camii geyiklerin taşındığı yere yapılır, adı geyikli camii olarak kalır (Erdal ARSLAN).

Motifler:

B 740: Hayvanların Olağanüstü Gücü

F 770: Olağanüstü İnşa ve Döşeme

P 411: Köylü

V 100: Dini Bina

Z 183: Sembolik Adlar

2.1.2.11. Efsane 64: Geyikli Camii 2

Epizotlar:

1. Tosya'nın Şarakman köyünde köylüler tarafından bir düzlüğe camii yapmak için ağaçlar getirilip yığılır.
2. Ertesi sabah görürler ki yığıldıkları ağaçlar karşı taraftadır.
3. Köylüler tarafından bu ağaçları geyiklerin taşıdığına inanılır ve camii karşı tarafa yapılır.
4. Bu inançtan dolayı adına Geyikli Camii denir (Ahmet Yaşar ZENGİN).

Motifler:

F 530: Olağanüstü Durumlar

P 411: Köylü

Z 183: Sembolik Adlar

2.1.2.12. Efsane 65: Hepkebirler Camii

Epizotlar:

1. Hepkebirler Camii'nin bahçesinde Kays ül-Hemadani adlı sahabenin mezarı vardır.
2. Sarhoşun biri o caminin yanından geçerken önünden biri gider.
3. Önden kişi beyaz saçlı, yeşil sarıklı bir ihtiyardır.
4. Yan yana geldiklerinde ihtiyar sarhoşa selam verir. İçkinin günah olduğunu söyler.
5. Sarhoş ihtiyarı tersler. Sarhoş ihtiyarın giderken ayaklarının olmadığını, havada uçarak gittiğini görür.
6. O günden sonra içkiye tövbe eder (Erdal ARSLAN).

Motifler:

F 500: Olağanüstü İnsan

J 152.2: Dervişten Alınan Nasihat

(T) P 42: Hızır

V 222: Erenin Gözüken Olağanüstülükleri

Z 65.3: Renk Formelleri Beyaz

2.1.2.13. Efsane 66: Maden Dede

Epizotlar:

1. Asıl adı Salih el-Münci'dir. Madenler konusunda uzman olduğu için Maden Dede denir.
2. Maden Dede'nin mezarı bir evin bahçesindedir.
3. Ev sahibi evini genişletmek için mezarı ortadan kaldırmak ister, o anda çarpılır ve gözleri kör olur.

4. Ev sahibi evi satar başkası alır ve o kişide mezarı kazmaya başlar o da kör olur (Erdal ARSLAN).

Motifler:

Q 221.8: Kutsal Yerlere Saygısızlığın Cezalandırılması

Q 395: Saygısızlıklar Cezalandırılır

Q 550: Olağanüstü Cezalar

V 200: Mukaddes Şahıs

2.1.3. Evliyalar Üzerine Anlatılan Efsaneler

2.1.3.1. Efsane 67: Yedi Kardeş

Epizotlar:

1. Hacet tepesinde yedi kardeş yaşar.
2. Bu yedi kardeşin evliya olduğu söylenir.
3. Elleriindeki asaları batırdıkları yerden şifalı su çıkar (Necibe AKKOCA).

Motifler:

D 1254: Sihirli Asa

Q 145.1.1: İçilen Sudan Sağlık Bulma

Z 71.5: Formulistik Sayı “7”

2.1.3.2. Efsane 68: Melik Gazi

Epizotlar:

1. Araç'ta adı Melik olan bir evliya vardır.
2. Gazi olduğu için adı Melik Gazi'dir.
3. Melik Gazi ayağa kalktığı zaman Araç'tan Safranbolu'yu görür.
4. Savaş zamanında da atının ayağının bir izi Asar kalesinde iken atın diğer ayağının izi 200-300 m uzaktadır (İfakat ÖZELCİ).

Motifler:

A 901: Ayak İzi

F 500: Olağanüstü İnsanlar

F 980: Hayvanlarla İlgili Olağanüstü Davranışlar

2.1.3.3. Efsane 69: Kız Evliya

Epizotlar:

1. Düşman kuvvetleri Tosya'ya ayak bastığında bütün eli silah tutanları öldürürler.
2. Kız evliya başarıyla direnir.
3. Gücü tükenmeye başladığında namusunu korumak için kendini yardan aşağı atarak öldürür (Ahmet Yaşar Zengin).

Motifler:

P 555: Savaşta Mağlup Olma

T 300: Namus ve Bakirelik

2.1.3.4. Efsane 70: Karanlık Evliya

Epizotlar:

1. Evliya hayattayken kimseyle konuşmaz, yüzünü kimseye göstermez, cuma namazına da yüzünde siyah bir örtü ile gelir, namazı öyle kıldırır.
2. Bu nedenle Karanlık Evliya denir (Zekiye ÇAĞIMLAR).

Motifler:

(T) V 36: Namaz

V 200: Mukaddes Şahıs

Z 143: Sembolik Renk Siyah

2.1.3.5. Efsane 71: Yedi Kardeş 2

Epizotlar:

1. Ilgaz dağının Hacet tepesinde 7 kardeş yaşar.
2. Beşi erkek ikisi kız olan kardeşlerin hepsi evliyadır.
3. Bir gün hepsi ellerine taş alır ve taşları etrafa atarlar.
4. Taşlar hangi yöne düştüyse, evliyalar gidip oraya yerleşirler.
5. Halka yardım ederler (İbrahim KAYAOĞLU).

Motifler:

P 253: Erkek ve Kız Kardeşler

Z 71.5: Formulistik Sayı "7"

2.2. Yerleşim Yerleri ve Tabiat Şekillerinin Adlarıyla İlgili Efsaneler

2.2.1. İl Merkezinin Adıyla İlgili Efsaneler

2.2.1.1. Efsane 72: Kastamonu Adı 1

Epizotlar:

1. Kastamonu krallıkla yönetilir ve kral kalede yaşar.
2. Türkler kaleyi fethetmek için kalenin kapısına dayanır.
3. Kralın kızı Moni, Türk subayını görür ve ona aşık olur ve kalenin anahtarını verir.
4. Türkler kaleyi fetheder ve kral kızına “Kastın neydi Moni?” der ve Moni’yi öldürür.
5. “Kastın neydi Moni” ifadesi halk arasında Kastamonu şeklini alır (Mücahit SEZER).

Motifler:

A 1617: Yer Adının Kökeni

P 10: Krallar

P 40: Padişah Kızı

P 234: Baba ve Kız

Q 211: Öldürerek Cezalandırma

S 110: Öldürmeler

T 10: Âşık Olma

2.2.1.2. Efsane 73: Kastamonu Adı 2

Epizotlar:

1. Kastamonu kalesi Bizanslıların hâkimiyetindedir.
2. Türkler kaleyi kuşatmaya gelir.
3. Türk subayı ve hükümdarın kızı Moni birbirlerini görüp âşık olurlar.
4. Moni kalenin anahtarını Türk subaya verir. Türkler kaleyi kuşatır.
5. Bu durumu anlayan hükümdar, kızını “Kastın neydi Moni” diyerek kalenin surlarından aşağı atar ve bu söz zamanla Kastamonu şeklini alır (Erdal ARSLAN).

Motifler:

A 1617: Yer Adının Kökeni

P 10: Kral

P 40: Padişah Kızı

P 234: Baba ve Kız

Q 211: Öldürerek Cezalandırma

T 10: Âşık Olma

V 320: Kâfirler

2.2.1.3. Efsane 74: Kastamonu Adı 3

Epizotlar:

1. Kale tekfurunun Moni adlı bir kızı vardır.
2. Kaleyi fetheden Türk komutanı bu kıza âşık olur ve “Kastım Moni” der.
3. Kastım Moni ifadesi zamanla Kastamonu şeklini alır (Kastamonu Türbeleri/Kastamonu İl Kültür Müdürlüğü).

Motifler:

A 1617: Yer Adının Kökeni

P 40: Padişah Kızı

P 234: Baba ve Kız

T 10: Âşık Olma

W 33: Kahramanlık

2.2.1.4. Efsane 75: Kastamonu Adı 4

Epizotlar:

1. Bizans tekfurunun Moni adlı kızı kalenin anahtarlarını Türk komutanına teslim eder.
2. Bu olayın üzerine Bizans tekfuru “Kastım Moni” diyerek kızını kalenin burcundan aşağı atarak öldürür.
3. Kastım Moni ifadesi zamanla Kastamonu şeklini alır (Kastamonu Türbeleri/Kastamonu İl Kültür Müdürlüğü).

Motifler:

A 1617: Yer Adının Kökeni

K 2200: Alçaklar ve İhanet Edenler

P 40: Padişah Kızı

P 234: Baba ve Kız

Q 211: Öldürerek Cezalandırma

V 320: Kâfirler

2.2.2. İlçe Merkezlerinin Adlarıyla İlgili Efsaneler

2.2.2.1. Efsane 76: Tosya Adı

Epizotlar:

1. Horasan erlerinden Hamza Baba ve Yalınkılıç Tosya'ya gelip burayı yurt edinirler.
2. Bir gün uzaktan toz bulutu görünür.

3. Yalnkılıç düşman geliyor der.
4. Hamza Baba ise “Düşman değil, dost ya!” der.
5. Daha sonra “Dost ya” ifadesi, zamanla Tosya şeklini alır (Ayşen ÖGET).

Motifler:

A 1617: Yer Adının Kökeni

J 50: Gözlem Yoluyla Kazanılan Bilgi

V 200: Mukaddes Şahıslar

2.2.2.2. Efsane 77: Pınarbaşı Adı

Epizotlar:

1. Pınarbaşı ilçesinde eskiden halk, su sıkıntısı çeker.
2. O günlerde ilçeye ak sakallı bir dede gelir. Çok açtır ve orada ekmek verirler, mutluluktan gözünden bir damla yaş düşer.
3. Yerdeki bir damla yaşın üzerine bastonuyla vurmasıyla oradan çok güzel su fişkirir.
4. İlçenin adı bu olaydan sonra Pınarbaşı olarak kalır (Münevver YILMAZ).

Motifler:

A 1617: Yer Adının Kökeni

D 1254: Sihirli Asa

H 1544: Susuzlukla Mücadele

J 1340: Açların Karşılık Vermesi

(T) P 42: Hızır

V 410: Sadaka ve Yardımseverlikle Mükâfatlandırma

Z 183: Sembolik Adlar

2.2.2.3. Efsane 78: Azdavay Adı

Epizotlar:

1. Türkler Azdavay’ı ele geçirir fakat yakınlarındaki bir iki yeri alamazlar.
2. Bizanslılarla büyük çatışmalar olur.
3. Türk ordusu bir gece baskın yapar o korkuyla Bizans komutanı “Türkler azdı vay!” feryadı daha sonra Azdavay şeklini alır (Erdal ARSLAN).

Motifler:

A 1617: Yer Adının Kökeni

P 551: Ordu

V 320: Kâfirler

2.2.2.4. Efsane 79: Pazaryeri Adı

Epizotlar:

1. Bozkurt ilçesinin önceki adı Pazaryeri'dir.
2. Mısırlı Pamukdede adında bir tacir buraya mallarını getirir burada sergiler. Buradan aldıklarını da Mısır'a götürür.
3. Pamukdede'nin mal pazarlayıp alış-veriş yaptığı yere "Pazaryeri" adı verilir (Mehmet BEHÇET).

Motifler:

A 1617: Yer Adının Kökeni

P 431: Tüccar

Z 183: Sembolik Adlar

2.2.2.5. Efsane 80: Şenpazar Adı 1

Epizotlar:

1. Tekke mahallesine, Buhara'dan Şir Ali Bani isimli bir şeyh göç ederek yerleşir.
2. Bu köyün nüfusunun Şir Ali Bani taraftarlarının gelmesi ile türediği söylenir.
3. Şeyh'in ismine uygun olarak buraya "Şehribani" adı verilir.
4. Şimdiki Şenpazar ilçesinin adı önceden Şehribani'dir (Ahmet Yaşar ZENGİN).

Motifler:

A 1617: Yer Adının Kökeni

V 200: Mukaddes Şahıs

2.2.2.6. Efsane 81: Şenpazar Adı 2

Epizotlar:

1. Bu bölge önceden üzüm bağlarıyla kaplıdır.
2. Burada bir de Şaraphane vardır. Şaraphaneden hareketle buraya Şarbanı denilir.
3. Daha sonra Şenpazar olarak kullanılır (Ahmet Yaşar ZENGİN).

Motifler:

A 1617: Yer Adının Kökeni

2.2.2.7. Efsane 82: Devrekâni Adı 1

Epizotlar:

1. Kastamonu İsfendiyaroğulları'nın merkezi iken İsmail Bey bu yere gelir.
2. Hatta o yerin Çayırıcık köyünde sarayların, hamamların kalıntılarının olduğu söylenir.
3. İsmail Bey, yanında getirdiği misafirlere “bu ova artık devletliler mekânı” der.
4. “Devletliler Mekânı” cümlesi zamanla Devrekâni halini alır (Murat ÇÖREKÇİ).

Motifler:

A 1617: Yer Adının Kökeni

2.2.2.8. Efsane 83: Devrekâni Adı 2

Epizotlar:

1. Kastamonu-Devrekâni arasında Devrek Tepesi vardır.
2. Devrek Tepesinde çok sayıda han vardır.
3. İnsanların Birbirlerine söyledikleri Devrek Tepesinde kaldım ifadesi zamanla Devrekâni şeklini alır (Salim ŞENSOY).

Motifler:

A 1617: Yer Adının Kökeni

2.2.2.9. Efsane 84: Devrekâni Adı 3

Epizotlar:

1. Atatürk, Devrekâni'yi ziyarete geldiğinde Bucak müdürüne sorar neden buranın adı Devrekâni der.
2. Bucak müdürü de “Paşam, eski dönemlerde burası çok güzel yaylaymış, devletin erkânı burada barınmış bu nedenle de buraya “Devletliler Mekânı” denilmiş. Daha sonra da buranın adı Devrekâni olarak kalmış” der (İsmail KÜÇÜK)

Motifler:

A 1617: Yer Adının Kökeni

2.2.3. Köy Adlarıyla İlgili Efsaneler

2.2.3.1. Efsane 85: Geyikli Köyü 1

Epizotlar:

1. Ormanlık alanda bir köy vardır.
2. Hayvanları sulamak için çok büyük bir ağaç kesilir ve oyulur.
3. Ağaç çok büyük olduğu için köylüler taşıyamazlar.
4. Köylüler o ağacı bir evliya ile geyiklerin taşıdığını görürler.

5. Köyün adı Geyikli Köyü olarak kalır (İmdat SİVASLI).

Motifler:

A 1617: Yer Adının Kökeni

B 400: Yardımcı Evcil Hayvanlar

F 980: Hayvanlarla İlgili Olağanüstü Davranışlar

P 411: Köylü

V 200: Mukaddes Şahıslar

2.2.3.2. Efsane 86: Geyikli Köyü 2

Epizotlar:

1. Araç'ın Eskici köyünde bir türbe vardır.
2. Köylü türbeyi yıkar fakat türbe, gece yine meydana gelir.
3. Köylü merak eder, gece izlerler.
4. Görürler ki geyikler türbeyi tekrar yapar.
5. Sonra köyün adı Geyikli Köyü olarak kalır.
6. O zamanlarda köy tamamen yanar. Neden yandığı bilinemez (Huriye GEMİCİ).

Motifler:

A 1617: Yer Adının Kökeni

F 770: Olağanüstü İnşa ve Döşeme

F 980: Hayvanlarla İlgili Olağanüstü Davranışlar

P 411: Köylü

Q 550: Olağanüstü Cezalar

2.2.3.3. Efsane 87: Gölmet Köyü

Epizotlar:

1. Bu köyde eskiden 7 tane ev vardır.
2. Dilencinin biri gelir yardım ister.
3. Kimse yardım etmediğinde dilenci “yok olsun göl olsun” der.
4. Sonra dilencinin dediği gibi oralar göl olur köyün adı da “Gölmet Köyü” olarak kalır (Ahmet Yaşar ZENGİN).

Motifler:

A 1617: Yer Adının Kökeni

J 1340: Açıların Karşılık Vermesi

M 411: Bedduanın Yerine Getirilmesi

M 430: Şahısların Bedduası

Z 71.5: Formulistik Sayı “7”

2.2.3.4. Efsane 88: Battallar

Epizotlar:

1. Battallar diye bir yerde Battal Gazi'nin ve atının mezarı vardır.
2. Burada büyük bir taş vardır. Bu taş kaç kez başka bir köye taşınsa da sonra yine yerine geri gelir.
3. Ayrıca taşın yanın da şifalı su vardır (Ahmet Yaşar ZENGİN).

Motifler:

A 1617: Yer Adının Kökeni

F 800: Olağanüstü Kayalar, Taşlar

Q 145.1.1: İçilen Sudan Sağlık Bulma

Z 183: Sembolik Adlar

2.2.3.5. Efsane 89: Kuztekke

Epizotlar:

1. Eskiden Kuztekke köyünün Tekke mahallesinde Tekeşin adında şeyhlerin toplandığı bir türbe vardır.
2. Bu tekkenin bulunduğu mahalleye tekke mahallesi adı verilir.
3. Tekke Mahallesi bir tepenin batısında kurulu olduğu için sabah güneşini geç alır bu nedenle adına “Kuztekke” denir (Ahmet Yaşar ZENGİN).

Motifler:

A 1617: Yer Adının Kökeni

V 100: Dini Binalar

Z 183: Sembolik Adlar

2.2.4. Göl ve Su Adlarıyla İlgili Efsaneler

2.2.4.1. Efsane 90: Dipsiz Göl

Epizotlar:

1. Tosya'da bir göl vardır.
2. Düğün ekibi gölün oradan geçer.

3. Gelin atın üstünde iken at gölden su içer.
4. Gelin göle düşer, göl gelini dibe çeker ve gelin kaybolur.
5. Gölün adı daha sonra “Dipsiz Göl” olarak kalır (Emine YEMEN).

Motifler:

A 1617: Yer Adının Kökeni

N 300: Şanssız Kazalar

N 330: Kaza ile Öldürme veya Ölüm

2.2.4.2. Efsane 91: Kanlı Göl

Epizotlar:

1. Eski zamanlarda düğünlerde gelinler çeyizi ile birlikte kömüş arabası ile alınırlar.
2. Arabacı, kömüşler gölde su içsinler diye arabayı durdurur.
3. Kömüşlerin ayakları göle saplanır.
4. Göl arabayla beraber gelini de içine çeker.
5. Bu nedenle bu göle Kanlıgöl adı verilir (Merve ÖZELCİ).

Motifler:

N 300: Şanssız Kazalar

N 330: Kaza ile Öldürme veya Ölüm

T 100: Evlilik

Z 183: Sembolik Adlar

2.2.4.3. Efsane 92: Asa Suyu

Epizotlar:

1. Benli Sultan’ın türbesinin yanında şifalı su vardır.
2. Benli Sultan asasını yere vurur ve oradan şifalı su çıkar.
3. Bu nedenle bu suya asa suyu denir (Zekiye ÇAĞIMLAR).

Motifler:

D 1254: Sihirli Asa

Q 145.1.1: İçilen Sudan Sağlık Bulma

Z 183: Sembolik Adlar

2.2.4.4. Efsane 93: Acıkavak Suyu

Epizotlar:

1. Acıkavak'ta yatan Murat Baba var.
2. Bu Acıkavak suyundan içen hastalar iyileşir, nazar ortadan kalkar (Mehmet ÇİFTÇİ).

Motifler:

Q 145.1.1: İçilen Sudan Sağlık Bulma

V 200: Mukaddes Şahıslar

2.2.5. Tepe Adlarıyla İlgili Efsaneler

2.2.5.1. Efsane 94: İki Tepe

Epizotlar:

1. Türk ordusu Doğu seferine giderken Tosya Zincirlikuyu köyünde durur.
2. Komutan, askerlerden bir avuç toprak alıp yere yığmalarını ister, orada bir tepe oluşur.
3. Sefer dönüşü yine aynı yerde komutan askerlerin bir avuç toprağı yere koymalarını ister bir tepe daha oluşur.
4. Fakat ikinci oluşan tepe daha küçüktür.
5. Bu fark şehit olan asker sayısını gösterir (Ahmet Yaşar Zengin).

Motifler:

H 960: Kabiliyet ve Akıl Yoluyla Yerine Getirilen Vazifeler

P 511: Ordu

2.3. Taş Kesilme Efsaneleri

2.3.1. Efsane 95: Yılanlı

Epizotlar:

1. Abdülkadir Geylani Kastamonu'ya geldiğinde dergâh için yer ister.
2. Kendine yılanlı, akrepli bir yer gösterilir.
3. İşçiler yılandan, akrepten çalışamazlar.
4. Geylani cübbesini çıkarır cübbe içine toplasın der.
5. Topladığı yılanları gider bir dereye döker.
6. Döndüğünde sadece bir yılan vardır. Onu da dua ederek taşa dönüştürür (Mehmet BEHÇET).

Motifler:

B 11: Yılan

D 420: Hayvanlar Taş Kesilir

V 52: Duanın Esrarengiz Gücü

V 200: Mukaddes Şahıs

2.3.2. Efsane 96: Atabey Gazi

Epizotlar:

1. Kastamonu'yu zapteden Hüsamettin Çoban Bey şehirdeki en büyük kiliseyi cami haline getirtir.
2. Camide ilk Cuma namazı kılınacaktır ve Atabey Gazi minberden hutbeye çıkar.
3. Hutbeyi okurken kendine doğru hızla gelen bir yılan görür.
4. Yılanı "taş ol" der.
5. Yılan orada taş kesilir (Erdal ARSLAN).

Motifler:

B 11: Yılan

D 420: Hayvanlar Taş Kesilir

(T) V 36: Namaz

V 100: Dini Binalar

V 200: Mukaddes Şahıs

2.3.3. Efsane 97: Yılankaya

Epizotlar:

1. Tarladan dönen bir köylü yolda ezan sesi duyar.
2. Namaz kılacağı zaman kendine doğru bir yılanın geldiğini görür.
3. O anda Allah'a dua eder.
4. "Allah'ım bu kara yılanı taş et" der. Yılan taş kesilir (İbrahim EVLİCE).

Motifler:

B 11: Yılan

D 420: Hayvanlar Taş Kesilir

P 411: Köylü

(T) V 36: Namaz

V 50: Dua

V 52: Duanın Esrarengiz Gücü

2.3.4. Efsane 98: Sandıkkaya

Epizotlar:

1. Çepni Köyü'ne gelin götürülürken düğün alayının yollarını eşkıyalar keser.
2. Eşkıyalar, gelinin çevresinde ne kadar kişi varsa hepsini öldürürler.
3. Sıra geline geldiğinde, gelin namusu anlamına gelen ve tüm çeyizini koyduğu sandığa sımsıkı sarılır.
4. “Ya Rabbim yardım et” diye dua eder.
5. O sandık kimsenin çıkamayacağı bir tepede kayanın üstünde taş kesilir.
6. Gelin de ortadan kaybolur (Aliye YAMAÇ).

Motifler:

D 470: Nesnelere Taş Kesilmesi

F 1088: Olağanüstü Kaçışlar

T 100: Evlilik

T 300: Namus Bakirelik

V 50: Dua

2.3.5. Efsane 99: Gelin Kayası

Epizotlar:

1. Gelin, kayınvalidesinin tüm itirazlarına rağmen çocuğunun altını yaptığı ekmek ile temizler.
2. O anda gelin kucağında çocuğu ile taş kesilir (Saime GÜMÜŞ).

Motifler:

D 231: Kişinin Taş Kesilmesi

Q 551.3.4: Taşa Çevirerek Cezalandırma

V 300: Dini İnanışlar

2.3.6. Efsane 100: Ayı ile Gelin Kayası

Epizotlar:

1. Ayı, bir köyden kız kaçıtır.
2. Ayı ile kızın hayvan insan karışımı bir çocukları olur.
3. Belli bir zaman sonra kız ailesini özler köyüne gider.
4. Köyünden tekrar dağa döndüğüne ayı ile çocuğunun taş kesildiğini görür.
5. Ayı çocuğun altını hamur ile temizlemiştir ve taş kesilmişlerdir (Elife GÜMÜŞ).

Motif:

D 231: Kişinin Taş Kesilmesi

D 420: Hayvanlar Taş Kesilir

Q 551.3.4: Taşa Çevirerek Cezalandırma

V 300: Dini İnanışlar

2.4. Tarihi Efsaneler

2.4.1. Tarihi Kişilerle İlgili Efsaneler

2.4.1.1. Efsane 101: II. Bayezid'in Kızı Dilsiz Sultan 1

Epizotlar:

1. Sultan II. Beyazid'in kızlarının birisi 20 yaşına kadar konuşamaz.
2. Bilge bir kişinin önerisi ile kız Abdal Hasan'a getirilir.
3. Abdal Hasan "konuş kızım" der ve kız konuşmaya başlar (Erdoğan ASLIYÜCE).

Motifler:

P 10: Padişah

P 234: Baba ve Kız

V 222: Erenin Gözüken Olağanüstülükleri

2.4.1.2. Efsane 102: II. Bayezid'in Kızı Dilsiz Sultan 2

Epizotlar:

1. İkinci Bayezid'in bir kızı 20 yaşına kadar konuşamaz.
2. Bayezid, kızını adamları ile beraber Abdal Hasan'a gönderir.
3. Padişahın adamları köye gelmeden önce bir pınar başında mola verirler.
4. Adamlar güzel güzel öten keklik sesini duyunca avlanmaya çıkarlar.
5. Adamlar vurdukları kekliği kanı akar halde sultana sunarlar.
6. O anda kız dile gelir "A mübarek hayvan, dilini tutup ötmeseydin bu bela başına gelmezdi" der (Ahmet Yaşar ZENGİN).

Motifler:

P 10: Padişah

P 234: Baba ve Kız

S 110: Öldürmeler

2.4.1.3. Efsane 103: II. Bayezid'in Kızı Dilsiz Sultan 3

Epizotlar:

1. II. Beyazıt'in kızı konuşamaz.
2. Abdal Hasan kızı okur ve kızın dili çözülür (Burhan ÇORBACI).

Motifler:

P 10: Padişah

P 40: Padişah Kızı

P 234: Baba ve Kız

V 50: Dua

V 200: Mukaddes Şahıslar

2.4.1.4. Efsane 104: Akşemseddin

Epizotlar:

1. Akşemseddin, Küre’de camii yaptırırken köylüler kadıya dava açarlar.
2. Kadıya Akşemseddin’in geceleri kendi hayvanlarını alıp tuğlaları taşıttıklarını söylerler.
3. Akşemseddin bana müsaade edin şahitlerimi getireyim der ve sonra mahkeme geyiklerle dolar.
4. Akşemseddin sırlarımı ifşa ettiniz diye kızar, “sırtınızdan odun düşmesin” diye beddua eder.
5. Köylüler hala at ve sırtları ile odun taşıyarak geçimlerini sağlarlar (Ahmet Yaşar ZENGİN).

Motifler:

B 210: Konuşan Hayvanlar

C 423: Olağanüstülüklerin İfşa Edilmesi

F 980: Hayvanlarla İlgili Olağanüstü Davranışlar

M 411: Bedduanın Yerine Getirilmesi

M 430: Şahısların Bedduası

P 411: Köylü

P 510: Mahkeme

2.4.1.5. Efsane 105: Bayraklı Sultan

Epizotlar:

1. Selçuklu Türkleri, Kastamonu kalesini dört yandan kuşatırlar ama alamazlar.
2. Ordunun sabrı tükenir, kaleye güçlü bir hücum kararı alırlar. Kalenin burcuna ilk çıkan yiğide kale armağan olarak verilecektir.
3. Savaş başlar, Yunus Mürebbi adlı genç sipahi, sancağı kendisinin dikeceğini söyler.
4. Yunus Mürebbi’nin bu cesareti diğer askerleri de coşturur.
5. Kaleyi Türkler fetheder, sancak burçta dalgalanır fakat Yunus Mürebbi görünmez.

6. Burca çıktıklarında görürler ki Yunus sırtüstü yerde yatmakta göğsüne saptığı sancağı iki eliyle sımsıkı tutar.
7. Sancak cansız bedeninin üzerinde dalgalanır, durur.
8. Sonra ceset oraya gömülür, türbesi de oraya yapılır. Bayrak hiçbir zaman eksik olmaz. Bu nedenle Bayraklı Sultan denir (Mehmet ÖNDER).

Motifler:

P 551: Asker/Ordu

V 60: Cenaze Merasimleri

V 463: Şehit Olma

W 33: Kahramanlık

Z 183: Sembolik Ad

2.4.1.6. Efsane 106: Cem Sultan

Epizotlar:

1. Fatih Sultan Mehmet, Çiçek Hatun'dan doğan dokuz yaşındaki şehzadesi Sultan Cem'i Kastamonu'ya vali olarak gönderir.
2. Yakışıklı delikanlı olan Cem, atıyla Kastamonu sokaklarından geçerken atının ayaklarına güller, karanfiller saçılır.
3. Daha sonra Kastamonu'dan ayrılan Sultan Cem için güzeller yas tutar (Mehmet ÖNDER).

Motifler:

P 10: Padişah

P 233: Baba ve Oğul

2.4.2. Tarihi Yapılarla İlgili Efsaneler

2.4.2.1. Efsane 107: Tekke Hamamı 1

Epizotlar:

1. Tosya'da kimsenin evinde yeterince su yoktur, temizlenemezler.
2. Şeyh İsmail Efendi hamam yaptırmak ister.
3. Hamamı yaptırmak için işçi bulamaz.
4. Hamamı ermişlerle yapmaya başlar, geyikler de malzemeleri taşır ve hamam yapılır (Emine ULAŞ).

Motifler:

B 400: Yardımcı Evcil Hayvanlar

B 570: Hayvanlar İnsanlara Hizmet Eder
F 980: Hayvanlarla İlgili Olağanüstü Davranışlar
H 1544: Susuzlukla Mücadele
P 410: İşçi
V 200: Mukaddes Şahıslar

2.4.2.2. Efsane 108: Tekke Hamamı 2

Epizotlar:

1. Şeyh İsmail Rumi, hamamın yapımı için halktan at ve öküzlerini ister.
2. Halk, hayvanlarına zarar gelmesinden korktukları için hayvanlarını vermezler.
3. İnşaatın hızla ilerlediğini görenler duruma şaşırıp. Bir gece olanları izlemeye karar verirler.
4. Gece, bembeyaz atların malzeme taşıdığını görürler.
5. Yaptıklarına çok pişman olurlar (Recep EVLİCE).

Motifler:

B 400: Yardımcı Evcil Hayvanlar
F 980: Hayvanlarla İlgili Olağanüstü Davranışlar
V 200: Mukaddes Şahıslar

2.4.2.3. Efsane 109: Küçük (Vıkvık) Hamamda Horoz ve Akşemseddin

Epizotlar:

1. Tosya'da camiye namaza gelenler horoz sesi duyarlar.
2. Horoz sesinin geldiği yeri ararlar, sesi dinleyip kazmaya başlarlar ve kazma esnasında bir hamam bulurlar.
3. Hamam kullanılmaya başlanır, sonra bu hamamda bir kapı bulunur.
4. İnsanlar kapıyı açtıklarında çığlık çığlığa bağırırlar ve akıllarını kaybederler.
5. O dönemde Fatih Sultan Mehmet'in hocası Akşemseddin de Tosya'ya gelir ve hamamda yaşanan olaylara şahit olur (Ayşen ÖGET).

Motifler:

F 412.1: Görünmez Varlıkların Sesleri
F 556: Olağanüstü Ses
(T) V 36: Namaz

2.4.2.4. Efsane 110: Kastamonu Saat Kulesi

Epizotlar:

1. Kastamonu belediyesi İstanbul'dan saat talebinde bulunur.
2. Sultan Abdülhamit'in bahçesinde de cezalı bir saat vardır.
3. Bu saatin ayarı bozuktur. Bir gece yine dengesiz vurduğu için Abdülhamit'in cariyelerinden biri çocuğunu düşürür.
4. Bu nedenle saat cezalandırılır sonra da Kastamonu'ya sürülür (Erdal ARSLAN).

Motifler:

P 10: Padişah

Q 431: Sürgün Ederek Cezalandırma

2.4.2.5. Efsane 111: Yılanlı Külliyesi

Epizotlar:

1. Abdülfettah Veli Kastamonu'ya dini anlatmaya gelir.
2. Kastamonu halkı Veli'yi pek sevmez, onu Kastamonu'nun en çok yılan olduğu bir yere "Yılanlı Külliyesi"ne gönderirler.
3. Günler geçer ve Kastamonu'da yılan sayısı azalır.
4. Kastamonu halkı merak eder, Veli'yi izlerler.
5. Veli, tek tek yılanları toplar çuvallara doldurur.
6. Sonra yılanları dereye döker, dereye düşen yılan ortadan kaybolur (Erdal ARSLAN).

Motifler:

B 11: Yılan

H 960: Kabiliyet ve Akıl Yoluyla Yerine Getirilen Vazifeler

V 200: Mukaddes Şahıs

2.4.2.6. Efsane 112: Yılanlı Hamam

Epizotlar:

1. Şimdiki Yabanabad kaplıcalarının olduğu yere halk Yılanlı hamamı der.
2. Kaplıcanın olduğu yerde eskiden kaynak suyu vardır.
3. Bir gün bu suyun yanına uyuz tüyleri dökülmüş bir kurt gelir.
4. Suyun içinde sağa sola döner ve daha sonra başka uyuz kurtlar da gelir bunu tekrar yaparlar, sonra kurtların tüyelerinin çıktığı görülür.
5. Yakın köylerden kel bir kız da kurtlar gibi suyun içinde yuvarlanır, yıkanır. Onun da ipek gibi saçları çıkar.

6. Daha sonra bunları duyan köylüler suyun çıktığı yere hamam yaptırırlar.

7. Köylüler hamamı ücretli yaparlar, o günden sonra kapıda bir yılan görülür ve kimseyi içeri almaz.

8. Para almaktan vazgeçilir, yılan da kaybolur o günden sonra oraya Yılanlı Hamamı denir (Saim SAKAOĞLU).

Motifler:

B 11: Yılan

F 930: Denizler ve Sular Hakkındaki Olağanüstü Olaylar

P 411: Köylü

Q 145.1.1: İçilen Sudan Sağlık Bulma

Z 183: Sembolik Ad

2.4.2.7. Efsane 113: İsmail Bey Hamamı

Epizotlar:

1. İsmail Bey, külliye yaptırmaya başlar.

2. Her sabah inşaat alanına erkenden gelir. Fakat görür ki işçiler gelirler.

3. Aradan günler geçer ve aynı durum devam eder.

4. Ustabaşını yanına çağırır “her gün geç gelen işçiler oluyor sen bu duruma müdahale etmiyorsun” diye kızar.

5. Ustabaşı cevap verir “ben ve çalışanlar sizin çok önem verdiğiniz esere çok değer veriyoruz, tek taşı bile abdestsiz olarak yerine koymuyoruz. Her gün bazı arkadaşların gusletmesi gerekir, yakınlarda da hamam yok” der.

6. Bunu duyan İsmail Bey Camii inşaatını durdurur ve hemen hamam inşaatına başlanır (Erdal ARSLAN).

Motifler:

P 410: İşçi

(T) V: 301 Dini İnanışlar

W 35: Doğruluk

2.4.3. Tarihi Olaylarla İlgili Efsaneler

2.4.3.1. Efsane 114: Kastamonu'nun Alınması

Epizotlar:

1. Ermeni kralı Kastamonu'yu almak ister, ordusunu hazırlar.

2. Gece rüyasında yeşil sarıklı evliyalardan "Kastamonu'yu almaktan vazgeç" derler.
3. Kral, rüya üzerine ertesi gün ordusunu daha da çok kuvvetlendirir.
4. Bir sonraki gece yine aynı rüyayı görür ve onların gerçekten evliya olduğuna inanır ve Kastamonu'yu almaktan vazgeçer (İbrahim MADENOĞLU).

Motifler:

A 1617: Yer Adının Kökeni

D 1810.8.3: Rüyada İkaz

J 157: Öğrenilen Bilgi

F 1068: Realist Rüya

P 10: Krallar

P 551: Ordu

V 200: Mukaddes Şahıslar

2.4.4. Tarihi Yollarla İlgili Efsaneler

2.4.4.1. Efsane 115: İpekyolu

Epizotlar:

1. Tarihi İpekyolu Tosya'dan geçer.
2. Bu yol geniş değil de bir hayvanın geçeceği kadar dardır.
3. Savaş yapanlar, hacca gidenler bu yolu kullanırlar (Neriman KOCA).

Motifler:

P 551: Askerler

V 530: Hacılar

2.5. İnsana Dönüşüm Efsaneleri

2.5.1. Efsane 116: Taş Bebek

Epizotlar:

1. Bir köyde güzel bir kız vardır. Bu kız köyün zenginlerinden biri gelin alır.
2. Düğünden sonra beş altı yıl geçer fakat çiftin hala çocuğu olmaz.
3. Damadın ailesi oğullarını tekrar evlendirmeye karar verir.
4. Kına gecesi, önceki gelin bu duruma çok üzülür ve ıssız bir yerde ağlamaya başlar.
5. Ağlayan gelinin yanına derviş gelir. Gelin durumu anlatır.
6. Derviş, bebek şeklinde bir taş çıkarıp geline verir ve bu taşı beşiğe koyup sallamasını söyler.

7. Gelin dervişin dediklerini yapar beşikteki taş canlanır bebek olur.

8. Damat eski eşine geri d3ner (Ey3p AKMAN).

Motifler:

J 152.2: Dervişten Alınan Nasihat

P 150: Zengin Adam

T 100: Evlilik

(T) V 207: Yardımcı Derviş

2.5.2. Efsane 117: İncili Bebek

Epizotlar:

1. Zengin bir bey oğlunu evlendirmeye karar verir.

2. Kırk g3n kırk gece s3ren bir d3ę3nle oğlunu çok g3zel bir kızla evlendirir.

3. Aradan yıllar geçer çiftin çocukları olmaz.

4. Bey yine bir g3n ocuk meselesini d3ř3n3rken kulağına bir ses “kurban nezret çocuğun olur” der.

5. K3y halkına ziyafet verilir. Damat, babasına eğer çocuğum olursa 3c deve kurban keselim der.

6. Bir yıl sonra ocuk doğar. Çocuğun babası develeri getirip beye teslim eder.

7. Bey devenin birincisini keseceği anda nasıl olsa ocuk doğdu diyerek kesmekten vazgeçer.

8. Bey çocuğu deveye bindirerek k3ye doğru yol alır. G3kten b3y3k bir kartal s3z3lerek çocuğu devenin 3zerinden alır havaya uçar.

9. Havada birkaç kartal daha peyda olup bebeği parça parça ederler (Ey3p AKMAN).

Motifler:

D 1279: Sihirli Ses

J 370: 3nemli ve 3nemsiz İşler Arasında Seçim

K 1600: Aldatıcı Kendi Tuzağına D3şer

P 150: Zengin Adam

P 230: Çocuklar ve Ebeveynler

P 261: Kayınbaba

Q 223.3: Kurbanı İhmal Etmenin Cezalandırılması

S 260: Kurban

T 100: Evlilik

Z 71.12: Formulistik Sayı “40”

2.6. Olağanüstü Varlıklarla İlgili Efsaneler

2.6.1. Cinlerle İlgili Efsaneler

2.6.1.1. Efsane 118: Cinlerin Yuvası Çınar Ağacı

Epizotlar:

1. Ağacın dallarının çok uzadığını gören bir köylü, ağacın dallarını kesmek için gelir baltayı kaldırdığında düşer ölür.
2. Bunu birkaç kez başkaları da yapar, onlar da ölür.
3. Sonra halk arasında ağacın cinlerin evi olduğu söylenir (Sebahat AÇIKGÖZ).

Motifler:

F 220: Perilerin Yaşadığı Yer

F 970: Ağaçlar ve Bitkilerin Olağanüstü Davranışları

Q 211: Ölümle Cezalandırma

2.6.1.2. Efsane 119: Efendimiz

Epizotlar:

1. Kastamonu'dan okumak için Mısır'a 7 kişi gider.
2. Bu kişiler Mısır'da cinleri ele geçirirler ve devlet hazinesini soymaya karar veririler.
3. Tam soyacakları sırada hocanın bundan haberi olur ve bu 7 kişiyi kovar.
4. Bunlardan biri Kastamonu'ya döner, bu adamın lakabı Efendimiz'dir.
5. Bu şahıs çocukları havada bırakır, çocuklar o şekilde kalır (Ahmet Yaşar ZENGİN).

Motifler:

F 310: Periler ve İnsan

F 900: Keramet

V 222: Erenin Gözüken Olağanüstülükleri

Z 71.5: Formulistik Sayı "7"

2.6.1.3. Efsane 120: Konuşan Kedi

Epizotlar:

1. Seneler önce Doğanıyurt'ta adamın biri her gece iki köy arasında atıyla gidip gelir.
2. Bir gece mezarlıktan geçerken kucağına bir kedi atlar.
3. Adam kedinin başını okşar ve kedi konuşmaya başlar.
4. Adam çok korkarak kediyi fırlatıp, evine döner.
5. 40 gün sonra adam sebepsiz şekilde ölür (İsmail SARUL).

Motifler:

B 210: Konuşan Hayvanlar

B 211: İnsan Gibi Konuşan Hayvanlar

F 310: Periler ve İnsan

Z 71.12: Formulistik Sayı “40”

2.7. Delilerle İlgili Efsaneler

2.7.1. Efsane 121: Pır Seyin

Epizotlar:

1. Kastamonu’da yaşayan Pır Seyin adlı bir deli vardır.
2. Bir lokanta sahibi her gün ona yemek verir.
3. Bir gün lokanta çok kalabalık olduğu için lokanta sahibi Pır Seyin’e sonra gel der. Pır Seyin adama küser.
4. Lokanta sahibi bir gece rüyasında bulutların üstünden yere düşmek üzereyken Pır Seyin onu kurtarır.
5. Aradan günler geçer ve lokantacı Pır Seyin’i görür “gel yemek ısmarlayayım” der.
6. Pır Seyin de ona “gece seni kurtarmasaydım bu ikram olmazdı” der (Erdal ARSLAN).

Motifler:

F 1068: Realist Rüya

V 222: Erenin Gözüken Olağanüstülükleri

2.7.2. Efsane 122: Deli Eşref 1

Epizotlar:

1. Yozgat’a Kastamonulu bir asker gelir ve burada hemşerisini bulur.
2. Asker teskeresini alır memleketine dönerken hemşerisi Deli Eşref’e selamlarını gönderir.
3. Kastamonu’da asker otogarda otobüsten iner, karşısında Deli Eşref’i görür ama selamı hatırlamaz.
4. Saatler geçer Deli Eşref, askerin evinin kapısını çalar ve askerin annesine senin oğlunda bir emanetim var der.
5. O anda askerin aklı başına gelir ve selamı iletir, Eşref oradan ayrılır (Erdal ARSLAN).

Motifler:

P 231: Anne ve Oğlu

V 222: Erenin Gözüken Olağanüstülükleri

2.7.3. Efsane 123: Deli Eşref 2

Epizotlar:

1. Deli Eşref, deli yerine veli denilecek biridir.
2. O dönemde büyük bir zat olan Said Nursi Efendi'nin evi ziyaretçi akınına uğrar.
3. Kendini ziyarete gelen kişilerden biri Efendi'ye yoğurt getirmiştir.
4. Efendi ziyaretçiye “bu yoğurdu Eşref'e verirsiniz daha memnun olurum” der.
5. Ziyaretçi dışarı çıktığında Eşref'i karşısında görür ve Eşref “benim yoğurdum nerede” der (Erdal ARSLAN).

Motifler:

V 200: Mukaddes Şahıslar

V 222: Erenin Gözüken Olağanüstülükleri

2.8. Diğer Efsaneler

2.8.1. Efsane 124: Ayan

Epizotlar:

1. Doğanıyurt'ta eskiden, Ayan adında bir zalim adam vardır.
2. Ayan, bir kadının kolunu haksız yere kırar.
3. Bu haksızlığa dayanamayan kadının kocası, Cide ve İstanbul kadısına şikâyette bulunur.
4. Şikâyetlerine cevap alamaz.
5. Adam, Ayan bir gün yemekte iken yemeğine gizlice zehir koyar.
6. Ayan ölür. Doğanıyurt halkı da Ayan'ın esaretinden kurtulur (Mehmet BAYRAM).

Motifler:

P 210: Karı-Koca

Q 211: Öldürerek Cezalandırma

Q 285: Zalimlik Cezalandırılır

3. BÖLÜM

METİNLER

3.1. Dini Efsaneler

3.1.1. Peygamberler, Hızır ve Diğer Din Büyükleri Üzerine Anlatılan Efsaneler

1. Hazret-i Pir ve Benli Sultan

Ilgaz'da Benli Sultan vardır. Benli Sultan Ilgaz'da yaşamış hiç şehir yüzü görmemiştir, h,ç şehirde yaşamamıştır. Bütün ihtiyaçlarını dağlardan temin etmiştir. Ağustos ayında bir gün şehre inip Hazret-i Pir'i ziyaret etmiş. O devirde de Hazret-i Pir Hazretleri ayakkabıcılıkla uğraşıyormuş. Benli Sultan, bir hediyeyle gelmek istemiş. Ilgaz'ın en yüksek yeri olan Haçet'ten mendiline kar doldurmuş. Oradan hiçbir zaman kar eksik olmazmış. Mendilini güzelce bağlamış, kar Ağustos ayında erimeden şehre gelmiş. Bu kerameti sayesinde. Hazret-i Pir Hazretlerinin dükkânına gelmiş. Dükkânın kepenkine karı asmış, kar erimeden duruyormuş muhabbetten sonra bir bayan gelmiş. Bir ayakkabı (yemeni) yapmasını istemiş Hazret-i Pir'den. Yemeni yapmak için eski devirde bir kağıda çıplak ayakla basması ve ayağının ölçüsünün öyle alınması, kağıtla çizilmesi gerekiyormuş. Kadın çorapsız şekilde ayağını kağıda basmış. Hazret-i Pir hazretleri kalemle çizerken kepenkteki kar damlamaya başlamış. Ama bunun damladığını Hazret-i Pir aşağı baktığı için görmüyor, ama hissediyor ve karın ne için eridiğini biliyormuş. Çünkü Benli Sultan, dağın doruğunda yaşadığı için hiç kadın görmemiş, kadını orada görünce ermişlik gitmeye başlamış. Hazret-i Pir, Benli Sultan'a "Benli Oğlan!" diye bağırınca Benli Sultan birden toparlanmış ve kar erimeyi kesmiş. Ölçü alınınca kadın gidiyor. Eskiden her evde bir soba ve sobanın yanında bir mangal ve bir maşa vardı. Sobadan mangala köz alınırdı. Köz erimesin diye külle örtülürdü. Yaz kış o mangalda köz bulunurdu. Biraz sohbetten sonra, Benli Sultan'ın gitme vakti gelmiş. O hediye ile geldi, Ağustos'ta kar ile geldi ve erimedi. Hazret-i Pir'e kerametini gösterdi. Hazret-i Pir'de ona kerametini göstermek için mangalın külünü bir tarafa açarak bir mendilin üzerine bir pamuk ve pamuğun üzerine de köz parçası koyuyor, uçlarını bir araya getirip bağlıyor. Normalde közün pamuğu yakması lazım ama kerameti sayesinde yakmıyor. Benli Sultan'a bunu veriyor ve diyor ki: "Benli oğlan bak dağın doruğunda evliyalık etmek çok kolaydır, şehirde evliyalık yapmakta marifet". Benli Sultan hediyesini alıyor ve gidiyor (İbrahim MADENOĞLU)

2. Tевser Alâeddin

Tevser tepesinde Tевser Alaeddin denilen bir zat yatar. Tевser Alaeddin'in zamanında talebeleri vardır. Talebe okutmaktadır. Talebelerine bir gün diyor ki “Bakın oğlum ben bir gün öleceğim. Size her gün ders veriyorum, sabahları siz de gece çalıştığımız dersleri bana anlatıyorsunuz. Ben de dinleyip yeni dersler veriyorum. Bu derslere ben öldükten sonra devam edebilmeniz için, benim mezarımın başına geleceksiniz, orada derslerinize devam edeceğiz”. Zaman gelip ölüyor. Bu talebeler kendi cahilliklerinden dolayı, mezarın başında ölü hoca bize nasıl ders verecek diye içlerinden geçiriyorlar ama yine de bir gidelim bakalım diyorlar, toplanıp gidiyorlar. Mezarın başına yaklaştıklarında bakıyorlar ki hocaları mezarın başında oturuyor. Söylediklerinden pişman oluyorlar. Açıkta söylememişler ama bugün evliya bir kişiye her şey malum deniliyor. “Hocam biz geldik” diyorlar ve herkes dersini alıp evine gidiyor. Bu her gün böyle devam ediyor (Necati KABAÖĞLU).

3. Benli Sultan

Benli Sultan'ın atıyla ağaca çıktığı, ağaçtan ağaca atladığı halk arasında söylenmektedir. Ağacın kavuğunda çilehanesi vardır. Bulunduğu yerde bir türbenin kerestesini geyiklerle taşımış. Geyiklerden başka hiçbir hayvanla taşınamıyorlarmış. Köy halkı, Benli Sultan'a nasıl taşıdığını sorduğunda geyiklerle olduğunu söylemiş ama geyikler ortadan kaybolmuş. Bunun üzerine köylüler Benli Sultan'ın gece hayvanlarını çalıp, onlarla taşıdığını düşünmüşler. Benli Sultan bunu duyunca “hiçbir zaman iki öküzü yan yana koşmayın” diye beddua etmiş. O köyde o gün bugündür iki öküz yan yana koşulamaz (Nurhan DİLEK).

4. Şeyh İsmail Efendi

Şeyh İsmail Efendi'nin yaptırdığı Tekke hamamında kurnası ayrıymış. Şeyh İsmail Efendi'nin öldükten sonra da o karanlık kurnada mum yanarmış, İsmail Efendi oraya gelip abdest alırmış (Salim MUSAOĞLU).

5. Mehmet Fevzi Efendi

Köylerden birinde bir kişi rüyasında devamlı Mehmet Fevzi Efendi'yi gördüğünü ve bir bohça hazırlamasını söylemiş eşine. Karısı “bizim az, dar rızığımızı vereceksin, biz ne yiyeceğiz” diyor. Adam karısını azarlamış bunun üzerine kadın bohçayı hazırlıyor. Kadın bohçanın içine yağ, yoğurt, yumurta ve bir tane ekmek koyuyor. Adam, Mehmet Fevzi Efendi'nin kapısına gidiyor, “hocam az oldu ama kabul edin, sünnettir” diyor. Bunun Mehmet Fevzi Efendi dur deyip bohçayı açıyor ve içerisinden sadece ekmeği alıp, diğerlerini geri veriyor. “Siz bunun için eşinizle kavga ettiniz” diyor. Bu olay Mehmet Fevzi Efendi'ye malum olmuş (Yunus GÖÇMEZ).

6. Şeyh Şaban-ı Veli 1

Şeyh Şaban-ı Veli Hazret'leri buraya geldiği zaman fakir görünümlüymüş, herkes fakir bir derviş gelmiş diye düşünmüş, zaten kendisi maddi yönden fakirmiş. “Efendi sen buraya geldin ama bizim şu hayvanları otlattır, sana biraz para verelim, geçimini temin et öyle” diyorlar. O da “ben hayvan otlatmaya değil, kalp kalaylamaya geldim” diyor. Bunu kap kalaylamaya olarak algılıyorlar. İyi öyleyse diyerek, kaplarını getirip kalaylamasını istiyorlar. Şeyh Şaban-ı Veli durumu anlıyor, sonra dua ediyor: “Yarabbi yanlış anlaşıldım beni mahcup etme” diyor. Kaplar hiçbir kalaycının yapamayacağı kadar iyi kalaylanıyor (Mehmet ÇİFTÇİ).

7. Şeyh Şaban-ı Veli 2

Şeyh Şaban-ı Veli Hazret'lerinin müritlerinden birinin içinde bulunduğu bir gemi batmak üzereyken Şeyh Şaban-ı Veli'den “ Ya Şeyh Şaban-ı Velin bana yardım et Allah'ın izniyle” diyerek yardım istiyor. Mürit, bir elin gemiyi alaboradan kurtardığını söylüyor. Döndüğünde Şeyh Şaban-ı Veli'ye durumu anlatıyor. Sen bizi kurtardın diyor, Veli duymazdan geliyor, konuyu değiştiriyor. Sırrını ifşa etmiyor (Sevil ŞAHİN)

8. Şeyh Şaban-ı Veli 3

Şeyh Şaban-ı Veli, tayyi mekân, tayyi zaman yapan biridir. Şeyh Şaban-ı Veli'yi sabah namazlarında Mekke'de görenler oluyor. Diğerleri buna inanmıyor, doğruysa bize gelirken zem zem getirin diye kanıt istiyorlar. Bunu duyan Şeyh Şaban-ı Veli asasını yere vuruyor, kayalıkların bulunduğu yerden zem zeme çok benzeyen bir su çıkıyor. Bu zem zem şu an da akmaktadır (Aliye YÜKSEL).

9. Şeyh Şaban-ı Veli 4

Küçük yaşta anne ve babasını kaybeden Şeyh Şaban-ı Veli'yi hayırsever bir kadın yanına alarak evlat edinmiş onun eğitimiyle ilgilenmiştir. Mahalle mektebinden sonra İstanbul'a eğitime giden Şeyh Şaban burada iyi bir medrese eğitimi görür. Buna rağmen büyük bir arayış içindedir ve bu arayış sırasında bir gün rüyasında "Sılaya dön, kurtuluş oradadır" diyen bir ses duyar. Ertesi gün birkaç molla ile yola çıkan Şeyh Şaban Bolu'ya geldiklerinde övgüsünü çok duyduğu Hayrettin Tokadi'nin yanına gitmek ister. Gece Hayrettin Tokadi'nin dergâhının yanında konaklarken, zikir sesleri işitirler. Diğer mollalar zikir yapılan yere gitmek isterler Şeyh Şaban zikirin zincir olduğunu, bağlayıcı olduğunu, bağlanabileceğini söyler. Mollalar ısrar edince zikir yapılan yere giderler. Zikir bitince diğer mollalar dergâhtan ayrılırken Şeyh Şaban ayrılmaz geceyi orada geçirir. Ertesi gün Hayrettin Tokadi'nin elini öperek dergâha girer ve 12 yıl dergâhta hem eğitim görür hem hizmet eder. Şeyh Şaban'ın Halveti tarikatın bir üyesi olması sonradan kendi kolunu oluşturmasının başlangıcı bu efsane ile anlatılır.

http://www.nurbahcesi.org/printer_friendly_posts.asp?TID=10192

10. Şeyh Şaban-ı Veli 5

Şeyh Şaban, Hayrettin Tokad-i Efendi'den icazet aldıktan sonra memleketi Kastamonu'ya döner. Memleketine gelince yaşlı bir çınar ağacının kovuğuna yerleşir. Kastamonu'da oturan İsa Dede Efendi bir türlü şehre gelmesini sağlayamaz. Yıllarca bu kovukta yaşadıkten sonra, ısrarlara dayanamayarak kovuktan çıkıp kente yönelir. Çınar da arkasından yürür. Bunun üzerine Şeyh Şaban “Oldu mu ya oldu mu ya? Ben k bunca zaman sürdürdüğüm manevi sefaya seni de ortak ettim. Yaşadığım güzellikleri seninle paylaştım. Sen de şimdi benim gizlerimi ele veriyorsun” diye ağaca sitem eder. Ağaç olduğu yerde kalır. Şeyh Şaban da Seyit Sünnet Mescidine yerleşir.

http://www.nurbahcesi.org/printer_friendly_posts.asp?TID=10192

11. Şeyh Şaban-ı Veli 6

Şeyh Şaban'ın öğrencilerinden olan Muhyiddin Efendi'nin anlattığı rivayet edilen bir efsaneye göre, Şeyh Şaban öğrencileriyle ders yaparken bir adam huzuruna gelir.“Efendim, yol üzerinde bir değirmenimiz vardı. Bir arkadaşımınla değirmenini taşını değiştirecektik. Yeni taşı kaldırdık tam koyacakken derenin dibine yuvarlandı. Dereden tekrar çıkarıp yerine koymamız mümkün değildi. Çünkü taş çok ağırdı. Ne yapacağımızı düşünüp dururken, hatırımıza siz geldiniz ve –Yetiş ey Şaban-ı Veli Hazretleri, diye imdat istedik. O an bir el değirmenin taşını aşağıdan aldığı gibi getirip yerine koydu. İşte orada gördüğüm el ile bu öptüğüm el aynı eldir” demiştir.

http://www.nurbahcesi.org/printer_friendly_posts.asp?TID=10192

12. Şeyh Şaban-ı Veli 7

Şeyh Şaban'ın öğrencilerinden Mehmet Efendi'nin anlattığı rivayet edilen bir efsaneye göre, Horasan evliyalarından biri, üç öğrencisine Anadolu'da Şeyh Şaban isimli bir evliyanın yaşadığını ve gidip ondan feyz almaları gerektiğini söyler. Yola çıkan dervişler Kastamonu'ya yaklaşırken, Şeyh Şaban kendi dervişlerini yanına çağırıp onlara bir ayna verir ve Horasan'dan gelen üç dervişi yolda karşılamalarını ve aynayı onlara vermelerini söyler. Kastamonu'dan yola çıkan dervişler bir süre sonra, Horasan'dan gelen dervişler ile karşılaşır ve onlara Şeyh Şaban'ın armağanı aynayı verirler. Aynayı her alan derviş aynaya baktığında Şeyh Şaban'ın tebessüm ederek kendilerine baktığını görür. Bunun üzerine Horasan'dan gelen dervişler biz göreceğimizi gördük, anlayacağımızı anladık, Şeyh Şaban'ın teveccühlerine kavuştuk diyerek, Kastamonu'ya gelmeden geri memleketlerine dönerler (http://www.nurbahcesi.org/printer_friendly_posts.asp?TID=10192)

13. Şeyh Şaban-ı Veli 9

Şeyh Şaban Veli'nin yanına bir gün bir fakir gelir. Çok fakir olduğunu, bir eşeğinin olduğunu onun da öldüğünü söyler. Çocuklarının geçimini temin edecek hiçbir şeyin kalmadığını, namerde muhtaç olmak istemediğini söyler. Bunun üzerine Şeyh Şaban elini açarak Tanrı'ya bu fakirin dileğinin gerçekleşip, geçimini temin edecek yolun bulunması için dua eder. Duanın bitiminde dergâhın kapısı açılır ve atın üzerinde bir adam yedeğinde bir katırla içeri girer. Şeyh Şaban'a yedeğinde katırı hediye etmek istediğini söyler. Şeyh Şaban da fakire dönerek, Tanrı ölen eşeğin yerine daha iyisini hediye etti. Bu katır senin der. Olayın ne olduğunu anlamayan adama fakirin durumu anlatılınca, adam aslında katırı yarın getireceğini, ama içinden bir sesin mutlaka bugün götürmesi gerektiğini söylediğini anlatır. Böylece fakir adam geçim kaynağı olacak bir katıra kavuşmuştur.

http://www.nurbahcesi.org/printer_friendly_posts.asp?TID=10192

14. Şeyh Şaban-ı Veli 9

Kürekçi Mustafa isminde birinin başından geçtiği rivayet edilen bir efsanede, kürekçi 1200 akçe birine borçlanmıştır. Ne kadar çalışsa da kazancı bu borcu ödemeye yetmemektedir. Bunun üzerine bir türbeye gidip burada dua edip borçlarından kurtulmayı diler. Türbeden çıkışta aklına Şeyh Şaban'a gitmek gelir. Dergâha gelir, Şeyh Şaban'ın huzuruna çıkar, Şeyh Şaban yalnızdır. Şeyh Şaban kürekçiyi görünce oturduğu minderin altını göstererek buradaki akçeleri almasını söyler. Şaşırın kürekçi minder altındaki akçelerden bir miktar alınca, Şeyh Şaban tamamını almasını söyler. Oradaki akçelerin tamamını alan kürekçi, dua ederek huzurdan çıkar. Dışarı çıkıp akçeleri saydığında tam borcu olan miktar kadar olduğunu görür. Hemen borcunu öder ve o günden sonra da hiç borçlanmaz (http://www.nurbahcesi.org/printer_friendly_posts.asp?TID=10192).

15. Şeyh Şaban-ı Veli 10

Murat Halife ismindeki bir imam bir gün dergâha gelir. O sırada öğrencileri ile sohbette olan Şeyh Şaban'ın konuşmalarını dinler. Çok etkilenir. Bir an Şeyh Şaban'ın başını caminin kubbesi büyüklüğünde görür. Hemen yaklaşıp Şeyh Şaban'ın elini öpmeye başlar ve dizinin dibine oturur. Öğrencilerden biri yanındakine, niye hocamızın elini durup durup öpüyor acaba diye sorunca, diğer öğrenci gönül gözü açıldı da ondan. Ya hocamızın başının Arş-ı âlaya değdiğini görse zevkten mahvolurdu demiştir

(http://www.nurbahcesi.org/printer_friendly_posts.asp?TID=10192).

16. Şeyh Şaban-ı Veli 11

Şeyh Şaban bir yıl kendine ait bir odada halvete girerek günlerce dışarı çıkmamış. O sıralarda da Hac mevsimiymiş. Kastamonu'dan bir kişi de Hac görevini yerine getirmek için Kabe'ye gitmiş, görevini yerine getirip memleketine döneceğim zaman çok hastalanmış. Uzun zaman hasta yatmış, bir türlü iyileşip de memleketine dönememiş. Memleket hasretiyle yanıp tutuştuğu bir an, yanına biri gelerek hacının ağlama nedenini sormuş. Sıkıntıyı öğrenince, -Kabe'nin Hanifi mihrabının yanında beş vakit namaz kılıp kaybolan biri vardır. Oraya git ve onu bul. Bulunca da ellerine yapış derdini anlat. Kendisini gizlerse de sen ısrarla derdine çare olmasını iste- demiş. Hacı peki diyerek Hanefi mihrabının yanına gitmiş. Namaz kılarken dikkatle etrafını kontrol etmiş. Bir ara memleketinden tanıdığı Şeyh Şaban'ı görmüş, namazdan sonra yanına giderim diyerek, hem namazını kılmış hem derdine derman olacak kişinin kim olduğunu anlamaya çalışmış. Namaz bittikten sonra Şeyh Şaban'a baktığında onun kaybolduğunu görmüş. O zaman, aradığı kişinin Şeyh Şaban olduğunu anlamış. Bir sonraki namazda, yine aynı yerde Şeyh Şaban'ı görünce hemen yanına gidip derdini anlatmış çare olması için yalvarmış. Şeyh Şaban sırrının açığa çıkmasından korktuğunu dile getirince, hacı sır saklayacağına yemin etmiş. Şeyh Şaban namazdan sonra kimsenin bulunmadığı bir yerde görüşerek hacının gözlerini kapatmasını söylemiş. O zat gözlerini açtığında kendisini Kastamonu'da evinin kapısında bulmuş.

http://www.nurbahcesi.org/printer_friendly_posts.asp?TID=10192

17. Şeyh Şaban-ı Veli 12

Şeyh Şaban Veli kalabalık arasına çıkmayı sevmezmiş. Daha çok uzlette yaşayan, vaktini ilimle, ibadetle ve öğretmekle geçirirmiş. Halvete girdiği dönemlerde bir dostu ona yemek getirirmiş. Birkaç gün dostu Şeyh Şaban'a yemek getirmeyi unutmuş. Aklına geldiğinde bin bir üzüntüyle Şeyhin yanına koşmuş yemek getirip özür dilemiş. Bu durumdan hiç şikayetçi olmayan Şeyh yemek gelmediği günlerde fare yiyeceklerinin artıklarıyla beslendiğini, onların da hepsini fareler de aç kalmasın diye yemediğini Allah'a hamd ederek anlatmış (Zekiye ÇAĞIMLAR).

18. Şeyh Şaban-ı Veli 13

Şeyh Şaban-ı Veli Hazretleri'nin türbesinin bahçesinde akan suyun zemzem tadında olduğuna inanılmaktadır. Bunun için Hicaz'daki zem zem kuyusundan Kastamonu'ya, İstanbul'a, Bolu'ya, Bursa'ya, Buhara'ya, Semerkand'a, Endülüs'e ve Fas'a uzanan görünmeyen kanallar olduğuna inanılmaktadır. Zem zem olarak kabul edilen bu suyu şifa olması niyetiyle konuşamayan çocuklara içirildiği gibi, yeni doğan çocuğun ağzına da ilk giren şeyin zem zem olması isteğiyle bu sudan damlatılmakta, ölmekte olan kişinin ağzı zem zemli gitsin diye yine ağzına bu sudan damlatılmaktadır (Zekiye ÇAĞIMLAR).

19. Şeyh Şaban-ı Veli 14

Efsaneye göre Şeyh Şaban-ı Veli'nin yedi kardeşi vardır. Şeyh Şaban-ı Veli bir gün eline yedi taş alır ve bu taşları değişik yönlerde doğru atar. Her taşı atışında da bir kardeşin ismini söyler. Böylece hangi taş atılırken hangi yöne gidip düşmüşse, ismi söylenen kardeş oraya yerleşmiş, halka kerametlerini göstermiştir. Yörede Şeyh Şaban-ı Veli kadar tanınan Ilgaz Dağı eteklerini mesken tutan Benli Sultan, Taşköprü'ye yerleşip bir gün taşla sohbet ederken coşup taşı hamur gibi sıkan ve taşta parmak izlerini bırakan Abdal Musa bu kardeşlerde ikisidir (Zekiye ÇAĞIMLAR).

20. Şeyh Şaban-ı Veli 15

İnanışa göre kötü yolda olan, bundan içten içe vicdani rahatsızlık duyan kişiler rüyalarında Şeyh Şaban-Veli'yi görmektedirler. Rüyalarında Şeyh Şaban-Veli onları türbesine çağırmakta ve doğru yola girmeleri gerektiğini söylemektedir. Özellikle ahlak dışı yollarla geçimini sağlayan kadınlar ile hırsızlar Şeyh Şaban-ı Veli'yi rüyalarında görmektedirler. Rüyayı gören kişi türbeye gelip tövbe etmekte ve inanışa göre türbenin bahçesinde akan zem zem suyunu eve götürüp, bu suyla yıkandıktan sonra annelerinden yeni doğdukları gibi günahsız olmaktadır (Zekiye ÇAĞIMLAR).

21. Şeyh Şaban-ı Veli 16

Kastamonu'da Şeyh Şaban-ı Veli ile ilgili inanışların içinde en önemli yeri, türbenin hayatın önemli aşamalarında ziyaret edilmesidir. Bu inanış nedeniyle şehirde sünnet olacak çocuklar ilk olarak türbeye getirilip, dua ettirilmekte sonra sünnet edilmektedir. Evlenecek çiftler de düğün günü türbeyi ziyaret ederek burada evliliklerinin saadet içinde geçmesi için dua etmektedirler. Bunların yanı sıra askere gidecek, üniversite okumak için ya da iş için başka şehire gidecek gençler de yola çıkmadan önce türbeye gelerek dua etmekte ondan sonra yola çıkmaktadırlar. Bu nedenle özellikle yaz aylarında hafta sonları türbede sünnet çocukları ile gelin ve damat görmek mümkündür. Yörede hayırlı başlanacak her işten önce Şeyh Şaban-ı Veli'yi ziyaret edip dua etmek, bir büyüğün hayır duasını almak o işin iyi gitmesini sağlamak demektir şeklinde inanılmaktadır (Zekiye ÇAĞIMLAR).

22. Şeyh Şaban-ı Veli 17

Mehmet Bey, bir kış günü Çankırı'dan Kastamonu'ya düğünden dönerken dağda kardan, buzdan arabası çalışmaz, karısıyla birlikte dağ başında yolda mahsur kalır. Araba tamirinden çok fazla bir şey anlamamakla birlikte Mehmet Bey epeyce uğraşır arabayı çalıştırmak için ama başarılı olamaz. Dağda cep telefonu da çekmediği için kimseye ulaşamaz. Gecenin çok geç bir saati ve buzlanma olduğu için de yoldan geçen çok azdır. Geçen arabalar da kendileri fren yapamadıkları için duramamaktadır. Kendilerini çaresiz hisseden çiftten Süheyla Hanım “Yetiş ya Pir” diye dua etmeye başlar. Mehmet Bey bütün olanların sıkıntısıyla son derece öfkeli bir şekildedir. Bu duaya bile çok sinirlenir “İlla dua edeceksen kurtlar kuşlar bizi bu dağ başında yemesin diye dua et, bu havada Pir bile türbesinden çıkıp gelmez” diye karısına çıkışır. Bir süre sonra bir araba yanlarında durur ve içinden 55–60 yaşlarında Süheyla Hanım'ın tanımına göre nur yüzlü bir bey iner ve sorunu öğrenir. Sonra arabanın motor kısmını açar bir beş dakika kadar uğraşır, sonra Mehmet Bey'e arabayı yavaş yavaş çalıştırın der. Mehmet Bey arabayı çalıştırır ve araba yürümeye başlar. Bunun üzerine arabayı tamir eden bey kendi arabasına biner ve her ihtimale karşı ben önden ağır ağır gideyim siz beni takip edin der. Bu şekilde Kastamonu'ya yaklaşık 5-10 km. kalana kadar giderler. Bir ara bir sis olur ve sisten çıktıklarında düz yolda olmalarına rağmen arabayı bir daha göremezler. Yol buzlu olduğundan hızlı gidemeyeceği için, yolda da herhangi bir sapak olmadığı için arabaya ne olduğunu bir türlü anlayamazlar. Mehmet Bey şaşkın şaşkın “Düz yolda bir araba yok olmaz ya, uçmaz ya” diye kendi kendine söylenirken, Süheyla Hanım” o kesin Pir ya da Pir'in gönderdiği biriydi” der. Bugün hala Mehmet Bey olayı anlayamadığını ama eşinin de inandığı gibi kendisinin de artık o yolda yardım eden kişinin Pir olduğuna inandığını söylemektedir (Zekiye ÇAĞIMLAR).

23. Şeyh Şaban-ı Veli 18

Fakir bir ailenin yüksek okul mezunu bir oğlu vardır. Çocuk okulu bitirdikten sonra iki yıl kendine uygun bir iş bulamamış bu nedenle ciddi bir psikolojik bunalıma girmiştir. Hem okuyup da iş bulamadığına hem de çocuğunun günden güne üzüntüden zayıfladığını, hastalandığını gören anne Şeyh Şaban-ı Veli'nin türbesine gelerek burada dua edip namaz kılmış, oğlunun işe girmesi için yedi Cuma gelmeye niyet etmiştir. Kadın, yedi hafta diyerek eğer bu süre içinde olmazsa hem veliyi rahatsız etmem aynı konu için, hem de hayırlı olsaydı iş zaten veli onu oğluma nasip ederdi diye düşünmekte ve inanmaktadır. Niyet ettiği gibi yedi Cuma gelerek burada namaz kılıp, hayırlı bir iş için dua eden kadın, yedinci Cuma günü türbeden evine geldiğinde kapıyı açarken telefonun çaldığını duyar. Aceleyle telefona yetişip açan kadın, sanayi denilen yerdeki bir fabrikadan oğlunu aradıklarını öğrenir. Telefondaki kişi, oğlunun fabrikasındaki işe altı ay önce başvuruda bulunduğunu, elemana yeni ihtiyaç duydukları için bugün aradıklarını eğer işe girmediyse gelip kendileriyle oğlunun görüşmesini ister. Hemen oğlunu bulan kadın, fabrikaya gönderir ve oğlu teknisyen olarak aynı gün o fabrikada işe girer ve üç yıldır aynı fabrikada çalışmaktadır (Zekiye ÇAĞIMLAR).

24. Musa Fakih Efendi

Musa Fakih Efendi, sabah namazlarını tayy-ı mekan eyleyerek Kabe’de kıları. Yine bir sabah vakti, sabah namazını Kabe’de kıdıktan sonra arkadaşları ile sohbet ederken mahalleye cami yaptırdığını fakat içerisine serecek sergi (halı, kilim vs.) bulunmadığından bahsetti. Bir süre sonra caminin halılarla kaplı olduğunu gördüler. Ancak, ne kimse cami için halı getirmişti ne de camiye bir kimsenin girdiğini gören olmuştu. Halıları kimin getirdiği, ne zaman ve nasıl camiye girerek halıları serdiğini kimse öğrenemedi. Bu olay bir sır olarak kaldı (Erdal ARSLAN).

25. Seyyid Sünneti Efendi

Sünneti Efendi, Hz. Hızır a.s. ile görüşüp bazı müşkül ve olaylar hakkında ondan istifade ederdi. Bir defasında Hızır a.s, Sünneti Efendi'ye kendisinden sonra seccadesinin bir müddet boş kalacağını söylemiştir. Sünneti Efendi üzüntü izhar edince: “Lakin korkmayasınız! Bir zaman gelip zamanın kutbu olan zat seccadenize oturacak ve nice halifeler yetiştirecektir, diyerek kendisini teskin etmiştir. Nitekim Şeyh Şaban-ı Veli gibi bir mürid-i kamil o seccadeye oturmuştur. Seyyit Sünneti Efendi'nin ayak istikametinde medfun bulunan Şeyh Şaban-ı Veli Hazretlerine saygısına binaen ayaklarını uzatmamış olduğu şeklinde yorumlamışlardır (Erdal ARSLAN).

26. Abdal Hasan

Tekke yaylası denilen mevkide, bir grup köylü Abdal Hasan Hazretlerine ait sürüden ayrılan bir kuzuyu yakalayıp keserler ve kebab yaparlar. Tam yemeğe başlayacakları sırada evin kapısı vurulur. Kapıyı açtıklarında Abdal Hazretlerini karşılarında bulurlar. Çaresiz içeri buyur ederler. Sofra kurulmuş ve kuzu kebabı da ortaya konmuştur. Hep birlikte afiyetle kuzuyu yerler. Köylüler, Abdal Hasan'ın sofradaki kebabın kendi kuzusu olduğunu bilmediğini zannetmektedirler. Yemek bitince, Abdal Hasan Hazretleri: “Ben dua edeyim, siz de âmin deyin, buyurur ve başlar dua etmeye. Dua biter bitmez, biraz önce kebab yapıp yedikleri kuzu meleyerek ortaya atılır. Köylüler hayrete düşerler ve günahlarına tövbe istiğfar ederek iyi insan olma yoluna girerler. Bu olayın ardından Abdal Hasan Hazretlerine itikat ve muhabbetleri de kat kat artar (Erdal ARSLAN).

27. Şeyh Hayrettin Efendi

Şeyh Şaban-ı Veli Hazretleri, Hayrettin Efendi'de gördüğü yüksek kabiliyet ve istidada binaen kendisine şeyhlik payesini verdi. Amasya halkını irşad ve tenvir için hilafetle Amasya'ya gönderildi. Amasya'ya giderken çocuklarını ve hanımını yanına alamadı. Ayrılırken oğlu İlyas Efendi'yi yanına çağırdı ve sermaye koyduğu keseyi oğluna vererek: “Oğlum, sana verdiğim bu keseyi asla boşaltma ve kâr ettikçe eline geçen paraları içerisine koy ve buradan çıkarıp eve ve dükkâna lazım olan hususlarda parayı harca. Fakat kese içerisindeki para asla tükenmez ve sana tembihim olsun ki bu sırrı kimselere açma. Eğer başkaları duyarsa paranın bereketi kaçır” diyerek nasihatte bulundu. Gerçekten de keseye on lira konduğu halde yüz lira harcansa dahi kesedeki para bitmiyordu. Hacı İlyas Efendi kesenin bereketine şaşırıp kaldı. Kesenin bereketine sırtını dayayan Hacı İlyas Efendi dükkândaki işlerin üstünde de durmamaya başladı. Çünkü bir lira da kâr etse keseye koyduğu zaman o bir liranın yüz lira gibi bereketleneceğini de biliyordu. Onun dükkâna karşı vurdumduymazlığı ve avareliği Şeyh Hayrettin Efendi'nin dostlarından Emrullah Dede'nin dikkatini çekti. Bir gün Hacı İlyas Efendi'nin karşısına çıkarak: “Oğul! Neden böyle avare geziyorsun? Baban sana dükkânı böyle mi teslim etti? Sana böyle mi tembihte bulundu” diye nasihat edince babasının yakın dostu yakın dostu olması hasebiyle, kesenin sırrını Emrullah Dede'ye açıkladı. Emrullah Efendi, babasının sırrını açığa vurduğu için Hacı İlyas Efendi'ye çok kızdı ve azarladı. Ne var ki sır açığa çıktıktan sonra kesenin bereketi de kayboldu gitti (Erdal ARSLAN).

28. Hacı İlyas Efendi

Bir gün Hacı İlyas Efendi, Ağa İmareti avlusunda dolaşırken derviş görünüşlü birine rastladı. Bu kişi İlyas Efendi'ye: "Babandan haber var mı?" diye sordu. İlyas Efendi de: "Yakın zamanda haber geldi, iyidir" diyerek cevapladı. O kişi: "Şaban Efendi'nin seccadesinde oturan Osman Efendi iki güne kadar ahrete intikal edecek. Seccadeye sizin peder geçecek, hazırlık yapın. Makama geçince de bize hayır dualarda bulunsun" dedi ve gitti. Hacı İlyas Efendi peşinden koşarak kim olduğunu öğrenmek istediysede derviş kayboluverdi. Gerçekten de Osman Efendi iki gün sonra vefat etti. Şeyh Hayrettin Efendi Amasya'dan Kastamonu'ya çağırıldı ve seccadeye oturdu. Oğlu Hacı İlyas Efendi'den haberci dervişin hikâyesini dinledikten sonra: "O insanoğullarının hallerini Allah'ın emri ve izni ile ıslaha ve tedbire dair ve kaim olan kırlardandır. Ona bu hal malum oldu. Onlar seni sevindirmek için lütfedip haber vermişler, açıklamasında bulundu (Erdal ARSLAN).

29. Hacı Ramazan

Zamanın büyük velilerinden olan Hacı Ramazan, hayatı boyunca insanlara doğru yolu göstermenin mücadelesini verdi. Çok ibadet eder, gecelerini namaz kılarak, gündüzlerini de oruç tutarak değerlendirirdi. Hacı Ramazan ömrünün sonunda, hastalığı artıp vefatı yaklaştığında âlimlerden Şeyh Muhyiddin Efendi isminde bir zat kendisini ziyarete geldi. Söz sırasında Hacı Ramazan Efendi, Muhyiddin Efendi'ye: "Hak Celle ve Teala Hazretlerinin emriyle, ben herhalde yarın öleceğim, namazımı sizin kıldırmanız uygun görülmüştür" buyurdu. Hakikaten buyurduğu gibi, ertesi gün vefat etti ve cenaze namazını Şeyh Muhyiddin Efendi kıldırdı (Erdal ARSLAN).

30. Gümüşlü Hoca 1

Gümüşlü Hoca'nın yanına bir gün yaşlı bir kadın gelir ve ne iş yaptığını sorar. Hoca da “kalp” kalayladığını söyler. Yaşlı kadın hocanın “kap” kalayladığını zannederek evindeki bütün kaplarını kalaylaması için Hoca'ya getirir. Hoca da yaşlı kadının getirdiği kapların hepsini gümüşe çevirir. Bu kerametın ardından Gümüşlü Hoca olarak anılır ve bu isimle tanınır (Erdal ARSLAN).

31. Gümüşlü Hoca 2

Hisarardı Mahaltesinde Gümüşlü Hoca'nın mezarının bulunduğu mevkide büyük bir sel baskını olur. Önüne çıkan her şeyi kızıl sularının arasında yutan sel Gümüşlü Hoca'nın mezarına hiç uğramadan yanından geçer ve mezar zerre kadar zarar görmez (Erdal ARSLAN).

32. İbrahim Gülşeni

Evliyanın büyüklerinden İbrahim Gülşeni, Mısır'ın kahire şehrinden İstanbul'a geldiği zaman, Abdüllatif Efendi ile karşılaştı. İlm-i Ledün sahibi ve Hak aşığı olan bu iki zat, birbirleriyle çok muhabbet ettiler. İbrahim Gülşeni Hazretleri, keramet olarak Abdüllatif Efendi'ye vefat edeceği günü işaret edip, bu çok gizli sırdan haber vermişti. Abdüllatif Efendi, kadılık mesleğinden ayrılarak ikinci defa Sultan Beyazıd Han Medresesi'ne müderris olduğunda; vefat ettiği senenin Ramazan-ı Şerif ayının ortasında, o aya ait olan müderrislik ücreti kendisine verildiğinde; İnşallah biz bu Kadir Gecesi vefat etsek gerektir. Vakfın hakkı üzerimizde kalmasın diyerek üç günlük ücreti geri verdi. Bunu duyanlar hayret ve üzüntüye kapıldılar. Pamuk kadı bildirdiği şekilde Kadir gecesi vefat edip Kasım Paşa Cami avlusuna defnedildi (Erdal ARSLAN).

33. Şeyh Nasuh Efendi

Bir sabah Şeyh Nasuh Efendi'nin namaza kalkan oğlu Mecit Efendi, mahallelerindeki bazı evlerin bacasına nur indiğini görür. Heyecanla durumu babası Şeyh Nasuh Efendi'ye anlatır. Oğlunu can kulağıyla dinleyen Nasuh Efendi: “Oğlum, onlar bu senenin vergisini ödemiş olanların evleri. Biz henüz vergimizi yatırmadık” diyerek olayın iç yüzünü anlatır. Hemen o gün vergi borçlarını yatırırlar. Ertesi sabah kalktıklarında kendi evlerinin üzerinde bütün Şeyh Mahallesini aydınlatan ilahi bir ışığın indiğini müşahede ederler (Erdal ARSLAN).

34. Sakız Adası

Daha önce fethedilen Sakız Adası'nı Venedikliler yeniden istila etmişler, oradaki Müslüman halka eziyet ve işkencelerde bulunmuşlardı. Bunlara karşı Hüseyin Paşa komutasında bir donanma gönderildi. Bu donanma Sakız'ı almak üzere savaşa girdi. Osmanlı yiğitleri Sakız'da çarpıştıkları sırada, Nasuhi Efendi Üsküdar'daki dergâhında kırk gün süren bir halvete çekilmişti. Kimsenin olmadığı bir odada Allah- Teala'yı zikreder, oruç tutar, namaz kılar, Kuran-ı Kerim okuyarak ibadet ederdi. Bir gün yakın dostlarına: "Elhamdülillah! Sakız Adası ehl-i İslam'a nasip oldu" buyurdu. Yakın dostları bu günün tarihini bir yere kaydettiler. Sakız Adası'nın fethine katılan gazilerden bazıları Nasuhi Efendi'nin dergâhına ziyarete geldiler. Adanın fethi sırasında, Venediklilere karşı elinde kılıç olduğu halde asker kıyafetinde olmayan pek çok yiğitle birlikte Nasuhi Efendi'yi çarpışırken gördüklerini söylediler. Adanın fetih olunduğu günü bildirdiler. Talebeler daha önce kaydedilen tarihle karşılaştıklarında bu tarihin bildirilen güne rastladığını hayretle müşahede ettiler (Erdal ARSLAN).

35. Zikir Yapan Testiler

Şeyh Mustafa Efendi'nin henüz 25–30 yaşlarında iken şeyh olması, yaşlı ve ihtiyar dervişlerin kıskançlığına sebep oldu. Bu kıskançlık o derece arttı ki bir gün aralarında zikir gecesi dergâha gitmemek üzere anlaştılar. Şeyh Mustafa Efendi dervişlerin bu gizli kararından haberdar oldu ve çömlekçiden bir miktar su testisi alarak bunları halka şeklinde etrafına dizdi. Bir müddet bekledi. Ancak, hiç kimsenin camiye gelmediğini görünce, kapıyı kilitleyerek, etrafında su testileri olduğu halde tek başına zikre başladı. Bu sırada camiye girmeyen dervişler “bizim şeyh acaba ne yapıyor?” diye pencereden içeri baktıklarında, testilerin zikir yapan dervişler gibi hareket ettiklerinde müşahede ettiler. Bu hayret verici olay karşısında hemen kapıya hücum edip; Şeyhimiz! Bizim kusurumuzu affedin, diyerek özür dilediler ve testilerin yerine kendileri zikir halkası yaptılar (Erdal ARSLAN).

36. Kalender Dede

Kalender Dede, ilkbaharın yağmurlu bir günü sokağa çıkıp yağmura tutulunca, Mevlevihane'nin karşısındaki kahvehanelerden birine girip yağmurun dinmesini bekledi. Yağmur diner dinmez hemen karşıya geçmek üzere köprüye yöneldi. Ne var ki bardaktan boşanırcasına yağan yağmur nedeniyle büyük bir sel geldi. Köprü yıkılmak üzereydi. Yanında bulunan ahali: “Şeyhim, köprü selden yıkılmak üzere diye kendisini vazgeçirmeye çalışsalar da Kalender Dede “Yetiş Ya Mevlana!” diyerek köprüye yöneldi. Her tarafından sel suları üstüne çıkan ve bir beşik gibi sallanan köprüden tekke tarafına geçer geçmez köprüyü de sel alıp gitti. Bu hadiseden sonra burada kurulan yeni köprü “Dedeler Köprüsü” olarak anılmaya başlandı (Erdal ARSLAN).

37. Benli Sultan ve Atı

Benli Sultan bir gün atıyla dolaşırken ağacın yanına gelmiş, ağaç evliyaya saygısından yere eğilmiş evliya da atıyla ağacın üzerinde dolaşmıştır. Bu nedenle bugün bile ağacın gövdesinde at nallarının izinin bulunduğuna inanılmaktadır (Zekiye ÇAĞIMLAR).

38. Benli Sultan ve Asa Suyu

Benli Sultan türbesinin yanında bulunan suya ‘‘Asa Suyu’’ denmektedir. İnanışa göre, evliya bir gün asasını yere vurmuş ve bu su yerden kaynamaya başlamıştır. Bu nedenle bu suyun şifalı olduğuna inanılmaktadır (Zekiye ÇAĞIMLAR).

39. Şeyh Hafız Mustafa Efendi

Yusuf-u Bahri Hazretleri sohbet etmek ve kafasında bulunan bazı soruların cevabını bulmak için Şeyh Hafız Mustafa Efendi'nin yanına Şeyh Şaban-ı Veli dergâhına gelir. Geldiğinde Őeyhi elinde kâğıt kalem bir Şeyler yazarken görür. Sonradan anlar ki yazılan yazılar Yusuf-u Bahri Hazretlerinin kafasındaki soruların cevaplarıdır. Bunu gören Yusuf-u Bahri Hazretleri, Şeyh Hafız Mustafa Efendi'nin kerametinin büyüklüğünü anlamış, Şeyhin elini öperek onun dervişı olmuş (Zekiye ÇAĞIMLAR).

40. Şeyh Hafız Efendi

Şeyh vefat ettikten sonra cenazesini şeyh hakkında ileri geri konuşan ama vaktin uleması olduğu için cenazenin yıkanma işi ona verilen Ağaimareti Müderrisi Arap Hoca Efendi yapmaktadır. Çadırda cenaze yıkanırken, herkesin çadırdan çıkıp Şeyh Hafız Mustafa Efendi'nin naaşı ve Arap Hoca Efendi kaldığı bir anda şeyh, hocanın bileğinin şiddetle tutar. Bileğini naaşın elinden zor kurtaran hoca korkuyla çadırdan çıkıp şeyhin oğluna “Babanız ölmemiş, girip bakın” demesi üzerine çadıra giren oğul babasının ölü olduğunu görür. Bunun üzerine babasının kerametlerini bilen oğul, hocaya “Babam vefat etmiş ama az önce yaşadıklarınız babam hayatta iken onunla ilgili söylediğiniz kötü sözler için babamın size verdiği bir işarettir” demiştir. Bu olaydan sonra Arap Hoca Efendi daha önce söyledikleri için tövbe etmiştir (Zekiye ÇAĞIMLAR).

41. Şeyh Ahmet Siyahî 1

Ahmet Siyahî Hazretleri, Çorum'da bulunan Muhaddis Yusuf Bahri Hazretlerinden hadis öğrenmek için ayağı çıplak bir halde yola düşmüştür. Yolda, oralardan merkebiyle gelip geçen bir köylü Ahmet Siyahî'yi öyle görünce; "Neden yalın ayak yola düştünüz" diye sormuşlar. Ahmet Siyahî de "Resullah'ın hadislerini öğrenmeye gidiyorum, onun için" cevabını vermiştir. Köylüyü cezbe istila etmiş, merkebini ısrar ederek Ahmet Siyahî Hazretlerine vermiştir. Daha sonra Ahmet Siyahî ve arkadaşları Şam'da Halit-î Bağdadi Hazretlerine vardıklarında; Halit-i Bağdadi Hazretleri kalabalık içinde birini gösterip şunu tanıdınız mı demişler. Ahmet Siyahî bakmış ki Çorum'a hadis okumaya giderken kendisine ısrarla merkebini veren köylü orada oturuyor. Size merkebini verdi. Kendisini cezbe istila etti, onu buraya getirdiler. Onun için şimdi burada bulunuyor demişler (Kastamonu Türbeleri/Kastamonu İl Kültür Müdürlüğü).

42. Şeyh Ahmet Siyahî 2

Hâlid-i Bağdadî Hazretleri'nin maiyetiyle birlikte, Ahmet Siyahi ve Kastamonu Müftüsü olduğu halde hep birlikte Hac için Hicaz'a gidiyorlar. Yolda giderken Kastamonu Müftüsünü ateşli bir cezbe kaplıyor. Öyle ki binek hayvanının üzerinde, Müftü Efendi'nin başından dumanlar tütmeye başlıyor. Hoca Ahmet Siyahî bu hali ve durumu görünce: "Hocam yanıyor, Müftü Efendi yanıyor" diye seslenmeye başlamış. Hâlid-i Bağdadî Hazretleri, eliyle işaret ederek: "Sus, bu yolda –Allah yolunda- ses çıkarılmaz" buyurmuşlar. Müftü Efendi bilfiil yanmış, kemiklerini orada bir yere defnedip yollarına devam etmişler (Kastamonu Türbeleri/Kastamonu İl Kültür Müdürlüğü).

43. Derviş

Bir gün Yılanlı Dergâhında yapılan gece ayinine, Kastamonu Valisi Abdurrahman Paşa da gelir (Zikir meclisinde, ayakta zikir yapılmaktadır). Dervişlerden biri önce elini iki defa sallamış, sonra ayağını birini tekmeler gibi yapmış. Bunu gören Paşa, zikir âdâbını bozan kişi halkâ-i zikirde çıkarılması lazımken, Şeyh bu adamı çıkarmadı diye üzülüp, Dergahı terk etmiş. Ertesi gün sabahleyin o zaman Şeyh'i olan Ahmet Said Efendiye gelmiş: “Bu akşam zikir adabını bozan Derviş'i halka-i zikirde niçin çıkarmadınız” diye sormuş. Şeyh Efendi orada bulunanlardan birine “Topçuoğlu mevkiinde ayakkabı tamircisi Derviş Mehmet var onu buraya çağır” demiş. Paşa Hazretleri vakayı kendisinden dinlesinler buyurmuş. “Derviş Mehmet bu akşam zikir halkasını bozmuş, elini kolunu sallamışsın, niçin yaptın anlat bakalım” demiş. “Efendimiz bilir anlatmaya lüzum yok” demiş. Sen söyle Paşa Hazretleri bizzat senden dinlesin denilince: “Ben filan köylüyüm, köyümüzden filankesin gelini evden pınara su doldurmaya çıktı. Edepsizlerden biri sarkıntılık yaptı. Tokadı vurdum yıkıldı, gelin kaçtı. İkinci defa tekrar sarkıntılık edince, ikinci tokadı vurdum yıkıldı gelin yine kurtuldu. Üçüncüde evinin önünde yetişip eteğinden kaptı, gelin yere düştü, burnu kanadı. O zamanda tekme ile vurdum, orada ölüverdi.” Paşa bunu dinledikten sonra aynı köye zaptiye gönderiyor. Zaptiyeler köye vardıklarında dağılan bir kalabalık görüyorlar. “Filanın kapısı önünde filankesin oğlu, düşmüş ölmüş, onu defnettik, mevlidimizi okuduk da oradan dağılıyoruz” demişler (Kastamonu Türbeleri/Kastamonu İl Kültür Müdürlüğü).

44. Şeyh Ahmed

Şeyh Ahmed topraklarının çokluğundan dolayı hasat yaparken, 12 çift öküzü birden koşarmış ve yağmur yağmak üzereyken, Şeyh Ahmed “dolayı dolayı Allah’ım” dermiş ve gerçekten de önce gölün çevresine daha sonra göle yağarmış. Hatta Tekeşin çorbası dağıtıldığı günlerde bazı kişiler mübarek sabahlarda Şeyh Ahmed Türbesi’ni sabahın erken saatlerinde bir geyiğin ziyaret ettiğini söylemektedirler (Erdoğan ASLIYÜCE).

45. Ali Danişment

Ali Danişment, Selçuklu komutanlarından biridir. Pınarbaşı ilçemize bağlı Mirahor köyünde medfun olup, halk arasında Altaşman Türbesi olarak bilinen türbesi vardır. Dağın üzerinde açık türbede medfun olan Ali Danişment'in kırk yıl kadar hayvanlarla konuştuğu ve Kastamonu Padişahı kötürüm Bayezid'in kızının ağzında bulunan hastalığı ilaçla tedavi ettiği, kaynaklarda ifade edilmektedir (Erdoğan ASLIYÜCE).

46. Hacı Osman

Hacı Osman adında bir zat varmış. Gölmet Köyünde ikamet eden bu şahıs zamanın en büyük medresesi olan Fatih Medresesini bitirmiş ve Gölmet'e yerleşmiş. O köye gelince birçok hoca yetiştirmiş. Öyle hale gelmiş ki köy, neredeyse bir haneden 2-3 hoca çıkabiliyormuş. Hacı Osman demiş ki "öyle bir zaman gelecek ki bu minarelerde baykuşlar ötecek" demiş ve öyle de olmuş. Şimdi bu köyde Cuma namazları bile zor kılınıyor (Ahmet Yaşar ZENGİN).

47. Kulaksız Ömer Efendi

Bugün Küre’de Şemseddin Cami’nin bahçesinde gömülü olan ve Fatih devrinde hocalık yapan Kulaksız Ömer Efendi, vaazlarında padişaha çeşitli şekillerde karşı geldiği iddiası ile İstanbul’a çağrılır. Fatih’in dinlediği camide vaaz verir. Aynı şeyleri orada da tekrarlayınca Fatih kızar ve kendisini cezalandıracağını söyler. Bunun üzerine Kulaksız Ömer Efendi vaaz verirken tutunduğu parmaklığı “sen bana bir şey yapamazsın” diyerek sallayınca camide aynı şekilde ileri geri sallanır. Bunun üzerine “aman dua et hoca efendi” diyerek onun büyüklüğüne hazır bulunanların ve padişahın kabul etmesi üzerine sarsıntı durur. Hatta padişah kendisine bazı imkânlarda bulunmak ister. Fakat kulaksız Ömer Efendi kendisine ikram edilen pilavdan bir avuç aldığında pirinçten kan sızdığı görülür. Bunun üzerine hoca “bunca nice yetimlerin hakkı var, bunu yemem” diyerek sofradakilere el sürmez ve heybesindeki yiyecekleri çıkartır ve kuru ekmeği suya batırarak yer. Aynı şeyi padişahta tekrarlar ve Kulaksız Ömer Efendi’ye kendi yanında kalmasını teklif eder. Ancak hoca bunu kabul etmeyip Küre’ye döner (Ahmet Yaşar ZENGİN).

48. Ahmet Hicabi

Yörenin bilinen evliyalarından olan Ahmet Hicabi Efendi çocukluğunda peygamber soyundan gelen Seyyid Şeyh Mustafa Efendi'nin türbesinin etrafında oynarken kimi zaman ortadan kaybolurmuş. Büyüdüğünde ona oyun oynarken ortadan kaybolduğunu nereye gittiği sorulduğunda Ahmet Hicabi, Şeyh Mustafa'nın türbesinin bulunduğu yerin türbe olduğunu bilmediğini, orada oynarken o evde oturanların onu çağırıp sevip okşadıklarını, sohbet ettiklerini ve sonra dışarı gönderdiklerini söylemiştir (Zekiye ÇAĞIMLAR).

49. Şeyh Muhiddin Efendi

Bolu'da Muhiddin Efendi'nin dostlarından birisi hastalanmıştır. Çevresinde toplanmış olan yakınlarına "Ben ölüyorum. Benim cenazemi Şeyh Muhiddin Efendi'nin yıkayıp, namazımı da onun kıldırmasını istiyorum. Cenazemin de bahçe kapısından değil, bahçenin duvarının yıkılarak çıkartılmasını istiyorum" demiş. Kastamonu'da bulunan Şeyh Muhiddin Efendi'nin vefatı duyması ve Bolu'ya gelmesinin çok uzun süreceğini hatta böyle bir vasiyetin yerine getirilmesinin olanaksız olduğunu düşünen hastanın yakınları bunu hastaya söylememişler. Birkaç gün sonra hasta vefat etmiş. Vefattan birkaç saat sonra da Şeyh Muhiddin Efendi ve arkadaşları kalabalık bir grup olarak cenaze evine gelmişler, üstelik kalabalık geldikleri için de bahçe kapısından değil, bahçe duvarını yıkarak girmişler. Orada bulunanlar vasiyetin yerine geldiğini hayret ve saygı içinde karşılarken hem ölen kişinin hem de vefatın ayan olduğu Şeyh Muhiddin Efendi'nin kerametinin büyüklüğüne inanmışlar (Zekiye ÇAĞIMLAR).

50. Deveci Sultan

Yusuf el-Horasani'ye Deveci Sultan demelerinin nedeni adı üstünde deve çobanlığı yapmasıdır. Yusuf el-Horasani, Horasan'da yaşar. Bir gece rüyasında Peygamber efendimizi görür ve Peygamber efendimiz kendisine “tez zamanda Kastamonu civarına git ve orada benim sana göndereceğim komutanı bekle” der. Bu rüya üzerine Yusuf el-Horasani tüm mal varlığını satarak Kastamonu'ya gelir. Tosya civarına yerleşir ve mal varlığını da sattığı için ne yapacağını bilemez. Yine rüyasında Peygamber efendimizi görür ve Peygamber'imiz bütün servetiyle deve almasını söyler. Yusuf el-Horasani de beş yüz bin deve alır, develeri belemeye başlar. Aradan belli bir zaman geçer Hüsamettin Çoban Bey ve ordusu artık Tosya üzerinden fetih için Kastamonu'ya gelmeye başlar. Hüsamettin Bey Tosya'da Yusuf el-Horasani ile karşılaşır. Yusuf el-Horasani'ye soruyor Hüsamettin Çoban Bey “bir Müslüman'ın diyor bu kâfir diyarında ne işi var” diyor. O da durumu anlatır. Ben diyor manevi işaretle geldim buraya ve develeri de manevi bir işaretle aldım diyor. O esnada Hüsamettin Çoban Bey'in gözünden yaşlar akmaya başlar. Yusuf el-Horasani sorar neden ağlıyorsun? O da “ordumun en büyük eksikliği develerdi, peygamberimiz o kadar yüce bir peygamber ki benim eksikliği sana gidertti, sevinçten ağlıyorum” der. Gerçekten de o develer gerek yüklerin taşınmasında gerekse Bizans askerleriyle yapılan çarpışmalarda, savaşlarda Türk ordusunun çok işine yarar ve fethin gerçekleşmesinde de Yusuf el-Horasani'nin çok büyük katkısı olur (Erdal ARSLAN).

51. Kesikbaş 1

Kesikbaş Türbesi'nde yatan zâtın harp sırasında, kafası kesiliyor. O da kellesini koltuğunun altına alarak savaşmaya devam ediyor (Yılmaz BEYGİRLİOĞLU).

52. Kesikbaş 2

Tosya'da savaşa katılan Kesikbař'ın vuruşma sırasından kellesi dűřman kılıcıyla kopar. Ruhunu Allah'a teslim etmiştir. Başını dűřmana vermemek için kalkar, koltuğuna alır, Tekkeönü'ndeki mezarlığa gelir, oraya yatar (Ahmet Yařar ZENGİN).

53. Bayram Gazi

Bayram Gazi bir bayram günü şehit düşmüştür. Şehit düştüğü zaman, kelleyi koltuğunun altına almış ve köye kadar (şu anki Bayram Gazi köyüne) gelmiş. Bugün Bayram Gazi köyünde türbesi vardır (Ahmet Yaşar ZENGİN).

3.1.2. Ziyaret Yerleri Üzerine Anlatılan Efsaneler

54. Aşıklı Sultan Türbesi 1

Topçuoğlu mevkiinde Aşıklı Sultan diye bir zat yatar. Bir gece dış memleketlerden bir yabancı geliyor. Aşıklı Sultan'ın evliya olduğunu duyan birisi bu kişi. Türbeye gelip “ben seni yakayım, eğer evliyaysan kendini kurtar bakalım” diyor. Mumu yakıyor, tabutun ayak ucuna tutuyor, tabut tahta olduğundan yanmaya başlıyor, türbenin içerisi alevleniyor. Aşıklı Sultan Hazretleri, tabut tahta olup ayak ucundan yanmaya başladığından dolayı ayaklarını çekmeye başlıyor. Ayakları yanan zat kendini kurtarmak için gidip şehrin en kıdemli kişisi olan valinin yatak odasının kapısını yumrukluyor. “Ben Aşıklı Sultan, beni yakıyorlar yetiş!” diyor. Vali yatağından sığıyor bu sesi duyunca. O zamanın itfaiyesine telefon ediyor. Türbede yangın olup olmadığını kontrol etmelerini söylüyor. İtfaiyeciler türbeye geliyorlar. Geldiklerinde mahalle sakinlerinin ellerinde kovalarla tabutu söndürmek için türbenin camından su attığını görüyorlar. Yangının gerçek olduğu meydana çıkıyor. İtfaiyeye ihtiyaç kalmadan kovalarla komşular söndürmüşler. Yangın söndüğünden itfaiyeciler makamlarına geri gidiyorlar. Valiye haber veriyorlar diyorlar ki “Efendim talimatınız üzerine türbeye gittik. Aşıklı Sultan türbesinde tabut yanıyormuş, mahalle sakinleri kovalarla söndürmüşler bizim gittiğimizde”. Ve bu zat kendini kurtarmıştır. Bunu küçükken büyüklerimiz anlatırdı (Musa YÜKSEL).

55. Aşıklı Sultan Türbesi 2

Aşıklı Sultan türbesinde ziyaretçilerin gece geçirmesine, burada uyumalarına izin verilmemektedir. Bu nedenle türbe belli bir saatten sonra kapatılmaktadır. Buna rağmen birkaç yıl önce felçli bir adam gelerek evliyayı rüyasında gördüğünü ve gelip türbesinde yatarsa iyileşeceğini söylemiştir. Bu nedenle de türbede gece uyumak istediğini belirtmiştir. Bunun yasak olduğu ne kadar söylense de felçli kişi çok ısrar edince kalmasına izin verilmiş ama sabah namazı okunurken gitmesi istenmiş. Felçli kişi çok ısrar edip, evliyanın kendisini çağırdığını onun ısrarla yatmasını istediğini söylemesi bekçiyi de etkilemiş, bir yandan yasak olması bir yandan evliyayı kızdırma korkusu bekçiyi çelişkide bıraksa da birkaç saatliğine izin vermiş ama o geceyi bekçi de evinde sıkıntıyla geçirmiş. Sabah namazıyla beraber türbeye giden bekçi gece felç bıraktığı adamın biraz daha iyileşmiş olduğunu fark etmiş. Bu olaydan kısa bir süre sonra tekrar türbeyi ziyarete gelen felçli adamın tamamen sağlığına kavuştuğunu görmüş (Zekiye ÇAĞIMLAR).

56. Şeyh Mehmet Efendi Türbesi

Benli Sultan'a giderken Kıyı köyünde Şeyh Mehmet Efendi türbesi vardır. Türbeyi bir gün sel almış ve Şeyh Mehmet Efendi türbenin bekçisinin rüyasına girmiş ve "beni su alıyor kurtar" demiş. Sonra gidip bakmışlar ki türbeyi su basmış bunun üzerine tabutu sa ayağının üzerine koymuŐlar. Bu yüzden "Sa ayaklı Sultan" da denilmektedir (Reyhan KABAOğLU).

57. Şık Türbesi

Pınarbaşı'nın küçük, şirin, az çok insanların başlarını sokacak hanelerinin bulunduğu bir köyde yıllar yılı başında dualar edilen bir türbe varmış. Adı ise bu türbenin Şık Türbesiymiş. Orada yaşayan Müslüman halk ne zaman sevinse ne zaman üzülse Şık Baba'ya koşar ondan yardım dilermiş. Gel zaman git zaman insanlar öğrenmiş ki orası bir Yahudi mezarı. Meğer o kişi öldükten sonra bütün değerli eşyalarıyla oraya gömülmüş. Yahudiler orayı öyle bir korumaya almışlar ki sanırsın türbe. Yıllar yılı akrabaları, torunları bu Yahudi adamın mezarını ziyaret etmişler. Yörede bu haber yayıldıktan sonra köye sürekli hazine avcıları gelip gitmeye başlamış. Fakat toprağa her kazma vuran kişinin başına inanılması güç şeyler geliyor, sağ kurtulan çok az kişi çıkıyormuş. Çünkü cinler sarmış Şık Türbesi'nin etrafını, toprağa bir dokunan öyle bir dönüyormuş ki geriye ne siz sorun ne biz söyleyelim. Orada yaşayan halk korkudan bir bir hanelerini terketmişler. Ortada ne Şık Türbesi kalmış ne de mezar. Cinlerin türbeyi de oradan alıp başka memleketlere taşındıkları söylenmiş hep (Ayşe YILMAZ).

58. Mufessir Alâeddin Hazretleri Türbesi 1

Belediye yol çalışmaları yaparken, plana göre türbenin bulunduğu yerden yol geçecektir. Bunun için dozerler gelerek türbenin yıkımına başlanır. Fakat dozerler çalışmaz. Bütün gayretlere rağmen dozerler çalışmayınca mahalle sakinleri ve belediye işçilere türbenin yıkımına kazma ve kürekle yapmaya karar verirler. Fakat kim toprağa kazmayı küreği sokarsa onun aleti kırılır elinde kalır. Şaşkınlık içindeki mahalleli ve işçiler çalışmaya devam ederken türbenin içinden ışıklar çıkmaya başlar. Korkan ahali çalışmayı bırakır. O günden sonra türbenin yerinde kalmasına karar verilir ve türbe onarılarak bugünkü görünümüne getirilir. (Zekiye ÇAĞIMLAR).

59. Müfessir Alâeddin Hazretleri Türbesi (2)

Talebesine tefsir dersleri verirken vefat etmesi üzerine, defnedildiği günün gecesi, öğrencilerin ayrı ayrı hepsinin rüyasına girerek mezarının başına gelip orada derslerine devam etmelerini tembihler. Ertesi sabahtan itibaren mezarın başında toplanan talebeler, aynen hayattaymış gibi hocalarının sesini duyarak tefsirin kalan kısmını tamamlayıncaya kadar her gün derslere devam ederler. Bir gün talebelerin ciddiyyetten uzaklaştıkları esnada –benim sağlığımda olduğu gibi yine aynen ciddiyyetinizi muhafaza edeceksiniz!- diyerek onları ikaz etmiştir (Zekiye AğIMLAR).

60. Mufessir Alâeddin Hazretleri Türbesi (3)

Bir gün türbeye kalbinde iyi niyet olmayan kişiler gelir. Bunların dini inancı da zayıftır. Gelen kişilerin kötü niyetli olmaları evliyayı rahatsız eder. Birkaç kişi olan bu kişiler türbenin önündeki terastan Kastamonu şehrine bakarken arkalarına döndüklerinde türbenin yerinde olmadığını, boş bir arsa olduğunu görürler. Şaşkınlık ve korku içinde yüzlerini tekrar şehre dönüp bir süre öyle durduktan sonra tekrar türbenin olduğu yere baktıklarında bu defa türbenin bulunduğu yerde mum alevi şeklinde bir ışığın olduğunu ama yine türbenin olmadığını görürler. Bunun üzerine büyük bir korkuyla türbeyi kaçarak terk ederler (Zekiye ÇAĞIMLAR).

61. Fırıncık Nine Türbesi

Küre’de Fırıncık Türbesinin bulunduğu yerdeki bir evde çok güzel bir kadının yaşadığı, bir delikanlının da bu kadının peşinde dolaştığı ve kadını elde etmek için çeşitli yollara başvurduğu söylenir. Kadının hamamdan döndüğü bir sırada karşısına çıkan delikanlı “Allah aşkına bir kere yüzünü göster ve bir öpücük ver” der. Kadın Allah adı anıldı diye bu isteği yerine getirir. Gece içi rahat etmez durumu kocasına anlatır. Adam önceleri ses çıkarmaz. Fakat bugünkü türbenin bulunduğu yere bir fırın yaptırır ve fırını iyice kor halindeki ateş ile kızdırdıktan sonra karısını çağırarak “Allah aşkına şu fırına giriver” der. Kadın besmele çekerek fırına girer. Aynı anda fırının içi hiç ateş yanmamışa döner. Bu olaydan çok kısa bir süre sonra kadın ölür. Mezarı bugünkü Fırıncık Türbesidir (Ahmet Yaşar ZENGİN).

62. Şeyh Nasuh Efendi Camisi

Şeyh Nasuh Cami'nin önünde dibek taşı dedikleri, büyükçe bir taş vardır. Eskiden buğdayları içine koyup büyük döveçlerle günlerce döverlermiş. Bu caminin yanında bir ev vardır. Ben çocukken bu evin sahibi olan nine bana anlatırdı gençliğinde gördüklerini. Cami bu teyzenin eviyle bitişikti. Bu teyzenin evinin karanlık bir odası vardı. O odaya hiç girmezdi niye girmediğimi sorduğumda “orada Şeyh Nasuh Efendi var” derdi. “Bu odaya mezarını yapmışlar, Müslüman kimselere Nasuh Efendi görünüyor, geceleri gelip odada tespih çekiyor” derdi. Sokakta bazı geceler o taşın üstünde bir ateş yandığını görürlermiş. Ateşin yanına yaklaştıkları zaman ateş kayboluyormuş. Bunun Şeyh'in kendisinin olduğunu söylerlerdi. Şeyh'i gören nine “siyah, kapkaranlık bir erkek, güçlü, kuvvetli, yapılı” derdi. “Geliyor bahçedeki çeşmeden abdest alıyor, odaya girip namaz kılıp, tespihini çekiyor” derdi. Şimdi o tespih hâla o caminin içinde asılı duruyor. Tespih 2-3 m boyunda taneleri çekilemeyecek kadar iri bir tespih (Şerife AYNACI).

63. Geyikli Camii 1

Pınarbaşı'nın Uzla köyünün oralarda Asar Kalesi denilen bir yer vardır. Orada küçük bir cami vardır. Bu camii şu şekilde yapılmış. Bu caminin 100 m kadar yukarısında düz bir alan daha vardır ve bu alan bu caminin bulunduğu yerden camii yapmaya daha elverişli. Köylü önceden oraya camii yapmak istiyor. Sabah bir başlıyorlar işte tomruklar kesiliyor, keresteler biçiliyor, tahtaları yapılıyor, temeli kazılıyor akşam hava kararınca kadar çalışıyorlar. Akşam hava kararınca herkes paydos ediyor. Sabah geliyorlar bir bakıyorlar ki camii 100 m aşağıda. Bu duruma akıl sır erdiremiyorlar, yine yukarı taşıyorlar, o daha iyi olan yere yapmaya çalışıyorlar. 2 hafta boyunca bu böyle devam ediyor. Köylünün canına artık tak ediyor. Tabii yoruluyorlar, sen o kadar çalış çabala akşama kadar uğraş sabah uyandığında 100 m aşağıda bul yaptıklarını ve tekrar 100 m yukarı çıkarmaya çalış. Biz diyorlar bunu takip edelim. Akşam yatsıya, gece yarısına kadar bekliyorlar hiçbir şey olmuyor. Sonra karar veriyorlar sabaha kadar beklemeye. Saatler gece yarısını geçiyor, milletin gözünden uyku akmaya başlıyor. Zaten akşama kadar çalışmışlar, yorulmuşlar. Bir ara artık sabah ezanı vaktinden önce hani yalancı şafak diye bir şey vardır ya o esnada bir kıpırtı dikkatlerini çekiyor. Ormanın içerisinde bu camiye yaptıkları bölgenin alt tarafında bir hareketlenme meydana geliyor. Bir bakıyorlar ki geyikler, o kendi inşaat yaptıkları alanda tahtaları alıyorlar 100 m aşağı götürüyorlar. İtina ile bu işi yapıyorlar yüzlerce geyik ve sabah ezanı Allah ü Ekber dediği anda geyikler birden bire ortadan kayboluyor. Ondan sonra köylü karar veriyor, tamam diyorlar bu bize bir işaret, camiye yapmamız gereken yer aslında burası. Camiyi 100 m aşağıya yapıyorlar ve o günden sonra caminin diğer bir adı geyikli cami olarak kalıyor (Erdal ARSLAN).

64. Geyikli Camii 2

Tosya'nın Şarakman Köyü'nde Geyikli Camii var. Divan Camii tipinde yapılmış. Tarihi belli değil. Efsane'ye göre şimdiki caminin karşısındaki düzlüğe köylüler cami yapmak için ağaçları getirip yığmışlar. Ertesi sabah bakmışlar ki o yerdeki ağaçlar karşıya dizilmiş. Köylüler bunun bir işaret olduğuna karar vermişler. Cami'yi oraya yapmışlar. Orada bu işin geyikler tarafından yapıldığı inancı var. O yüzden cami "Geyikli Camii" diye adlandırılıyor (Ahmet Yaşar ZENGİN).

65. Hepkebirler Camii

Kastamonu'da Kays-ül Hemadani hazretleri Bizanslıların arasında yaşamasına rağmen çok büyük itibar ve saygı görüyor. Kendisi bir Müslüman, Bizanslılar Hıristiyan ve halk ona çok büyük rağbet gösteriyor ve vefat ettiği zaman türbe yaptırıyorlar onun adına. Türkler Kastamonu'yu fethettiği zaman o sahabenin mezarını bulmakta hiç zorluk çekmiyorlar. Çünkü mezarının bulunduğu yere hemen camii yaparlar ve sahabenin kabri de caminin içinde kalıyor ki günün beş vakti ezan sesi, kuran sesi onu da mutlu etsin. Osmanlı döneminde uzun zaman Kastamonu biraz daha muhafazakâr, içine kapalı bir toplum, içki içen kumar oynayan insanlar öyle uzun süre olmuyor. Osmanlının son dönemine doğru özellikle Jön Türklerle beraber hatta Sultan II. Mahmut'la beraber başlayan Batılılaşma ve Batı hayranlığının asimile ettiği kültürle içki de yerleşiyor. Kastamonu'da ayyaşların kol gezdiği yer halini alıyor. İçki içenler artık ulu orta içiyor. İçki içenler her sokağa girebiliyor her cadde de yürüyebiliyorlar. Fakat Hepkebirler Cami'nin yanındaki daracık yoldan geçmeleri mümkün değil, oradan geçemiyorlar. Oradan neden geçilemediğini biri yaşayarak buluyor. Bu kişi bir gece zil zurna sarhoş oluyor, yürümeye dahi dermanı yok. Meyhaneden çıkıyor, evinin yolunu tutuyor fakat kısa yoldan gittiği zaman Hepkebirler caminin önünden geçmek zorunda, uzun yoldan gittiği zaman da yolu bir saat uzuyor. O kısa yolu tercih ediyor bakalım ne olacak diyor. Hepkebirler'e yaklaştığında önde birinin gittiğini görüyor, bu giden kişinin beyaz saçları omuzlarına kadar dökülmüş, kafasında yeşil bir sarık üstünde bembeyaz etrafına nur saçan bir cübbe olan bir ihtiyar. İhtiyar'ın yanına geliyor, ihtiyar buna selam veriyor ve içkinin günah olduğunu söylüyor. Sarhoş, sen de kimsin, bunadın mı falan diyerek tersliyor. İhtiyar üzülerek hızlanıyor. Sarhoş görüyor ki giden adamın ayakları yok uçarak gidiyor, o korkuyla içkiye de tövbe ediyor (Erdal ARSLAN).

66. Maden Dede

Bu kişiye Maden Dede demelerinin nedeni madenler konusunda oldukça uzman bir zat olmasıdır. Adı Salih el-Münci ve yine Kastamonu'nun fethi için görevlendirilmiş olan insanlardan bir tanesidir. Kastamonu'nun fethinde çok büyük yararı olmuştur. Fetihden sonra da bir müddet Hüsamettin Çoban Bey'in hazine reisi olarak görev yapıyor ve vefat ettiği zaman defnediliyor. Aradan çok yıllar geçiyor. Türbenin içerisinde bulunduğu bahçe, şahsa ait. Bu şahıs evini genişletmek istiyor bunun için mezarı ortadan kaldırması gerekiyor. Mezarın orada olduğunu çok kişi bilmiyor. Bu adam kimsenin haberi olmadan mezarın olduğu yeri kazmaya başlıyor. Başına olağanüstü olaylar geliyor, önce kazmayı vuruyor kazma topraktan çıkmıyor, sonraları kazma toprağa girmiyor adam bu ikazlardan bir şey anlamıyor. Bir gün yine mezarın olduğu yeri kazmaya çalışırken gözleri kör oluyor. Kör olduktan sonra işin vahametini anlıyor, evini satıp Kastamonu'dan ayrılıyor. Evi alan kişi de ne maddi yönden ne manevi yönden huzura erebilmiş, sonra o da evi satmış. Evin yeni sahibi, kör olan kişi gibi evi genişletmek istiyor. Aynı olaylar silsilesi onun da başına geliyor ve bu kişi de kör oluyor. Maden Dede'nin mezarı bir kişiyi daha kör ederek sırlar âlemine doğru bir kişiyi daha yolcu ediyor (Erdal ARSLAN).

3.1.3. Evliyalara Üzerine Anlatılan Efsaneler

67. Yedi Kardeş

Yedi tane kardeş varmış ve Hacet tepesinde yaşarlarmış. Bu kardeşlerin evliyalardan oldukları söyleniyordu. Bu kardeşlerin ellerinde asaları olarmış. Bu çomaklarını batırdıkları zaman, batırdıkları yerden şifalı, memba suyu çıkarmış. Dedikleri gibi oralardan sular çıkmış, bu su çok sağlıklı bir su, çocuklar bu suyla yıkandıkları zaman, bir irkilme olduğunda hastalıklarını atıyorlarmış (Necibe AKKOCA).

68. Melik Gazi

Araç'ta adı Melik olan bir evliya vardır ve gazi olduğu için Melik Gazi demişler. Bu adam ayağa kalktığı zaman Araç'tan Safranbolu'yu görüyormuş. Gazi'nin savaş zamanlarında atının ayağının bir izi Asar kalesinde diğer ayağının izi 200 m falan uzaktadır (İfakat ÖZELCİ).

69. Kız Evliya

Düşman kuvvetleri Tosya'yı bastığında bütün eli silah tutanları öldürmüşler. Kız evliya başarıyla direnmiş ama zamanla gücü tükenmiş. Namusunu korumak için kendini İbecin Yarı'ndan aşağı atmış. Öldüğü yere gömülmüş (Ahmet Yaşar ZENGİN).

70. Karanlık Evliya

Evliya hayattayken kalabalık içine karışmaz, yüzünü kimseye göstermezmiş. Cuma günleri namaz kıldıracağı zaman da camiye yüzünde siyah bir örtü ile gelir namazı öyle kıldırırmiş. Yüzündeki siyah örtüden dolayı Karanlık Evliya denilmiştir (Zekiye ÇAĞIMLAR).

71. Yedi Kardeş 2

Efsaneye göre; Ilgaz Dağının Hacet Tepesi'nde yedi kardeş yaşarmış. Beşi erkek ikisi kız olan kardeşlerin hepsi evliyaymış. Bir gün en büyükleri ‘böyle kimseye faydamız yok en iyisi birer tas alalım ve bu taşları atalım. Nereye düşerse ölünceye kadar orada yaşayıp oradaki halka yardım edelim en sonunda da ölünce oraya yatalım" demiş. Kabul etmiş kardeşleri de. Taşları teker teker atmışlar. Biri Benli Sultan Köyü'ne düşmüş. Orada Benli Sultan yatıyor. İki kız kardeşin taşları Hıdırlık Tepesi'ne düşer ve mezarları şimdi oradadır, bunlar; Ünzile ve Tenzile kardeşlerdir. Diğerleri ise Tekkeönü'nde Kesikbaş, Pınarbaşı Mahallesi'nde Karabaş Şeyh, Acıkavak'ta Murat Baba yatıyor. Günümüzde bu türbelere her yıl birçok ziyaretçi gelmektedir (İbrahim KAYAOĞLU).

3.2. Yerleşim Yerleri ve Tabiat Şekillerinin Adlarıyla İlgili Efsaneler

3.2.1. İl Merkezinin Adıyla İlgili Efsaneler

72. Kastamonu Adı 1

Kastamonu eskiden krallıkla yönetilen bir memleketmiş. Burada bir kral var, askerleri, ailesi var, kalede yaşıyorlar. Türkler bu memleketi çevreliyor, kalenin kapısına kadar geliyorlar. Fethedebilmek için kaleden girebilmek lazım, bunun için de kapıyı açmak lazım. Türk subayları atın üstünde, askerler etrafta... Kale kumandanının kızı kapının üzerindeymiş, oradan atın üzerindeki subayı görüyor. Allah tarafından bunun kalbine bir ilham geliyor yani Müslümanlık damarı kabarıyor ve anahtarı atıveriyor. Kapıyı açıyor ve içeri giriyor Türk ordusu. Bunu da kızın babası görüyor ve “kastın neydi Mony?” diyor ve kızını kaleden atıyor. Kız kırk parça oluyor. Kalenin altından parçalarını toplayıp gömüyorlar. Babasının dediği “kastın neydi Mony?” zamanla Kastamonu’ya dönüşüyor (Mücahit SEZER).

73. Kastamonu Adı 2

Kastamonu kalesi Türkler tarafından kuşatıldığı zaman kalenin içerisinde kale komutanının da Moni isminde bir kızı varmış. İşte Türkler aşağıdan yukarı saldırıyor, kaleden Bizans askerleri kalelerini savunuyorlar. Bu hengâmede arada bizim Moni, Türk komutanını görüyor ve âşık oluyor. Bizim Türk komutanı da Moni'yi görüyor âşık oluyor. Bu âşıklar maalesef işte bir tarafta âşık olduğu insan düşmanı babasını öldürecek, bizim Türk komutanı açısından bakıldığında koca bir kaleyi fethetmeye gelmiş, çok uzun yollardan gelmiş koca bir ordu ile fakat ne yazık ki fethedeceği kalenin kumandanının kızı âşık olduğu kız bunlar bu şekilde sadece bakışarak hasret gidermeye çalışırken, bir gün artık Moni'nin canına tak ediyor. Çünkü haftalar boyunca kaleyi kuşatma devam etmiş ama Türkler o kuşatmalardan bir netice alamamış. Bir gece kale komutanının kızı Moni, kalenin dış kapısının anahtarını babasının odasına girip gizlice alıyor ve anahtarı aşağı Türk komutanına atıyor. Bizim Türk askerleri o anahtarla dış kapıyı açarak, içeride Bizans askerlerini gafil avlıyorlar ve kalenin fethini gerçekleştiriyorlar. Sabah oluyor kale komutanı kaleyi kaybediyor fakat durumu da anlıyor. Yani kaleyi kendi kızının ihaneti dolayısıyla kaybettiklerini anlayınca büyük bir hiddete kapılıyor ve kızını kalenin en uç en yüksek burcuna çıkarıyor “Kastan neydi Moni” diyerek kalenin burcundan aşağı atıyor. Yanında prenses Moni'nin 40 tane de hizmetçisi varmış onları da kızıyla beraber atıyor. Ve ondan sonra “Kastın neydi Moni” nidası halk arasında ağızdan ağza dolaşa dolaşa Kastamonu'ya dönüşüyor ve Kastamonu adı buradan geliyor (Erdal ARSLAN).

74. Kastamonu Adı 3

Kale Tekfurunun Moni adlı bir kızı olup, kaleyi fetheden Türk Komutanı bu kıza âşık olmuş ve “Kastım Moni” yani Moni’yi almak istiyorum demiş. Zamanla bu kelime Kastamonu şekline dönüşmüştür (Kastamonu Türbeleri/Kastamonu İl Kültür Müdürlüğü).

75. Kastamonu Adı 4

Tekfurun Moni adlı kızının Türk Komutanını sevmesi ve kale anahtarlarını teslim etmesi dolayısıyla babası “Kastım Moni” diye hiddetlenerek kızını burçtan, kayalardan aşağı atarak öldürmüştür. Bu durumda Kastamonu kelimesinin “Kastım Moni”den birleşerek bu hale geldiği nakledilmektedir (Kastamonu Türbeleri/Kastamonu İl Kültür Müdürlüğü).

3.2.2. İlçe Merkezlerinin Adlarıyla İlgili Efsaneler

76. Tosya Adı

Horasan erenlerinden Hamza Baba, dostu Yalınkılıç'la bu topraklara geldiğinde, tarih 1215 yılını gösteriyormuş. Buraları o kadar çok beğenmişler ki yıllarca gördükleri rüyaların gerçek olduğuna inanmışlar. Burada kalmaya karar vermişler. Her taraf yemyeşilmiş, ağaçlar rengârenk, çiçekler, cıvıl cıvıl kuşlar, pırıl pırıl akan sular onları adeta büyülemiş. Bu toprakları yurt haline getirebilmek için bütün güçleriyle çalışmışlar, çabalamışlar. Bir gün uzaktan toz bulutu gören Yalınkılıç: “Düşman geliyor” diye seslenmiş. Hamza Baba duymazlıktan gelmiş. Yalınkılıç tekrarlamış: “Düşman geliyor Hamza Baba”. Başını kaldırıp uzun uzun bakmış: “Bayrakları görmüyor musun? Düşman değil onlar dost ya” demiş. Gelenler Oğuz boylarındanmış. Onlarla kucaklaşmışlar. Her tepeye bir köy kurulup yerleşmişler. “Dost ya” kelimeleri daha sonra “Tosya” şeklini almış (Ayşen ÖGET).

77. Pınarbaşı Adı

Uzun yıllar öncesinde bu şirin ilçede yaşayan halk ciddi derecede su sıkıntısı çekmiştir. İnsanlar o kadar çok su hasreti çekmişler ki ekmek yapacak, hamur yoğuracak su bile bulamamışlar. Tam bu sıkıntıların en çetin günleri yaşanırken yoldan geçen ak sakallı, bastonlu, eli kırışık bir dede: “Ah kızım, o kadar açım ki bir lokma ekmeğinizle derman bulacaktır vücudum” der ve sözünü bitirir bitirmez teyzeler çantalarında kalan son dilim ekmeği dedeye verirler. Dede o kadar mutlu olur ki sevinçten ve memnuniyetten gözünden toprağa bir damla yaş düşer. Gözyaşının üzerine bastonuyla vurmasıyla inanılmaz güzellikte bir su fişkırmıştır. Suyun hasretiyle yanıp tutuşan insanlar sevinçten ne yapacaklarını bilememişler. Şaşkınlık içerisinde o billur gibi süzülen sudan bir an gözlerini ayırdıklarında yaşlı dedeyi karşılarında bulamazlar dede kaybolmuştur, arkasında tertemiz bir su bırakarak. O gün bu gün derken dedenin bastonu sayesinde çıkarmış olduğu su yörenin eşsiz pınarını oluşturmuştur. İsmi de o pınardan alan Pınarbaşı ilçesi o gün bugündür o su ile hayat bulmaktadır (Münevver YILMAZ).

78. Azdavay Adı

Kastamonu gibi Azdavay da 1200'lü yıllarda çok yoğun şekilde Türk-Bizans savaşlarına sahne olan yerlerden biri. Kastamonu kalesi fetholunuyor sonra Ağlı kalesi tabi sırayla artık Türkler iç bölgelere yayılmaya başlayacaklar. Sonra sıra geliyor Azdavay'a bir küçük akıncı birliği bırakılıyor, akıncı birliği Azdavay'ı ele geçiriyor fakat Cide tarafı ele geçirilemiyor. Bizanslılar topraklarını çabuk terk edecek insanlar değil, savaşla kaybetmişler savaşla geri alacaklar. Yine Bizans askerleri Azdavay'ı geri alabilmek için, şu anda Azdavay'ın girişinde kalan Kırantarla diye bir yer vardır. Rivayete göre savaş burada gerçekleşiyor ve Türk askerleri ile Bizans askerleri arasında çok büyük bir çarpışma meydana geliyor. Fakat bizim askerler 200–300 kişilik bir akıncı birliği, Bizans askerleri ise 3000–5000 kişi. Buna rağmen bu kadar az sayıdaki insanla bir türlü başa çıkamıyorlar. Savaş yine Kastamonu'daki gibi günlerce sürüyor. Türkler bir türlü pes etmiyor. Artık son radde de Türkler çok büyük bir baskın yapıyorlar ve Bizans askerlerini darmadağın dağıtıyorlar. Bu esnada Bizanslı komutan cinnet geçirir hale geliyor ve Türklerin o müthiş saldırısı karşısında “Türkler azdı vay!” diyerek feryat etmeye başlıyor. O şekilde Türkler azdı vay! Diye defalarca söylemesi Türk askerlerinin aklında kalıyor. Savaş bittikten sonra askerler savaşla ilgili birbirlerine hikâyeler anlatıyorlar. Anlatılana her hikâyede Bizanslı komutanın o aciz pes etmiş bir vaziyette feryadı Türkler azdı vay! cümlesi geçiyor. Zamanla bu cümle Azdavay halini alıyor ve Azdavay ismi buradan geliyor (Erdal ARSLAN).

79. Pazaryeri Adı

Şu anki Bozkurt ilçesinin adı önceden Pazaryeri'dir. Bir rivayete göre Pazaryeri'nin kurucusu Mısırlı "Pamukdede" adında bir tacirdir. Pamukdede Mısır'dan kumaş ve pamuk gibi mallar getirir şu anda Bozkurt ilçe merkezinin bulunduğu yerde mallarını sergiler. Yaptığı mal değişimi sonunda topladığı malları da gemilerine yükleyip Mısır'da satarmış. Pamukdede'nin mal pazarlayıp alış-veriş yaptığı bu yere "Pazaryeri" denilmiştir (Ahmet Yaşar ZENGİN).

80. Şenpazar Adı 1

Tekke mahallesine Candaroğulları zamanında, Buhara'dan Şir Ali Bani isimli bir Şeyh g ederek tekke adı verilen mahalleye yerleŐmiŐtir. Bu köyün nüfusunu Şeyh Şir Ali Bani ile gelen taraftarlarından türediği söylentiler arasındadır. Tekke mahallesine yerleşen Şeyhin ismine uygun olarak bugünkü ilçe merkezinin eski isimleri verilmiştir. Bu köy mahallerinden biri olan Şenpazar ilçe merkezinin ilk adı Şehribani olarak geçmektedir (Ahmet Yaşar ZENGİN).

81. Şenpazar Adı 2

Halk arasında bu bölgenin eskiden üzüm bağlarıyla kaplı olduğu belirtilerek; Şenpazar ilçesinin kurulu olduğu vadi üzerinde bir de Şaraphane kurulduğu işte buradan hareketle vadiye Şarbanı denilmektedir. Daha sonra Şenpazar olarak kullanılmıştır (Ahmet Yaşar ZENGİN).

82. Devrekâni Adı 1

Atatürk, 28 Ağustos 1925 tarihinde Devrekâni'yi ziyaret ediyor, Nahiye Müdürü Avni Bey'e buraya niçin Devrekâni dendiğini soruyor. O da: "Kastamonu İsfendiyaroğulları Beyliğinin merkezi iken, özellikle İsmail Bey'in yaz aylarında buralara geldiğini hatta Çayırıcık Köyünde sarayların, hamamların ve ahırların yıkıntısının bulunduğunu, İsmail Bey'in yanında bulunanlara da "bu ova artık devletliler mekânı" dediğini, kelimelerin de daha sonra zamanla Devrekâni adını aldığını söylüyor (Murat ÇÖREKÇİ).

83. Devrekâni Adı 2

Kastamonu ile Devrekâni'yi birbirine bağlayan tepelerin üstünden bir yol gider. O tepenin ismi Devrek Tepesi'dir. Burada da İpek yolunda yani, Anadolu'nun diğer yerlerinde de eskiden insanlar hanlarda konaklamış. İşte oralarda atlarını, develerini barındırırlarmış, kendileri de otel olarak kullanırlarmış. Burada da çok sayıda han varmış. İnsanlar birbirlerine nerede kaldın dediklerinde Devrek Hanı'nda kaldım derlermiş. Devrek Hanı'nda kaldım diye diye zamanla Devrek Hanı, "Devrekâni" halini almış (Salim ŞENSOY).

84. Devrekâni Adı 3

Atatürk, Devrekâni'yi ziyarete geldiğinde o zamanın bucak müdürüne sormuş: “Buranın adı neden Devrekâni” diye. Bucak müdürü de şöyle cevaplar: “Paşam, Osmanlının, Selçuklunun hatta daha önceki zamanlarda buranın çok güzel yaylaymış, bu nedenle zenginlerin, ordunun, sarayın bir bölümünün atları bu yaylada beslenirmiş. Devletin erkânı burada barınmış, bu yüzden de buraya “Devletliler Mekânı” denilmiş. Daha sonra da buranın adı Devrekâni olarak kalmış” der (İsmail KÜÇÜK).

3.2.3. Köy Adlarıyla İlgili Efsaneler

85. Geyikli Köyü 1

Kastamonu merkeze bağlı “Geyikli Köyü” vardır, ormanlık alandadır. İş için oraya gittiğimde köylülere köyün adının nereden geldiğini sordum. Bundan 20–25 sene önce 80’li yaşlarda bir amca anlattı. “Köyümüzde hayvanları sulamak için bir çeşmemiz yoktu. Biz ormanda bir ağaç kestik, ağacı orada oyduk. Ağaç çok büyüktü, 1m genişliğinde 7-8 m uzunluğundaydı. O zaman ulaşım aracı olarak traktör falan yok hep hayvanlarla taşıyorduk (manda, katır vs.). Ama onlarla bu ağacı çekemedik. O bölgede Geyikli Sultan Türbesi vardı. Sabaha karşı camiye gitmek için abdest alırken o zatın, hayvanlarla çekemedikleri ağacı geyiklerle köye çektiğini görmüş. Bu köyün ismi o yüzden geyikli köyüdür (İmdat SİVASLI).

86. Geyikli Köyü 2

Araç'ın Eskici köyünde bir türbe vardır. Bu türbeyi köylüler yıkmışlar. Fakat bu türbe gece yine meydana gelmiş. Köylü, bunu kim tekrar yaptı diye merak etmiş ve izlemeye karar vermişler. Bir gece görüyorlar ki geyikler çamları omuzlarına vurmuşlar o türbeyi yapmışlar. O günden sonra kimse türbeye dokunmamış. Köyün adı zamanla Geyikli köyü olarak kalmış. O zamanlarda o köy komple yanmış nasıl yandığının nedeni de belli olmamış (Huriye GEMİCİ).

87. Gölmet Köyü

Zamanında burada 7 tane ev varmış. Dilencinin biri gelir ve yardım ister. Bunlarda vermeyince “yok olsun göl olsun” demiş ve sonra göl olmuş o yerler. Köyün adı da Gölmet Köyü olarak kalmış (Ahmet Yaşar ZENGİN).

88. Battallar

Atalarımızdan duyduğumuz Battallar diye bir yer var orada. Battal Gazi'nin atıyla birlikte mezarı var. Küçük mezar kendinin, büyüğü atının. Orada bir masa büyüklüğünde bir taş var. O taş kaç sefer başka Karaman paşa diye bir köy var, onlar tarafından indirildiyse o taş geri geliyor. Şifalı suyu var. Üç kulhuvallahu üç Elham ne bileyim bir de tavuk kesiyorlar. O taştan gözlere göz ilacı olarak su alıyorlar. Çorba kaşığı ile alınıyor harici el sürülmüyor. Bunun şifalı olduğu söyleniyor. Onun için buraya Battallar, Battal Gazi Köyü diye anılır o ismi verilir (Ahmet Yaşar ZENGİN).

89. Kuztekke

Çok eski dönemlerde Kuztekke Köyü'nün Tekke mahallesinde Tekeşin adında şeyhlerin toplandığı bir tekke varmış. Bu tekkenin giderleri o zamanın durumuna göre vilayet tarafından karşılanırmış. Bu tekkenin bulunduğu mahalleye tekke mahallesi adı verilmiş. Tekke Mahallesi Hasan tepesinin batı kesiminde kurulduğundan, sabah güneşini geç aldığı için adına Kuztekke denilmiş. Şimdiki Şenpazar ilçesinin merkezi bu köyden gelmedir (Ahmet Yaşar ZENGİN).

3.2.4. Göl ve Su Adlarıyla İlgili Efsaneler

90. Dipsiz Göl

Tosya'da mesire yerlerinden Dipsiz Göl adında bir göl var. Orada Çiftler Köyü var. Eskiden bu köyden, yine gölün oralarda olan bir köyden kız alınıyor. Gelinler eskiden at üstünde getiriliyor kız evinden erkek evine. Gelin at üstünde gelirken at gölden su içmek istiyor. At, su içmek için eğildiğinde gelin göle düşüyor. Düğün halkı telaşlanıyor, su gelini o anda içine çekiyor. Gelinin dibe gittiğini anlıyorlar, göl dibe çekiyor gelini. Su, gelini içeri çekerken fokurduyor. Bu fokurdama neredeyse öğleden akşama kadar geçen süre kadar devam ediyor. Bu gelini aramak istiyorlar. Merak ediyorlar bu gölün dibinin ne kadar olduğunu, aramalar sonucu gelini bulamıyorlar, gölün dibini de bulamıyorlar bu nedenle gölün adı "Dipsiz Göl" olarak kalıyor (Emine YEMEN).

91. Kanlı Göl

Kadının biri gelin alıyormuş Kastamonu'nun bir köyünden. Eskiden gelin, kömüşlerle alınmış, kömüş arabası ile. Gelini kömüş arabasına bindirmişler eşyasıyla falan. Bunlar göle yaklaşınca arabacı adam demiş kömüşleri şuraya durdurayım, şu kömüşlere bir su içireyim. Tabi o esnada gelin de eşyalar da kömüşlerin üzerinde. Kömüşler ön ayaklarını suya batırmışlar sonra su onları çeke çeke çeke gölün ortasına kadar çekmiş ve yutmuş. Bu yüzden bu göle Kanlıgöl adını vermişler (Merve ÖZELCİ).

92. Asa Suyu

Benli Sultan türbesinin yanında bulunan suya ‘‘Asa Suyu’’ denmektedir. İnanışa göre, evliya bir gün asasını yere vurmuş ve bu su yerden kaynamaya başlamıştır. Bu nedenle bu suyun şifalı olduğuna inanılmaktadır (Zekiye ÇAĞIMLAR).

93. Acıkavak Suyu

Bizim çok şifalı saydığımız Acıkavak vardır. Bu Acıkavak'ta Murat Baba yatıyor. Bu Acıkavak'ın suyunun şifalı olduğunu söylerler, suyu içen çocukların büyüdüğünü, hastaların iyileşeceğini, nazarların ortadan kalkacağını söylerler (Zekiye ÇAĞIMLAR).

3.2.5. Tepe Adlarıyla İlgili Efsaneler

94. İki Tepe

Türk ordusu doğu tarafına sefere giderken yolları Tosya'da Zincirlikuyu Köyü'ne uğrar. Başlarındaki kumandan, herkesin bir avuç toprak alıp bir yere yığmalarını ister. Koydukları topraklar bir tepe oluşturur. Aynı yolla savaştan dönen askerler, yine bir avuç toprak koymak suretiyle yeni bir tepe yaparlar. Giderken yaptıkları tepe büyük, gelirken kurdukları tepe küçükmüş. Aradaki fark şehit olan asker adedini gösteriyormuş (Ahmet Yaşar Zengin).

3.3. Taş Kesilme Efsaneleri

95. Yılanlı

Abdülkadir Geylani Hazretleri, Bağdat'tan buraya kalabalık maiyetiyle geldiğinde Kastamonu Bey'inden dergâh için yer istemiştir. O zamanın Bey'i de çay boyunda yılanlarla dolu fundalık ve çalılık olan bugünkü yeri göstermiş. Temizliğe başladıkları sırada ameleler yılan ve akreplerden çalışmamışlardır. Cübbesini çıkarıp yere sermiş, yılanlara “cübbe içine toplaşın” demiş, toplanan yılan ve akrepleri oradan alıp şimdiki İmam-Hatip Lisesi'nin arkasındaki dereye bırakmış ve kaybolun demiş. O zaman buraya gayplar deresi adı verilmiş: Halen de öyle geçmektedir. Geri döndüklerinde bir tane yılan kalmış, o da duaları bereketiyle taş olmuş. Bu taş giriş kapısının batısındaki duvarda halen durmaktadır (Mehmet BEHÇET).

96. Atabey Gazi

Atabey Gazi Camii, Kastamonu'nun fetih camisi olarak bilinen ve kırk direkli adıyla Kastamonu halkının isimlendirdiği bir camidir. Gerçekten de Atabey caminin 40 tane direği vardır. Atabey camii günümüzde de hala devam eden bir geleneği ile de çok ayrı bir özellik arz etmektedir. Fetih camii olduğu için her Cuma imam hutbeye çıkarken hala kılıç kuşanır. Kastamonu fethinden sonra Hüsamettin Çoban Bey adet olduğu üzere diğer ibadethanelere dokunmuyor. O fethin gerçekleştirildiği yerdeki en büyük en görkemli kilise her yerde olduğu gibi yine camiye çevriliyor ve ilk Cuma namazı o camide kılınıyor. Savaşı kazanmış koca bir Bizans ordusunu yenmiş Kastamonu'yu zaptetmiş olan Hüsamettin Çoban Bey, Cuma hutbesine çıkacak, minberden hutbeye doğru çıkıyor, hutbesini okuduğu esnada birden bire yılan beliriyor. Caminin içinde herkes kilitlenip kalıyor, bir şey yapamıyor ne kaçabiliyor ne de yılanı hücum edebiliyorlar. Yılan hızla Hüsamettin Çoban Bey'e doğru ilerliyor. Artık iyice Hüsamettin Çoban Bey'e yaklaştığında Hüsamettin Bey "taş ol" diye nida ediyor ve o anda o yılan taşa dönüşüyor (Erdal ARSLAN).

97. Yılkaya

Tosya'dan yaklaşık 4km uzaklaştıktan sonra Dikmen Köprüsünün karsısındaki Tölüce Tepesi'nde tastan bir yılan kalıntısı vardır. O kayanın adı " Yılkaya"dır. Efsaneye göre tarladan dönen bir Allah dostu o tepede geçtiği sırada öğle ezanını duyar ve namaza kılmak için beklediği sırada, bir ara önüne doğru bir büyük yılanın geldiğini görür ve çok zor duruma düşer. Korkuyla dua etmeye başlar. " Allah'ım, ya bu koca yılanı tas et, ya beni kus et ki bir daha birbirimizi görmeyelim " diye. Yılan o anda yaş olur. Günümüzde hala bu yılanın kalıntıları çok net görünebilmektedir (İbrahim EVLİCE).

98. Sandikkaya

Çepni Köyü'ne giden yolda Sandikkaya isminde bir tepede sandık biçiminde bir kaya vardır. Efsaneye göre Çepni Köyü'ne gelin götürülürken düğün alayının yollarını eşkıyalar keser ve gelinin çevresindeki alayda kim varsa öldürürler. Sıra ona geldiğinde. Geride gelinin namusu anlamına gelen ve bir de tüm eşyasını koyduğu sandığı vardır. Sandığa sıkı sıkı sarılır ve "Ya Rabbim, yardım et" diye can havliyle haykırır. O anda sandık kimsenin uzanamayacağı bir tepedeki kayanın üstünde kalır. Tas haline gelir. Gelini ise bir daha gören olmamıştır (Aliye YAMAÇ).

99. Gelin Kayası

Gelin kayınvalidesinin tüm itirazlarına rağmen çocuğunun altını yaptığı ekmek ile alır ve o anda kucağında çocuğu ile taş kesilir (Saime GÜMÜŞ).

100. Ayı ile Gelin Kayası

Ayı, bir köyden kız kaçıır. Kız ile ayı dağda evlilik hayatı yaşamaya başlar. Ayı ile insan karışımı çocukları olur. Tüm köylü her yeri, tüm bölgeyi aramalarına rağmen ayı ile kızlarını bulamazlar. Belli bir zamandan sonra kız ailesini özler ve köyüne gitmeye karar verir. Köye gitmeden önce de ekmek yapmak için hamur hazırlar. Kız, köye gittiğinde ailesi ve köy halkı tekrar dağa dönmesini istemezler ve kıza engel olurlar. Bir süre sonra kız ailesinden kaçarak dağa geri döner. Ayı ile yaşadıkları yere vardığında ayı ile çocuğun taş kesildiğini görür. Ayı, çocuğun altını hamur ile temizlemiştir ve taş kesilmiştir (Elife GÜMÜŞ).

3.4. Tarihi Efsaneler

3.4.1. Tarihi Kişilerle İlgili Efsaneler

101. II. Bayezid'in Kızı Dilsiz Sultan 1

Sultan II. Beyazıd Han'ın kızlarının birisi yirmi yaşına gelmesine rağmen hiç konuşmamış. Sultan kızının derdine derman olmak için Osmanlı mülkünün dört bir yanına adamlar gönderedursun bir bilge kişi: “Sultanım kerimenizin derdinin devası Kastamonu’da, Abdal Hasan Hazretleri’ndedir” demiş. Sultan Beyazıd emir buyurmuş: “Tez yol hazırlığı görüle! Dilsiz kızımın dermanı için her yol denene!”. Buyruk o buyruk, İstanbul’dan çıkan kabile köye yaklaştığı sırada Abdal Hasan Hazretleri kendi bağlılarıyla kabileyi karşılamış. Dilsiz kıza hitaben Abdal Hasan Hazretleri: “Konuş kızım” demesi üzerine Dilsiz Sultan, “Selamet-ül insan, fı hıfz’il lisan” (İnsanın selameti dilini tutmasında, muhafaza etmesindedir) demiş ve konuşmaya başlamış (Erdoğan ASLIYÜCE).

102. II. Bayezid'in Kızı Dilsiz Sultan 2

İkinci Bayezid'in bir kız çocuğu olmuş, 20 yaşına kadar hiç konuşmamış. İkinci Bayezid sultan kızının bu rahatsızlığına bir çare bulmak için her tarafa başvurmuş. En sonunda kendisine evliyadan olan Abdal Hasan tavsiye edilmiş. Sultan Bayezid itimat ettiği yakın adamlarıyla Dilsiz Sultan'ı Abdal Hasan Hazretleri'ne göndermiş. Padişah'ın adamları, köye girmeden evvel “Yapılı Pınar Suyu” diye bilinen suyun başında mola verip çadır kurmuşlar. Biraz istirahattan sonra, ormanda güzel güzel öten keklik sesini duyunca avlanmaya çıkmışlar. Vurdukları kekliği kanı aka aka Bayezid'in kızına sunmuşlar, o zaman kız dile gelmiş ; “A mübârek hayvan, dilini tutup ötmeseydin bu bela başına gelmeseydi” diye konuşmuş. Bunu duyan adamlar koşmuşlar, durumu İkinci Bayezid'a müjdelemişler. Bundan çok memnun olan Sultan Bayezid kızının İstanbul'a dönmesini istemiş. Kızı: “ Ben bulacağımı buldum, İstanbul'a dönmem” demiş. Babasına muvâfakat etmemiş. Bunun üzerine bu köye türbe yaptırmış ve oradaki mevcut tekke ve zaviyeyi, medrese ve hamamı yeniden imar ettirerek vakfetmiş (Ahmet Yaşar ZENGİN).

103. II. Bayezid'in Kızı Dilsiz Sultan 3

Taşköprü ilçesinde Abdal Hasan adında bir evliya yatmaktadır. Yıldırım Beyazıt'ın zamanında yaşamıştır. Yıldırım Beyazıt'ın kızı rahatsızmış, konuşamıyormuş. Onu Abdal Hasan'a götürmüşler. Abdal Hasan kıza bir şeyler söylüyor ve daha sonra kızın dili çözülüyor (Burhan ÇORBACI)

104. Akşemseddin

Küre'de seneler önce camiyi, Akşemseddin yaptırırken topraktan çıkan pur denilen kerpiç veya tuğla yerine kullanılarak yapılan taşlar için Abut köylüleri kadıya dava açmışlar. Bu purları geceleri bizim hayvanlarımızı alıp taşıyor diye. Akşemseddin, kadıya bana müsaade edin şahitlerimi getireyim demiş ve mahkeme geyiklerle dolmuş. Tuğlaları meğer o geyikler taşıyorlarmış. Akşemseddin, Abutlulara sırrımı ifşa ettiniz diye beddua etmiş. Ah etmiş. Sirtınızdan odun düşmesin diye ve halen Abutlular at ve sırtları ile odun taşırlar. Geçimini ondan sağlarlar (Ahmet Yaşar ZENGİN).

105. Bayraklı Sultan

Selçuklu Türkleri, kaleden kaleye at sektirirken, bir gün sıranın Kastamonu Kalesi'ne geldiğini görürler. Kaleyi dört yönden kuşatırlar ama bir türlü anlamaz, yüksek burçlara tırmanamazlar. Ordunun sabrı tükenir, bir an önce bu işi bitirmek, kale burcuna sancağı çekmek gerek... Toplanır karar verirler.

Yarın sabah, güneş doğmadan kaleye son ve güçlü bir hücum yapacağız. Bu kez ne olursa olsun, kaleyi fethetmeliyiz. Kalenin burcuna ilk çıkan yiğide, bu kale armağan olarak verilecek.

Ertesi sabah, kükrek, güçlü bir hücum başlar. Mancınıklar kaleyi döerken, savaş erleri uzun merdivenleri kale bedenlerine dayar, yalınkılıç burçlara tırmanırlar. Savaş öğleye doğru kızışır. Tam bu sırada gök gürleri gibi bir ses, ortalığı inim inim inletir:

Peşimden gelin, beni kollayın. Bu kaleyi ben fethedeceğim, sancağı ben dikeceğim. Bu ses, namlı yiğitlerden Yunus Mürebbi adında, genç bir sipahinin sesidir. Yayından fırlayan ok gibi, bir hamlede kale bedenlerine ulaşır. Elindeki urganı burcun sivri dişlerine fırlatır. Bir çırpıda ipe tırmanır, burcun en yüksek tepesine atlar. Koynundaki sancağı açar, belindeki kılıcı sıyırır. Kıyasıya bir savaş... Peşimden gelin, peşimden gelin... Onun bu cesareti, ötekilerini de coşturur. Bir anda burç, Türk yiğitleriyle doluverir. Yunus Mürebbi, hem kılıç çalar, hem de sancağı dalgalandırır. Az sonra düşman, burcu terk etmek zorunda kalır. Türkler bu gedikten kaleye dalar, bir iki saat içinde de Kastamonu'nun fethini tamamlarlar.

Savaş biter, sancak burçta dalgalanır ama Yunus Mürebbi görünmez. Burca çıktıkları zaman bir de ne görsünler, Yunus sırtüstü yerde yatmakta, göğsüne saptığı sancağı iki eliyle sımsıkı tutmaktadır. Sancak, cansız cesedin üzerinde dalgalanır, durur (Mehmet ÖNDER).

106. Cem Sultan

Yakışıklı bir delikanlı olan Şehzade Cem, atıyla Kastamonu sokaklarından geçerken, bütün panjurlar açılır, atının ayaklarına güller, karanfiller saçılmış. Kastamonu Cem'e âşık, Cem Kastamonu'ya... (Mehmet ÖNDER).

3.4.2 Tarihi Yapılarla, Olaylarla İlgili Efsaneler

107. Tekke Hamamı 1

Tosya'da Tekke Hamamı dedikleri tarihi bir hamam var. Hala şu an kullanılıyor. Bu hamamı Şeyh İsmail Efendi'nin yaptırdığını söylerlerdi. Bu hamam yapılmadan önce kimsenin evinde su yok, temizlenemiyorlar. İsmail Efendi bir hamam yaptırmak istiyor. Sonra Tosya'daki ileri gelenlerden öküzlerini, atlarını verip malzeme taşımak, kullanmak için istiyor. Biraz da işçi istiyor hamamı yapabilmek için. Tabi bunu kabul etmiyorlar ve vermiyorlar. Vermeyince Şeyh İsmail Efendi üzüyor. Daha sonra geyikler taşları taşıyıp getirmişler ve hamamın yapılacağı yere yığmışlar. Şeyh İsmail Efendi hayretler içinde kalıyor. Sonra bir sürü de insan görüyor, geceleri hamamın inşaatına başlıyorlar. Tabi bunlar daha evvelden ölmüş, şeyhlik mertebesine ermiş, ruhani insanlar. Geyikler boynuzlarında taşları taşıyorlar, hamamı yapmaya başlıyorlar. Ertesi gün bunu gören insanlar şaşırıp kalıyorlar. Biz bunlara yardım etmedik, atımızı öküzümüzü vermedik, insan vermedik, bu duvar neyle örüldü diye merak içinde kalıyorlar. Bir gece böyle, iki üç gece böyle derken, hamamın dört duvarını örülmüş görüyorlar. Bir gece izlemek için gizleniyorlar, uyumayıp ne olduğunu izliyorlar, gördüklerine inanamıyorlar. Bir grup insan geliyor işçi kılığında, sonra geyikler taşları getiriyor, durmadan tepeye taşıyorlar taşları, işçiler örüyor duvarları. Yaptıklarından pişman oluyorlar, o kişinin ruhaniliğine, ermiş olduğuna, bunların da vesile olduğuna inanıyorlar. Biz pişman olduk kendimizi nasıl affettirebiliriz, yardım edelim diyorlar. Gündüz çalışmaya başlıyorlar, bir duvar örüyorlar, gece oluyor ertesi gün oluyor bakıyorlar ki bunların ördüğü duvar yıkılmış. Şeyh'in üzüntüsünden dolayı örülen duvar kabul edilmemiş. O hamamın geyiklerin yaptığı söylenir (Emine ULAŞ).

108. Tekke Hamamı 2

Hala Tosya ilçesinde hala hizmet veren Tekke hamamının yapımıyla ilgili efsane şöyle bir efsane anlatılır; Şeyh İsmail Rumi halktan kendisine hamamın yapımı için at ve öküzlerini vermelerini ister. Hayvanlarına zarar gelmesinden korktukları için vermezler. Buna üzülen şeyh geceleri hamamı yapmaya baslar. İnşaatın hızını görenler hayret etmişlerdir. Kimse yardım etmemiş, at ve öküzlerini vermemişlerdir. Malzemelerin nereden ve nasıl geldiğine akıl erdirememişlerdir. Merak edip gözetler. Bembeyaz atların sırtlarında geceleyin malzeme taşırken görürler. Yaptıklarından pişman olmuşlardır ama is isten geçmiştir. Şeyh koca hamamı tek başına yapmıştır. Halk arasında Tekke Hamamı ile anlatılan efsane böyledir (Recep EVLİCE).

109. Küçük (Vıkvık) Hamamda Horoz ve Akşemseddin

Bu hamamın adı “Vıkvık Hamam’ı” diye geçer. Bu hamamın olduğu yerde Abdurrahman Paşa adlı bir cami var. Bu camide namaz kılmaya gelen kişiler, bir horoz sesi duyuyorlar. Bu horoz sesi buraya nereden gelmiş diye araştırıyorlar. Hamam zamanla kaybolmuş ve çöplük olmuş. Sesi dinleyip orayı kazmaya başlıyorlar. Sonra bir delik açıyorlar, o delikten aşağıya, horozun düştüğünü anlıyorlar. Kazıldıktan sonra yerin altında bir hamam olduğunu görüyorlar, bu hamam kullanılmaya başlanıyor. Bu hamamda daha sonra bir kapı buluyorlar, bu kapıyı açtıklarında artık ne görürlerse çığlık çığlığa bağrışıyorlar. İçeride ne varsa onu görenler akıllarını kaybediyor. Başka insanların da bu duruma uğramaması için bu kapı çivileniyor, kimseye gösterilmiyor odanın içi.

O dönemde Fatih Sultan Mehmet’in hocası Akşemseddin, Tosya’ya geliyor. Bu hamama gitmek istiyor, bu hamam hakkında anlatılanları önceden duymuş. Akşemseddin, o kilitli kapılı odayı merak ediyor, odayı görmek istiyor. Kapalı kapıyı açmalarını istiyor ve açtırıyor kapıyı. Odaya girer girmez içeriden gürültüler, feryatlar geliyor. Bunları duyunca irkiliyor. Elinin başparmağını oradaki hamamın kurnasına veya duvarına koyuyor Akşemseddin. Parmağının izinin oraya çıktığı, hala da o taşa o izin durduğu söylenir (Ayşen ÖGET).

110. Kastamonu Saat Kulesi

Halk arasında biz ona sürgün saat deriz. Sürgün olması da şuradan geliyor. 1881 yılında zamanın valisi Abdurrahman Paşa Kastamonu'ya bir saat yapımı için talimat veriyor. Bütün giderini de belediye karşılayacak. Fakat belediye işte o zamanlarda bu saatler lüks, yani her yerde bulunan bir şey değil. Araştırma yapıyorlar nerede bulabiliriz diye fakat hiçbir yerde bulamıyorlar. Bunun üzerine İstanbul'a padişaha başvuruyorlar. O dönemde padişah Sultan Abdülhamit. O zamanda bir tane cezalı saat var sarayın bahçesinde. Onu artık bağlamışlar bir ağaca bahçede cezasını çekiyor. Hemen saray eşrafı bu talep üzerine bahçedeki cezalı saati Kastamonu'ya sürgüne gönderiyor. Saat Kastamonu'ya geldikten sonra bizim Kastamonu halkı saatin neden cezalı olduğunu öğreniyor. O da şöyle: Sultan Abdülhamit'in gözde cariyelerinden birinin köşkünün tam önündeymiş bizim buradaki saat. Fakat bu saat, saat başı çalacak ya kafasına estiği zaman çalarmış, biraz arızalıymış ve ayarını bir türlü tutturamazmış. Yine bir gece yarısı iki, iki buçuk suları normalde iki kez vurması gereken saat on iki, on üç kez gong vurmuş. Abdülhamit'in cariyesi de hamileymiş, doğumu da yakın. O saat gongunun defalarca vurmasıyla birden bire uykusunda irkilip maalesef çocuğunu düşürüyor. Bunun üzerine Abdülhamit saati cezalandırıyor. Öncelikle cezası hapis, Kastamonu'dan da talep gelince sürgün ediliyor ve sürgün saat olarak Kastamonu'ya geliyor (Erdal ARSLAN).

111. Yılanlı Külliyesi

Yılanlı Camii 1270 yılında, o zaman Pervaneoğulları Kastamonu'nun hâkimi Pervaneoğlu Ali Muhiddin tarafından yaptırılıyor. Ondan sonra Abdilkadir Geylani Hazret'lerinin 8. kuşak torunu veya 4. kuşak çocuğu olduğu rivayet edilen Abdülfettah Veli Kastamonu'ya geldiği zaman kimse bilmiyor onu, Kastamonu halkının biraz da hoşuna gitmemiş, hoşlanmamışlar. Kastamonu ahalisine diyor: "Ey ahali! Ben buraya İslam-ı İrşad'a geldim. Dini anlatmaya geldim. Bana bir yer gösterin de hayatımı orada devam ettireyim size de bir şeyler anlatayım." Kastamonu halkı zaten sevmemiş onu ve Kastamonu'da belalı bir yer var, yılanlı bir yer var adeta yılanlar kaynıyor. Biz bu adamı oraya gönderelim ya zehirlenir ya ölür ya da yılanlardan korkuya kaçır gider diyorlar. Şu anki Yılanlı Külliyesinin bulunduğu yere gönderiyorlar. Fakat enteresandır, millet onun kaçıp gitmesini bekliyor, Abdülfettah Veli hazretleri bu bölgeye geldikten sonra birden bire ne oluyorsa Kastamonu'da yılanın kökü kuruyor bir tane yılan kalmıyor. Halk merak ediyor acaba ne oluyor diye, birinci gün gizlice takip ediyorlar. Abdülfettah Veli hazretleri tekkesini kurmuş işte o Yılanlı Camisinin etrafına tabii o zaman çit deriz ahşaptan onu çekmiş, çuvallara yılan dolduruyor. O çuvallara doldurduğu yılanları da hemen Kastamonu'nun Olukbaşı mevki çıkışında bir dere vardır o dereye doğru atıyor. Dereye girip bakıyorlar dereye yılan falan yok ertesi gün yine takip ediyorlar, Abdülfettah Veli yine aynı şekilde hareket ediyor, itinayla camisinin etrafındaki yılanları tek tek toplayıp çuvala koyuyor. Tabii bu sefer hazırlıklılar onun nereye gideceğini biliyorlar. Çuvala koyma işi bitince ondan önce hızlıca derenin oraya gidiyorlar, ağaçların arkasına saklanıyorlar bakalım ne yapacak diye. Abdülfettah Veli, çuvalları tersinden tutuyor yılanları salıyor, yılanlar dereye düşer düşmez kayboluyor tek tek. O günden sonra derenin adı "Kaybılar Deresi" halini alıyor ve Abdülfettah Veli'nin yaşadığı bölgenin adı da Yılanlı Külliyesi halini alıyor (Erdal ARSLAN).

112. Yılanlı Hamamı

Kastamonu ilimizin Akkaya merkez bucağına bağılı Sipahi köyü ile Taşköprü ilçesine bağılı Kese köyünün arasında şifalı suları ile tanınan kaplıcalar vardır; adına Yabanabad Kaplıcaları denilir. Halk ise bu kaplıcalara Yılanlı Hamam adını vermiştir. Bu adın verililişinin şöyle bir hikâyesi vardır:

Vaktiyle bu kaplıcaların yerinde küçük bir kaynak varmış. Bir gün, ilerideki tepenin altında bulunan yatır mezarlarının yanından uyuz bir kurt gelir. Bu kurdun vücudunda bir tek kalmamış. Kurt kaynağıya yaslanır, sağı sola dönmeye başlar. Daha sonra birkaç kurt daha bu işe devam eder. Zamanla kaynağın yerinde bir göl meydana gelir. Diğer taraftan da kurtlar yavaş yavaş iyileşiyor, tüyleri bitmeye başlıyor. Bir gün geliyor ki kurtların ipek gibi tüyleri oluyor. Artık kurtlar buraya gelmez oluyorlar.

Bu kurtların buraya geldiklerini Sipahi köyünden kel bir kız görür. Bu kel kız da kurtlar gibi günlerce bu suda yuvarlanır, başını yıkar. Onun da ipek gibi saçları çıkar. Bu hadiseler işitilince eski kaynağın yerine bir hamam yaparlar. Çevre köylerin halkı gelip yıkanır, gelenlerden hiçbir ücret alınmaz. Fakat bir zaman sonra burasının paralı olmasını isterler ve bazılarında para alırlar. Bir sabah gelirler ki kapıda büyük bir yılan, kimseyi içeri almıyor. Derhal para almaktan vazgeçerler, yılan da bir daha gelmez olur (Saim SAKAOĞLU).

113. İsmail Bey Hamamı

İsmail Bey, Kastamonu'nun şanına yakışır bir külliye yaptırmaya karar verir. Yer olarak da şehrin her tarafından görülebilen bir mekân seçer: Şehinşah Kayası. Külliye inşaatı başladığında, İsmail Bey de erkenden inşaat alanına gelir, hem de her gün. Bu külliye için ayrı bir önem verdiği her halinden belli olmaktadır. Ne var ki İsmail Bey'in keyfini kaçıran, onu huzursuz eden ve sinirlendiren hadiseler vuku bulmaktadır. Kendisi bu diyarın hükümdarı iken sabah erkenden inşaat sahasına geldiği, hemen hemen her gün işe geç gelen işçiler görünmektedir. Beş on gün dikkatle takip eder İsmail Bey, değişen bir şey yoktur. Kendisi inşaat sahasında iken bile işe geç gelme hadisesi devam etmektedir. Bir gün yine erkenden külliye inşaat sahasında yerini almıştır. İşçiler çalışmaya başladıktan 15-20 dakika kadar sonra on kadar işçinin gayet rahat bir şekilde geldiğini görür. Hemen ustabaşını yanına çağırır: “Bu ne iştir ustabaşı? Şu gelenlere bak! Ben buradayken bile yüzleri kızarmadan, utanıp sıkılmadan geç kalabiliyorlar. Bir tek gün olmadı ki bütün işçiler birlikte işe başlasın. Her gün geç gelen pişkinler oluyor ve sen buna müdahale etmiyorsun” diye çıkışır. Ustabaşı güngörmüş, feleğin çemberinden geçmiş bir ihtiyardı. İsmail Bey'in sözlerini sükût içerisinde dinledikten sonra destur alarak konuşmaya başlar: “Beyim, ustasından kalfasına, çırağından amelesine bütün arkadaşlar sizin bu esere ne kadar ehemmiyet verdiğinizin farkındalar ve bu inşaatın bir tek taşı bile abdestsiz olarak yerine konmamaktadır. Ancak, malumunuzdur ki hepimizin bazı zamanlar gusletmesi icap etmektedir. Gördüğümüz gibi, yakında bir hamam bulunmaktadır. Mazereti olan arkadaşlar Kale Hamamı'na veya Frenkşah Hamamı'na gitmek zorunda kalıyorlar. Geç kalışlarının sebebi budur.” İsmail Bey bütün gerçeği görmüştür. Gerçekten de inşaat sahası yakınında bir hamam bulunmamaktadır. Ustabaşını sözünü bitirir bitirmez emrini verir. “Derhal inşaatı durdurun! Hiç kimse başka bir işe bakmasın ve tez elden bir hamam inşa edilsin! Benim eserime böylesine ehemmiyet veren tebaamı zorda bırakmak bana yakışmaz, isteyen istediği zaman hamama girip temizlenebilmeli ve Kastamonu'nun gözbebeği olacak bu külliyenin işleri de aksamamalı...” Candaroğlu İsmail Bey'in emri üzerine cami inşaatı durduruldu ve hemen hamam inşasına başlandı. Çok kısa bir sürede inşa edilen hamam, külliyenin inşaatında çalışan işçiler için çok büyük bir kolaylık sağladı (Erdal ARSLAN).

3.4.3. Tarihi Olaylarla İlgili Efsaneler

114. Kastamonu'nun Alınması

Kastamonu'da Müslüman'lar var Beylikler zamanı, Candaroğulları, İsfendiyaroğulları, Karamanoğulları, Germiyanoğulları... Bunlar da Müslüman ama Ermeniler Kastamonu'yu almak istiyorlar. Ordusunu hazırlıyor kral, on bin asker ve beş bin top hazırlanmasını Kastamonu'yu almaya gideceklerini söylüyor, sabah yola çıkılacak. Gece oluyor kral yatağına yatıyor. Geç vakitte yatağı sallanıyor. "Kalk bakalım" diye sesleniyorlar. Kral uyanıyor, kalkıp bakıyor ki yatağının etrafı yeşil sarıklılıklarla dolu hepsi de dev gibi deniliyor, biz gözümüzle görmedik tabii. "Bak sen Kastamonu'yu almak için hazırlık yaptın Kastamonu'yu almaktan vazgeç, seni perişan ederiz" diyorlar. Sonra kendilerini tanıtıyorlar ben Aşıklı Sultan, ben Şeyh Şaban-ı Veli, ben Benli Sultan, ben Bayraklı Sultan, bütün evliyalar tabi bunlar ölü ama gelmişler kerametleri sayesinde, "Seni perişan ederiz vazgeç" diyorlar. Kral korkuyor, altına kaçırıyor, dudakları patlıyor, bayılıyor. Sabah uyanıyor bakıyor ki kimse yok ama kendi perişan vaziyette. "Gece 4-5 kişi geldi beni korkuttu belki bunun aslı vardır. On bin askerse yirmi bine çıkarın, beş bin topsa on bine çıkarın sayıyı yarın gideceğiz" diyor. O gece yine geliyorlar, aynı şeyi söylüyorlar. Onlar kayboluyor kral bayılıyor. Sabah oluyor kral ordunun başına geçiyor. Benim gördüğüm rüya mıydı gerçek miydi diye düşünüyor. Orduya sesleniyor Kastamonu'yu bilen gören tanıyan varsa öne çıksın diyor. O memlekette de bir tane Kastamonulu varmış öne çıkıyor. Kral'a ben Kastamonuluyum diyor. "Sizin memleketinizde Aşıklı Sultan var mı?" diyor, asker "var" diyor, "Benli Sultan var mı?", "var", "Tevser Alaeddin var mı?" "var", "Hazret-i Pir var mı?" "var", "Ahmet Dede Sultan var mı?" "var", "Bayraklı Sultan var mı?" "var". "Bunlar neci yahu vali mi kaymakam mı ordu komutanı mı belediye reisi mi? Kim bunlar? diye soruyor kral. Asker "onlar mevta" diyor. Kral "nasıl mevta" diyor. Asker ölü olduklarını söylüyor. Kral: Ne zaman öldü onlar yahu dün gece benim yanımdalardı. Asker onların bin, üç bin sene önce ölmüş evliya kişiler olduklarını söylüyor. Kral "bunların ölüsü dirisine yardım ediyor, bunlardan hayır çıkmaz" diyor ve savaş yapmaktan Kastamonu'ya saldırmaktan vazgeçiyor. Onlardan korkusu sayesinde bu olay meydana geliyor (İbrahim MADENOĞLU).

3.4.4. Tarihi Olaylarla İlgili Efsaneler

115. İpekyolu

İpekyolu Tosya'da geçiyormuş. Tosya'nın yerleşim alanları yükseklerdedir. İpekyolu Tosya'nın en aşağı bölgesindeymiş. Bu yol geniş değil de bir at ya da eşeğin geçeceği kadar incelikteymiş. Savaş yaparken buradan gelip giderlermiş. Hac'ca gidenlerde bu yolu kullanırmış. Günlerce, aylarca bu yoldan yürüyerek Hac'ca gidip gelirlermiş (Neriman KOCA).

3.5. İnsana Dönüşüm Efsaneleri

116. Taş Bebek

Vaktiyle tabiatın bütün güzellik ve şirinliğini taşıyan küçük bir köy ve bu köyde güzel bir kız varmış. Bu kız köyün ileri gelenlerinden biri oğluna almış. Aradan beş altı sene gibi uzun bir zaman geçtiği halde çocukları olmamış. Bunu kızdan bilen erkek tarafı, tekrar evlatlarını evlendirmeye karar vermişler, kız aramaya başlamışlar. Nihayet bir kız bulup düğüne koyulmuşlar. Bundan çok müteessir olan gelin, kına gecesi akşamı harman kaşına oturup ağlamaya başlamış. O sırada kızın yanına ihtiyar bir derviş gelerek niçin ağladığını sormuş. Kız, halini olduğu gibi dervişe anlatmış. Derviş darağacından bebek şeklinde gök renkte bir taş çıkarıp kıza vermiş ve “ bu taşı al, perşembe günü akşamı yatsı ezanından evvel beşiğe bele, ninni söyleyerek üğrümeye başla, Allah seni muradına erdirir” demiş ve kaybolmuş. Kız hemen harmandan kalkıp düğün halkına görünmeden odasına girmiş. Bebeğe gelinlik bindallısından beşik takımı hazırlayıp taşı beşiğe belemiş ve başından geçenleri ninni şeklinde söyleyerek beşiğe üğrümeye başlamış. Bir müddet sonra taşbebek canlanmış, kız hemen kocasına haber salıp çağırtmış. Bunu gören delikanlı evlendiğine pişman olduysa da iş işten geçmiş. Ay bacayı aşmış. Yiğit yeni ailesini terk etmeye söz vererek yuvasına dönmüş. Ölünceye kadar taş bebeğin annesini görüp gözetmiş (Eyüp AKMAN).

117. İncili Bebek

Zengin bir aşiret beyi oğlunu yanına çağırarak: Oğlum, artık seni evlendirmek çağı geldi. Son zamanımda senin bu muradını da göreyim. Çocuklarını seveyim de emaneti öyle yerine teslim edeyim demiş. Delikanlı babasının ısrarı üzerine peki cevabını vermiş. Bey, obanın en güzel kızını oğluna nişanlamış. Kırk gün kırk gece düğün etmiş. Aradan seneler geçtiği halde bunların çocukları olmamış.

Bir gün çadırının yanındaki ulu çamın altına oturup yine çocuk meselesini düşünürken kulağına “Kurban nezret, çocuğun olur” diye bir ses gelmiş. Bey buna çok sevinmiş. Hemen aşiret halkına ziyafet verip yeniden şenlikler yapmış, oğluna da vaziyeti olduğu gibi anlatmış. Tabii babası kadar bundan müteessir olan yiğit “Baba, eğer çocuğum olursa üç deve kurban edelim, ben develeri kendim gider getiririm” demiş. Böylece karar vererek üç deve kurban etmeyi nezretmişler. Aradan bir sene geçtikten sonra gelinin nur topu gibi bir kız çocuğu dünyaya gelmiş. Hemen çocuğun babası develeri getirip Beye teslim etmiş. Bir gün sonra kurbanları birbirine bağlayıp çocuğu da kurbanın üzerine bindirerek göçcek yola koyulmuşlar. Oturdıkları yerin yakınındaki dağın en yükseğinde bulunan Haçat türbesine kadar çıkmışlar. Biraz istihattan sonra bey, bıçağı eline alıp kurbanın birincisini keseceği sırada aklına şöyle bir şeytanlık gelmiş: “Nasıl olsa çocuğumuz oldu. Develeri de kurban etmek için buraya kadar getirdik. Niçin beyhude yere keseyim. Bu güzel hayvanlara yazık değil mi? Canlı dursunlar da çocuğumun olsun. Büyüyünce onlarla eğlenir ve işe yarar, çeyizini bunlarla göndeririz” diye. Develeri kurban etmekten vazgeçmiş. Çocuğun anası kurbanları kesmesi için ne kadar yalvardıysa da Bey söz dinlememiş. Develeri birbirine çatıp çocuğu da üzerine bindirerek yola çıkmışlar. Türbeden biraz uzaklaştıktan sonra gökten büyük bir kartal süzülerek çocuğu devenin üzerinden aldığı gibi havaya uçmuş. Birkaç kartal daha peyda olup bebeği parça parça etmişler. Senelerden sonra kurban nezrederek bir çocuk sahibi olur olmaz biricik yavrusunu kartallar tarafından parçalandığını gören zavallı ana İncili Bebek ağtını söylemeye başlamıştır (Eyüp AKMAN).

3.6. Olağanüstü Varlıklarla İlgili Efsaneler

118. Cinlerin Yuvası Çınar Ağacı

Bir ağaç, dev bir ağaç... Ne zaman adı geçse soğuk rüzgârlar eser pencereden. Sanki bir koruyuculuk üstlenmiş ve kol kanat germiş bulunduğu yere ne bir dalı kesilebiliyor, ne de bir yaprağına dokunulabiliyor. Bir güç onu öyle bir koruyor ki akıl sır ermiyor buna. Seneler öncesi de aynı seneler sonrası da aynı. Yıllar öncesiymiş, bu ağacın çok uzadığını, biraz olsun bazı dallarının kesilip etrafının açılması yol oluşmasını düşünene bir köylü gelmiş elinde bir balta ile adam o ağaca baltayı kaldıramadan oracıkta düşmüş ve ölmüş. Yine deneyenler olmuş tabi, ya sakat ya kırık her türlü işler gelmiş eli ağaca uzananın başına. Cinlerin yuvası olarak dillere dolanmış o günden bugüne. Meğer o üç harfliler izin vermiyorlarmış ağacın kesilmesine (Sebahat AÇIKGÖZ).

119. Efendimiz

Mısır'a Kastamonu'dan okumak için 7 kişi gitmiş. Bu kişiler Mısır'da okurken, cinleri ele geçirmişler ve devlet hazinesini soymaya karar vermişler. Tam soyacakları sırada hocalarının bundan haberi olmuş ve bu kişileri meclisinden kovmuş. Bu talebelere biri, Bozkurt Keşlik'e gelmiş. Bu kişi yaptıklarından çok pişman olmuş. Lakabı Efendimiz'dir. Bu şahıs çocukları havada bırakır, çocuklar havada öylece kalırmış. Cinlilere hükmedermiş. Hasta biri gelse be efendi zat bulgur taşına okur ve bulgur duvara çarparsa o kişi iyileşirmiş. Bu zat 3 ay bir meşe kavuğunda yatarmış. Bir bakıma üç ayları çilehane denen bu kavukta geçirirmiş. Yaptıklarından af dilemek için hiç çıkmaz. Gelen geçende ona yemek verirmiş (Ahmet Yaşar ZENGİN).

120. Konuşan Kedi

Seneler evvel Doğanyurt'ta bir adam yaşarmış. Bu adam Doğanyurt'ta her gece iki köy arasında atıyla gidip gelirmiş. Yine iki köy arasında gidip gelirken, mezarlıktan geçtiği vakitte bir kedi kucağına atlamış. Adam kedinin başını okşamaya başlamış: “bu saatte senin ne işin var burada” demiş. Kedi birden konuşmaya başlamış. Adamcağız çok korkmuş, kediyi kucağından atmış, hemen evine dönmüş. Bir daha korkudan geceleri dışarıya çıkmamış. Kırk gün sonra hiçbir şeyi yokken ölmüş (İsmail SARUL).

3.7. Delilerle İlgili Efsaneler

121. Pır Seyin

Bizim Kastamonu'muz delileriyle de meşhur bir yer. Deli Eşref'imiz vardır, Pır Seyin'imiz vardır. Günlerden bir gün bu hemen belediye çarşısının girişinde bir lokanta vardır. Bundan yedi sekiz sene öncesine kadar aktifti, şimdi oraya manifaturacı falan açıldı. İşte o lokantaya gidip gelirken sahibine selam vere vere sahibiyile bir ahbaplık doğdu. Bir gün yine oradan geçiyorum. Pır Seyin oturmuş süper, dört dörtlük bakım yapıyor. Dedim ağabey ne yüz veriyorsun şunlara. Ağabey vaktin varsa otur dedi, oturdum. Sana dedi bizzat bir olay anlatayım bizzat kendi yaşadığım bir olay. Pır Seyin Allah'ın bir delisi, bu her gün gelir ben de çorbasını veririm. Bir gün Çarşamba günü burada pazarın kurulduğu gün dükkân tıklım tıklım dolu, müşteriler oturacak yer bulamıyor. Pır Seyin gelmiş yine çorba istiyor, adam terslemiş bunu git sonra gel demiş. Neyse gidiyor Pır Seyin o gün tekrar gelmiyor dükkâna. Bizim lokantacı gece evine gidiyor, gece uykusunda çok yüksek bir dağa çıkıyor, çıktıkça çıkıyor artık bulutların üstünde gitmeye başlıyor. Kan ter içinde kalıyor, rüyasında bir korku sarıyor içini bir türlü aşağı inecek cesareti bulamıyor. O esnada bulutların arasından Pır Seyin görünüyor. Elinden tutuyor, gel diyor ben seni aşağı indireyim ve onu aşağıya indiriyor. Lokanta sahibi derin bir ah çekerek rüyasından uyanıyor, namazını kılıyor ve dükkânını açıyor. Artık yavaş yavaş müşteriler gelmeye başlayınca karşıdan Pır Seyin de görünüyor. Lokantacı rüyada da gördüğü için Seyin diyor hoşgeldin, gel çorbanı ikram edeyim diyor. Seyin de diyor gece seni bulutların üstünden aşağı indirmeseydim böyle ikram eder miydin? diyor (Erdal ARSLAN).

122. Deli Eşref 1

Deli Eşref'in hayatının neredeyse tamamı kerametlerle, mucizelerle doludur. Yaptığı her hareket olağanüstü, yaşadığı her olay bir keramet aslında. Ben Yozgat'ta Kastamonulu bir ağabeyimden dinledim bu efsaneyi. O ağabey yaklaşık kırk yıldır Yozgat'ta camcılık yapıyormuş. 70'li yıllarda Yozgat askerlik şubesine Kastamonulu bir asker gelir. Bu asker bir vesile ile bizim camcı ile tanışır. Bu asker her hafta sonu evci çıkar o camcının yanına tabii sayılı gün çabuk geçer ve teskere vakti gelir. Asker "ağabey var mı bir isteğin Kastamonu'dan" der. Camcı "Deli Eşref'e bol bol selam söyle" der. Bizim delikanlı arabaya biner binmez memleket heyecanından her şeyi unuttur. Kastamonu'da otogara iner karşısında Deli Eşref, kendine dik dik bakar fakat asker hatırlamaz. Sonra evine gider, aradan belli bir zaman geçer ve kapı zili çalar. Askerin annesi açar kapıyı, "söyle Eşref hayırdır" der. Eşref "senin oğlanda benim bir emanetim var söyle versin" der. Annesi oğluna söyler durumu ve asker hatırlar Eşref'e selam getirdiğini. Kadın "oğlum sen bilmez misin Eşref'in kalp gözü açıktır, nasıl unutursun" der. Asker hemen dışarı çıkar, Eşref'ten özür diler ve selamı iletir. Eşref "tamam şimdi oldu der, dönüp gider" (Erdal ARSLAN).

123. Deli Eşref 3

Deli yerine veli denilecek birisiymiş Deli Eşref. Tayy-ı mekân eylermiş, ibadete çok düşkünmüş, sadaka dağıtır ve haram yiyenden asla para kabul etmezmiş. Çok az konuşmuş. Dilenirmiş ama sadece bir kuruş alır, kalanını iade edermiş. Topladığı paraları keselere koyarak fakirlere, hastalara dağıtırmış. O zamanda büyük zat Said Nursi Efendi'nin kaldığı ev her gün ziyaretçi akınına uğramaktadır. Bir grup evden çıkarken bir başka grup girer. Bütün Kastamonu ahalisi o büyük zatın elini öpebilmek, nasihatlerini dinleyip hayır duasını alabilmek için yarıştıdır. Yine böyle bir günde, ziyaretçilerin birisi Said Nursi Efendi'ye yoğurt ikram etmek ister. Adamın bu hareketinden memnun kalan Said Nursi Efendi: “Bu yoğurdu Deli Eşref'e verirseniz beni daha fazla sevindirmiş olursunuz” der. Ziyaret bittikten sonra adam, yoğurdu da alarak oradan ayrılır. Sokakta yürürken karşısına Deli Eşref çıkar ve başlar bağırmağa: “Nerede benim yoğurdum... Bana yoğurdumu veriniz! Bana yoğurdumu veriniz!” diye. Bunun karşısında adam hayretler içinde kalır (Erdal ARSLAN).

3.8. Diğer Efsaneler

124. Ayan

Yıllar öncesinde Ayan adında kötü yürekli zalim bir adam varmış. Bu kişi Doğanyurt'un tamamına hakim, halka korku salan biriymiş. Bu adamın dediği dedik, kestiği kestikmiş. Ayan, bir gün bir kadının kolunu haksız yere kırmıştır. Bu haksızlığa dayanamayan kadının eşi de önce Cide kadısına şikâyette bulunmuş oradan da İstanbul kadısına... Tabi ki bunu halledemeyen adam umutsuz bir şekilde evine dönerken Ayan'ı ortadan kaldırmak için planlar yapıyor. Ayan'ın bir mahalledeki yemekte olduğunu duyunca, oraya gidip Ayan'ın yemeğine zehir katıyor ve Ayan zehirlenerek ölüyor. Halk çok seviniyor. Doğanyurt Ayan'ın esaretinden kurtuluyor (Mehmet BAYRAM).

SONUÇ

Türkiye'nin batı Karadeniz sınırları içerisinde yer alan Kastamonu, Ilgaz ve Küre dağları arasında Türk tarihi ve kültürü açısından önemli bir merkezdir. Kastamonu, binlerce ata yadigârı eser, zengin kültür hazinesi, gelenek ve görenekleri, hemen her köşesinde farklı adetleri, farklı ve zengin kıyafetleri ve yemekleri ile Anadolu Türk kültür mirasını canlı bir şekilde yansıtır ve yaşatır.

Kastamonu Efsaneleri adını taşıyan bu çalışma ile Selçukludan günümüze süzülüp gelen zengin kültürel değerlere sahip Kastamonu ve ilçelerinin sözlü kültür ürünlerinden biri olan efsanelerini, dün, bugün ve yarın arasında kuracağımız yakınlık ile yerelden genele ve geçmişten geleceğe taşımak için bir araya toplayarak bilim insanlarına ve topluma sunmak amaçlanmıştır.

Bu çalışmada, sözlü kaynaklardan derlemiş olduğumuz 55 efsane metni ile yazılı kaynaklardan derlediğimiz 69 efsane metni olmak üzere toplam 124 efsane metni bulunmaktadır. Bu efsane metinlerini, gerek uluslararası gerekse ulusal literatürde yapılmış olan çeşitli efsane tasniflerinden hareketle Kastamonu Efsaneleri isimli çalışmamızda 8 ana gruba ayrılarak tasniflendirilmiştir. Bunlar;

1. Dini Efsaneler,
2. Yerleşim Yerleri ve Tabiat Şekillerinin Adlarıyla İlgili Efsaneler,
3. Taş Kesilme Efsaneleri,
4. Tarihi Efsaneler,
5. İnsana Dönüşüm Efsaneleri,
6. Olağanüstü Varlıklar İlgili Efsaneler,
7. Delilerle İlgili Efsaneler,
8. Diğer Efsaneler.

Efsaneler bu şekilde sınıflandırıldıktan sonra ilk olarak efsane metinlerinin motiflerini içine alan kısa özeti verilmiş ve bu özette yer alan motifler Stith Thompson'un "The Motif Index of Folk Literature" (Halk Edebiyatının Motif İndeksi) adlı eserindeki motif numaraları ile tespit edilmiştir.

Çalışmamızda yer alan Kastamonu ve ilçelerinde derlediğimiz efsane metinlerinin büyük bir bölümünün dini nitelikli efsaneler olduğu görülmektedir. Dini nitelikli efsaneler; Peygamber, Hızır ve diğer din büyükleri üzerine anlatılan efsaneler (53), ziyaret yerleri üzerine (13) ve Evliyalar üzerine (5) olmak üzere üç gruba ayrılarak incelenmiştir. Kastamonu ve ilçelerinde yaşayan halkın, peygamber sevgisi ve dini inançlarına bağlılığı sonucu sosyal

yaşamlarında Türk-İslam Kültürü'nü benimsemeleri bu efsanelerin yoğun bir şekilde dile getirilmesini sağladığını düşünebiliriz.

Ziyaret yerleri üzerine anlatılan efsanelerde evliyalara ölümden sonrada çeşitli kerametleriyle halka yardım ettiği inancı vardır. Ayrıca kutsal saydıkları yerleri hastalıktan kurtarma, çocuk sahibi olma, sınav kazanma amaçlı ziyaret ederek bez bağlama, dua etme gibi ritüelleri yerine getirmektedirler. Bu durum aynı zamanda Türklerin İslamiyet'ten önceki dinleri olan Şamanizm'in izleridir. Bu efsanelerde kutsallık kavramı ön plana çıkmaktadır. Halkın kutsallara bakış açısı ve yüzyıllar önce yaşamış olan insanlara ait çeşitli özellikleri yaşatması efsanelerin halkın yaşamı üzerinde ki etkisini en açık bir şekilde göstermektedir. Dini efsanelerin bu kadar yaygın olarak oluşmasını sağlayan en önemli motif, peygamber ve evliyalara ilişkin dile getirilen "keramet"tir. Halk zor durumda kaldıklarında bu kerametleri sayesinde yardım göreceklere ilişkin düşünceleri bulunmaktadır.

Kastamonu ve ilçelerinde dini efsanelerden sonra en çok yerleşim yeri ve tabiat şekillerinin adlarıyla ilgili efsanelere ulaşılmıştır. İl merkezinin adıyla (4), ilçe merkezleri ile ilgili (9), köy adıyla (5), göl ve su adıyla ilgili (4) ve tepe adlarıyla ilgili (1) olmak üzere toplam 24 efsane derlenmiştir. Her insanın olduğu gibi yaşanılan yerlerin de bir hikâyesi bulunmaktadır. İnsanların yaşadıkları yerlerin adlarının bazıları doğrudan bir olaya bağlanırken bazıları da o yöreye ilk yerleşen kişiden almıştır. Ayrıca yer adları bir kahramanın, bir evliyanın başından geçen olay ya da bir aşk hikâyesinin sonucundan almıştır.

Anadolu'nun pek çok yöresinde olduğu gibi Kastamonu ve ilçelerinde taş kesilme ile ilgili efsanelere ulaşılmıştır. Kastamonu ve ilçelerinde 6 tane taş kesilme konulu efsane derlenmiştir. Bu efsaneleri motifleri, yılan, hayvanların taş kesilmesi, duanın esrarengiz gücü, taşla çevirerek cezalandırma ve dini inanç gibi çeşitlilik göstermektedir. Bu efsanelerde yörenin aile içi ilişkileri, namusu koruma ve insana zarar veren hayvanlardan korunmak için dua gibi dini ritüellerle ilgili yaşantılar bulunmaktadır. Bu efsanelerde halk namusu için gerekirse taş olmayı, kötü davranışların taş kesilerek cezalandırıldığı ve zarar verme niyetindekilerin dua karşısında yok olacağı gibi öğretiler görülmektedir.

Çalışmada Kastamonu ve ilçelerinde, tarihi kişilerle (6), tarihi yapılarla (7), tarihi olaylarla (1) ve tarihi yollarla (1) ilgili olarak toplam (15) tarihi ile ilgili efsane derlenmiştir. Bu efsanelerde yaygın olarak "padişah", "padişah kızı", "baba ve kız" ve "dua" motifleri bulunmaktadır.

İnsana dönüşüm ile ilgili (2) efsane derlenmiştir. Bunlardan biri "taş bebek" efsanesidir. Taş bebek efsanesi, Türk filmlerinin konusu da olmuş bir yaşam olayıdır. Bu efsanenin konusu, Kastamonu'nun dışında tüm Anadolu'da aile içi ilişkilere ve toplum

yapısına etki eden önemli sosyal olaylardan biridir. Efsanenin ana motifleri “zengin adam” ve “evlilik”tir. Bu efsane toplumsal yapıda çocuk sahibi olmayan kadının çilesini ve bu çilenin şükür etme boyutunda bir teslimiyetle sonuçlanabileceğini anlatılmaktadır. Diğer dönüşüm efsanesinde ise adanan adağın yerine getirilmemesi durumunda ki cezalandırılmayı insanlara hatırlatmaktadır.

Kastamonu ve ilçelerinde doğaüstü varlık üzerine derlediğimiz efsane metinlerinde olağanüstülük önemli bir durumdur. Bu konuda, “cinlerin yuvası çınar ağacı”, “efendimiz” ve “konuşan kedi” isimli üç efsane derlenmiştir. Bir takım varlıklara (cin ya da cin kılığına giren hayvanlar), olaylar (çınar ağacının kesilmesi) ve yerlerle (mezarlık) ilgili olan efsaneler bu şekilde görülmektedir. Bu efsanelerle insanların tehlikeli görülen olay, varlık, yer ve hayvanlara karşı önlem almaları ve bilinç kazanmaları önemli bir durumdur.

Bu çalışmada delillerle ilgili üç efsane tespit edilmiştir. Bu efsanelerde en önemli motif “Erenin Gözüken Olağanüstülükleri” dir. Bu efsanelerde “deli”liğin alay konusu olmaktan çok “ermiş”lik bakımından ele alınması gereği vurgulanmaktadır. Bu durum halkın sosyal ilişkilerinde de kendini gösterdiğini söyleyebiliriz. Toplumsal yaşamda da “deli”lere karşı “ermiş”lik boyutu dikkate alınarak daha iyi davranıldığı çoğu zaman görülen bir durumdur. Çalışmanın efsaneler ilişkin son sınıflaması “diğer efsaneler” başlığı adı altında yapılmıştır. Bu efsanede zalim davranış sonucunda yaşanan olaylar ele alınmıştır. Bu efsanenin motifi “öldürülerek cezalandırma”dır. Bu efsane ile zorbalığın sonucunun zararını zorbanın da çektiği şeklinde açıklanabilir. Böylece insan ilişkilerinde ve toplumsal yaşamda bu efsane dikkate alınarak kötü davranışlardan kaçınılması öğütlenmektedir.

Bu çalışmada da görüldüğü gibi, efsaneler anlatıldığı toplumun insan ilişkilerinde ve toplumsal yaşamında etkili olan kültür ürünleridir. İnsanların açıkça ifade edemediği değerleri, adetleri, duygu, düşünce ve davranışları efsaneler yardımıyla dile getirerek toplumdaki insanlara yol gösterirler. Efsaneler bir kültürün gelenek-göreneklerinin, örf-adetlerinin yaşatılmasında ve gelecek nesillere aktarılmasında en önemli vasıtalarından biridir. Kısaca efsaneler insanlara gerek bireysel yaşamlarında gerekse toplumsal yaşamlarında sorumluluklarını alma konusunda ders veren, yol gösteren, ibret almayı öğreten kültürel değerlerdir.

Efsaneler diğer kültür ürünlerine göre daha orijinal, daha sade ve daha milidirler. Kastamonu efsanelerinde görülen dini ve milli motifler Anadolu’nun farklı yörelerinde benzer şekilde bulunmaktadır. Bunun nedenlerinden biri Kastamonu ve ilçeleri Türk Vatanı olduktan sonra el değişmemiş olması, Türk Kültürü’nün kesintisiz devam etmesidir. Efsanelerin benzer motifler taşıması Anadolu’nun Türk yurdu olduğunu gösteren en önemli belgelerden biridir.

Kaynakça

Acar, Ergün (2008); *Kastamonu Merkez, İlçe ve Köy Ağızları*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.

Acar, Hüsni (2006); *Tarihte Kastamonu*, Çetin Matbaacılık, İstanbul.

Akalın, Sami İ. (1984); *Edebiyat Terimler Sözlüğü*, Varlık, İstanbul.

Akman, Eyüp (2007); *Kastamonu Ninnileri ve Taş Bebek Efsanesi*, Gazi Kitabevi, Ankara.

Alangu, Tahir (1983); *Türkiye Folkloru El Kitabı*, Adam, İstanbul.

Alptekin, Ali Berat (1993); *Fırat Havzası Efsaneleri*, Kültür Ofset Basımevi, Antakya.

Arslan, Erdal (2007); *Kastamonu Hikâyeleri*, İskenderiye Yayınları, İstanbul.

Aslıyüce, Erdoğan (2004); *Türkiye'nin Yüreği Kastamonu*, Yesevi Yayıncılık, İstanbul.

Azdavay Kaymakamlığı (2008); *Renk ve Ahenk Azdavay*, Kastamonu.

Bascom, William R. (2005); “Folklorun Dört İşlevi”, Çev: Ferya Çalış, *Halkbiliminde Kuramlar ve Yaklaşımlar 2*, (Hzl. Öcal Oğuz vd.) Geleneksel Yayıncılık, Ankara.

Baydil, Emin (2005); “Tarihi Coğrafya Açısından Kastamonu Coğrafyasına Dair Bazı Tespitler”, Birinci Kastamonu Kültür Sempozyumu Bildirileri, Bizim Büro Basımevi, Kastamonu.

Behçet, Mehmet (1998); *Kastamonu Eski Eserleri*, (Hzl. Musa Cihangir), Kastamonu Valiliği Yayınları, Kastamonu.

Boratav, Pertev Naili (2003); *100 Soruda Türk Halk Edebiyatı*, Gerçek Yayınları, İstanbul.

Buch, Wilfried (2006); “Masal ve Efsane Üzerine”, Çev: Ali Osman Öztürk, *Halkbiliminde Kuramlar ve Yaklaşımlar 1*, (Hzl. Öcal Oğuz vd.) Geleneksel Yayıncılık, Ankara.

Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi (1986); Meydan Yayınları, İstanbul.

Çağmlar, Zekiye (2005); “Kastamonu Halk Kültürü İçinde Yatır-Ziyaret İnancı ve Bu İnanç Çerçevesinde Şeyh Şaban-ı Veli Etrafında Oluşturulan Efsaneler”, II. Kastamonu Kültür Sempozyumu Bildirileri, Gazi Üniversitesi Basımevi, Ankara.

Çörekçi, Murat (2005); *Kastamonu Devrekâni Her Yönüyle*, Düzey Ofset Matbaa, İstanbul.

Darkot, Besim (1940); “Kastamonu Maddesi”, İslam Ansiklopedisi, Milli Eğitim Basımevi, Ankara.

Devellioğlu, Ferit (2003); *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*, Aydın Kitabevi, Ankara.

Dönmez Fedakar, Pınar (2008); *Karakalpak Efsaneleri*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Duymaz, Recep (2005); “Mehmet Akif Ersoy’un Kastamonu ve Çevresindeki Milli Mücadele Konuşmaları”, II. Kastamonu Kültür Sempozyumu Bildirileri, Gazi Üniversitesi Basımevi, Ankara.

Erçiş, Pakize (1990); “Sosyal-psikolojinin Halkbilimiyle İlgisi ve Halk Biliminin Gençliğin Eğitimindeki Rolü ve Önemi Üzerine Bazı Düşünceler”, Millî Folklor, S.5, s.41. Ankara.

Erdoğan, Kenan (2003); “Şiir-Efsane İlişkisi ve Niyâzî-i Mısrî’nin Menkıbelerine göre Bazı Şiirlerin Hikâyesi”, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, C.1,S.1,Manisa.

Erdoğan, Ata (2010); *İlimiz Kastamonu ve Karadeniz Bölgesi*, Kastamonu Belediye Başkanlığı, 3. Baskı, Kastamonu.

Eren, Emin M. (1997); *Zonguldak-Bartın-Karabük İlleri Ağızları*, TDK Yayınları, Ankara.

Ergun, Metin (1997); *Türk Dünyası Efsanelerinde Değişme Motifi*, Cilt,1, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

Göde, Halil Altay (2010); *Isparta Efsaneleri*, Fakülte Kitabevi, Isparta.

Gökalp, Ziya (1976); *Türk Töresi*, (Hzl. Hikmet Dizdaroğlu), Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.

Gökşen, Cengiz (1999); *Giresun Efsaneleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.

Görkem, İsmail (1987); *Elazığ Efsaneleri Üzerine Bir İnceleme*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.

Hansoy, Namık F. (1984); *Büyük Farsça-Türkçe Sözlük*, İnkılap ve Aka Kitabevleri, İstanbul.

Hornby, Albert Sydney (1989); *Oxford Advanced Learner’S Dictionary of Current English*, Oxford university Press, Landon.

İbret, B. Ünal (2007); *Küre Bakır Diyarının Coğrafyası*, Aktif Yayınevi, Ankara.

Kanar, Mehmet (2000); *Farsça-Türkçe Sözlük*, Deniz Kitabevi, İstanbul.

Kankal, Ahmet (2004); *Türkmen’in Kaidesi Kastamonu*, Zafer Matbaası, Ankara.

Karadavut, Zekeriya (1992); *Yozgat Efsaneleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Karakuzuoğlu, Gülsüm (2008); *Kastamonu Halk Evleri ve Faaliyetleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.

Kastamonu Rehberi (2004); Kastamonu Valiliği İl Özel İdare Müdürlüğü, Dönence Basım, İstanbul.

Kastamonu 1967 il yillığı (1968); Ulusal Basımevi, Ankara.

Kastamonu Türbeleri (1995) ; İl Kültür Müdürlüğü, Kastamonu.

Kaya, Doğan (2007); *Ansiklopedik Türk Halk Edebiyatı Terimler Sözlüğü*, Akçağ Yayınevi, Ankara.

Köprülü, Mehmet Fuat (1981); *Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara.

Luthi, Max (2006); “Masalın Efsane, Menkıbe, Mit, Fabl ve Fıkra Gibi Türlerden Farkı”, Çev: Sevgül Sönmez, *Halkbiliminde Kuramlar ve Yaklaşımlar 1*, (Hzl. Öcal Oğuz vd.) Geleneksel Yayıncılık, Ankara.

Mahmutoğlu, Barış Tansu (2007); *Çok Partili Sisteme Geçiş Sürecinde Kastamonu (1945-1960)*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü, Ankara.

Mathias, Mildred (2010); “Büyü, Efsane ve Tedavi”, Çev: Gülşah Yüksel, Bozok Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, sayı:1, Yozgat.

Meydan Larousse Ansiklopedisi (1981); Meydan Yayınları, İstanbul.

Osan, Mustafa (2006); *Kuzeydoğu Denizli Yöresinde Anlatılan Efsaneler*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.

Ögel, Bahattin (1989); *Türk Mitolojisi*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.

Önal, Mehmet Naci (2005); *Muğla Efsaneleri*, Muğla Üniversitesi Yayınları, Muğla.

Önder, Mehmet (1997); *Efsaneleri-Destanları-Hikâyeleriyle Şehirden Şehre Anadolu*, Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul.

Özkarıcı, Mehmet (2008); *Üsküdar'a Kadar Kastamonu*, “Candaroğulları Beyliği Dönemi Mimarisi”, (Hzl. Lütfü Seymen), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.

Öztürk, Ali (1986); *Türk Anonim Edebiyatı*, Bayrak Yayıncılık, İstanbul.

Öztürk Sevgi; Demircioğlu, Nurcan ve Ayan, Sezgin (2004); “Kastamonu Kenti Açık ve Yeşil Alanları İçin Ekolojik Bir Yaklaşım”, V. Ulusal Çevre ve Ekoloji Kongresi Bildiriler Kitapçığı, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.

Pala, İskender (2003); *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*, Leyla ve Mecnun Yayıncılık, İstanbul.

Pentikainen, Juha (2006); “Efsanenin Yapısı ve Fonksiyonu”, Çev: İsmail Görkem *Halkbiliminde Kuramlar ve Yaklaşımlar 1*, (Hzl. Öcal Oğuz vd.) Geleneksel Yayıncılık, Ankara.

Rayman, Hayrettin (1992); “Erzurum Efsanelerinde Gayrı Müslimler”, *Milli Folklor Dergisi*, sayı:14, s.26.

Rohrich, Lutz (2006), “Halk Anlatısı Araştırmasında Anlam Arayışı”, Çev: Kürşat Korkmaz, *Halkbiliminde Kuramlar ve Yaklaşımlar 1*, (Hzl. Öcal Oğuz vd.) Geleneksel Yayıncılık, Ankara.

Sakaoğlu, Saim (1980); *Anadolu-Türk Efsanelerinde Taş Kesilme Motifi ve Bu Efsanelerin Tip Kataloğu*, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara.

Sakaoğlu, Saim (1987); “Efsane”, 1987 Çocuk Edebiyatı Yıllığı, İstanbul.

Sakaoğlu, Saim (1992); *Efsane Araştırmaları*, Selçuk Üniversitesi Yayınları, Konya.

Sakaoğlu, Saim (2008); *101 Anadolu Efsanesi*, Akçağ Yayınları Ankara.

Sami, Şemseddin (1989); *Kamus-ı Türkî*, Enderun Kitabevi, İstanbul.

Sancak, Nuriye (2008); *Mardin Efsaneleri*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

Seyidoğlu, Bilge (1989); “Folklor Üzerine”, *Milli Folklor*, Güz, sayı.3, s.5. Ankara.

Seyidoğlu, Bilge (1997); *Erzurum Efsaneleri*, Erzurum Kitaplığı, İstanbul.

Seymen, Lütfü (1995); “Kartpostallarla Geçmişte Kastamonu”, *Tarih ve Toplum Dergisi*, sayı: 140.

Söylemez, Faruk (1996); “Milli Mücadele Döneminde Kastamonu’da Kurulan Cemiyetler”, *Atatürk Araştırma Merkez Dergisi*, Cilt XII, Sayı 34.

Şahin, Burhan (2009); *Osmanlıdan Cumhuriyete Kastamonu Nüfusu*. Akademik Bakış, sayı:17.

Şahingöz, Mehmet (1989); “Milli Mücadele’de Kastamonu”, *Türk Tarihinde ve Kültüründe Kastamonu Sempozyumu*, Ayyıldız Matbaası, Ankara.

Tan, Nail (2007); *Derlemeler, Makaleler, Kastamonu Araştırmaları*, BRC Basım, Ankara.

Tosunoğlu, Ayşe (1984); *XVI yy’da Kastamonu Sancağı*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Tunoğlu, Cemal (2008); *Üsküdar’a Kadar Kastamonu*, “Kastamonu’nun Jeolojik ve Doğal Özellikleri”, (Hzl. Lütfü Seymen), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.

Tunoğlu, Kamil (2002); *Bol Unvanlı-İstiklal Madalyalı Yatırım Yoksunu Bir Şehrin Hikâyesi İnebolu*, Dünya Yayıncılık, İstanbul.

Turan, Refik (1989); “Selçuklular Döneminde Kastamonu”, Türk Tarihinde ve Kültüründe Kastamonu Sempozyumu, Ayyıldız Matbaası, Ankara.

Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi (1979); Cilt3, Dergâh, İstanbul.

Uzunçarşılı, İsmail Hakkı (1937); *Anadolu Beylikleri ve Akkoyunlu Karakoyunlu Devletleri*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.

Ünal İbret, Bilgin(2004).“Kastamonu Nüfusunun Gelişim, Dağılım ve Yoğunluk Özellikleri”, Gazi Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi, Cilt 12, Kastamonu.

Yaman, Talat Mümtaz (1935); *Kastamonu Tarihi I (15. Asrın Sonlarına Kadar)*, Kastamonu Halkevi Yayınları, Kastamonu.

Yılmaz, Mehmet Serhat (2005); “Atatürk’ün Kastamonu Gezisi ve Şapka İnkılâbı”, Gazi Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi,sayı:1, Kastamonu.

Yılmaz, Mehmet Serhat (2008); *Üsküdar’a Kadar Kastamonu*,“II. Meşrutiyet Döneminde Kastamonu”, (Hzl. Lütfü Seymen), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.

Yücel, Yaşar (1991); *Anadolu Beylikleri Hakkında Araştırmalar I-II*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.

Zengin, Ahmet Yaşar (2008); *Düğünleriyle, Türküleriyle, Manileriyle Kastamonu*, Ilgaz Yayınları, İstanbul.

Elektronik Kaynaklar:

http://www.cide.gov.tr/default_B0.aspx?content=1007 (Erişim Tarihi, 11.05.2011)

<http://www.kastamonu.bel.tr/tarihce.asp> (Erişim Tarihi, 11.05.2011)

http://www.taskopru.gov.tr/default_B0.aspx?content=1013 (Erişim Tarihi, 11.05.2011)

Ek 1: Efsanelerde Geçen Motiflerin Listesi

- A 0 (Tanrı) : 61
- A 901 (Ayak İzi) : 37, 68
- A 1617 (Yer Adının Kökeni) : 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 114
- B 11 (Yılan) : 95, 96, 97, 111, 112
- B 210 (Konuşan Hayvanlar) : 104, 120
- B 211 (İnsan Gibi Konuşan Hayvanlar) : 45, 120
- B 400 (Yardımcı Evcil Hayvanlar) : 85, 107, 108
- B 570 (Hayvanlar İnsanlara Hizmet Eder) : 3, 107
- B 740 (Hayvanların Olağanüstü Gücü) : 63
- C 420 (Sırları Açıklama Yasağı) : 10
- C 423 (Olağanüstülüklerin İfşa Edilmesi) : 10, 34, 104
- D 231 (Kişinin Taş Kesilmesi) : 99, 100
- D 420 (Hayvanlar Taş Kesilir) : 95, 96, 97, 100
- D 470 (Nesnelerin Taş Kesilmesi) : 98
- D 1240 (Sihirli Su) : 1, 8, 18
- D 1254 (Sihirli Asa) : 8, 67, 77, 92
- D 1279 (Sihirli Ses) : 117
- D 1390 (İnsanları Kurtaran Sihirli Objeler) : 7
- D 1810.8.3 (Rüyada İkaz): 20, 114
- D 2122 (Olağanüstü Hızla Yolculuk): 8, 16
- E 32 (Yenilen Hayvanın Yeniden Kemikleri Üzerine Diriltilmesi) : 26
- E 783 (Kesikbaş) : 51, 52, 53
- F 220 (Perilerin Yaşadığı Yer) : 118
- F 310 (Periler ve İnsan) : 119, 120
- F 350 (Periler Tarafından Çalınma) : 57
- F 412.1 (Görünmez Varlıkların Sesleri) : 109
- F 500 (Olağanüstü İnsan) : 65, 68
- F 511.0.4 (Kesik Başla Savaşma) : 51
- F 530 (Olağanüstü Durumlar): 4, 33, 35, 40, 58, 60, 61, 62, 64
- F 556 (Olağanüstü Ses) : 109
- F 701 (Zengin Topraklar) : 44
- F 770 (Olağanüstü İnşa ve Döşeme) : 24, 63, 86

F 800 (Olağanüstü Kayalar, Taşlar) : 88
F 811 (Olağanüstü Ağaç) : 10
F 900 (Keramet) : 1, 2, 5, 7, 19, 35, 39, 119
F 930 (Denizler ve Sular Hakkındaki Olağanüstü Olaylar) : 31, 36, 112
F 970 (Ağaçlar ve Bitkilerin Olağanüstü Davranışları) : 37, 118
F 980 (Hayvanlarla İlgili Olağanüstü Davranışları) : 68, 85, 86, 104, 107, 108
F 1088 (Olağanüstü Kaçışlar) : 98
F 1068 (Realist Rüya) : 9, 38, 50, 54, 55, 56, 59, 114, 121
H 960 (Kabilyet ve Akıl Yoluyla Yerine Getirilen Vazifeler) : 94, 111
H 1109 (Mucizevî Sürat Gerektiren İşler) : 16, 24
H 1385 (Kaybolan İnsanların Araştırılması) : 48
H 1544 (Susuzlukla Mücadele) : 77, 107
J 50 (Gözlem Yoluyla Kazanılan Bilgi) : 76
J 152.2 (Dervişten Alınan Nasihat) : 14, 20, 28, 65, 116
J 157 (Rüyada Öğrenilen Bilgi) : 9, 38, 54, 55, 56, 114
J 370 (Önemli ve Önemsiz İşler Arasında Seçim) : 117
J 1340 (Açların Karşılık Vermesi) : 77, 87
K 1600 (Aldatıcı Kendi Tuzağına Düşer) : 117
K 2200 (Alçaklar ve İhanet Edenler) : 75
M 301 (Peygamberler) : 50
M 340 (Hoca ve Talebe) : 2
M 341 (Önceden Bilinen Ölüm) : 2, 28, 29, 32, 49
M 411 (Bedduanın Yerine Getirilmesi) : 3, 87, 104
M 430 (Şahısların Bedduası) : 87, 104
N 300 (Şanssız Kazalar) : 90, 91
N 330 (Kaza ile Öldürme veya Ölüm) : 90,91
N 844.2 (Yardımcı Derviş) : 12
P 10 (Padişah) : 47, 72, 73, 101, 102, 103, 105, 110, 114
P 40 (Din Adamları) : 25, 72, 73, 74, 75, 103
P 41 (T) (Hz. Muhammed) : 50
P 42 (T) (Hızır) : 22, 25, 65, 77
P 150 (Zengin Adam) : 116, 117
P 210 (Karı-Koca) : 5, 22, 38, 61, 124
P 230 (Anne-Baba ve Çocuk) : 9, 117

P 231 (Anne ve Oğlu) : 23, 122
P 233 (Baba ve Oğul) : 106
P 234 (Baba ve Kız) : 72, 73, 74, 75, 101, 102, 103
P 253 (Erkek ve Kız Kardeşler) : 71
P 261 (Kayınbaba) : 117
P 310 (Dostluk, Arkadaşlık) : 17
P 340 (Hoca ve Talebe) : 11, 59
P 410 (İşçi) : 58, 107, 113
P 411 (Köylü) : 41, 46, 63, 64, 85, 86, 97, 104, 112
P 412 (Çoban) : 6
P 431 (Tüccar) : 79
P 443 (Değirmenci) : 11
P 453 (Ayakkabıcı) : 1
P 510 (Mahkeme) : 104
P 511 (Ordu) : 94
P 551 (Askerler) : 50, 78, 105, 114, 115
P 555 (Savaşta Mağlup Olma) : 69
Q 145.1.1 (İçilen Sudan Sağlık Bulma) : 67, 88, 92, 93, 112
Q 211 (Öldürerek Cezalandırma) : 72, 73, 75, 118, 124
Q 221.8 (Kutsal Yerlere Saygısızlığın Cezalandırılması) : 58, 66
Q 223.3 (Kurbanı İhmal Etmenin Cezalandırılması) : 117
Q 223.6 (Olacakları Erenin Önceden Bilmesi) : 38
Q 227 (Kişiye Karşı Gelmenin Cezalandırılması) : 40, 47, 57
Q 285 (Zalimlik Cezalandırılır) : 124
Q 395 (Saygısızlar Cezalandırılır) : 66
Q 431 (Sürgün Ederek Cezalandırma) : 110
Q 520 (Pişmanlıklar) : 14, 20, 26, 35
Q 550 (Olağanüstü Cezalar) : 57, 66, 86
Q 551.3.4 (Taşa Çevirerek Cezalandırma) : 99, 100
R 210 (Kaçmalar) : 60
R 213 (Evden Kaçma) : 57
R 311 (Ağaca Sığınma) : 10
S 110 (Öldürmeler) : 72, 102
S 260 (Kurban) : 38, 117

T 10 (Âşık Olma) : 72, 73, 74
T 100 (Evlilik) : 91, 98, 116, 117
T 300 (Namus, Bakirelik) : 69, 98
V 36 (T) (Namaz) : 8, 16, 24, 29, 70, 96, 97, 109
V 50 (Dua) : 6, 7, 13, 21, 23, 54, 97, 98, 103
V 52 (Duanın Esrarengiz Gücü) : 7, 11, 13, 22, 26, 36, 95, 97
V 60 (Cenaze Merasimleri) : 29, 40, 42, 49, 105
V 100 (Dini Binalar) : 13, 35, 43, 54, 63, 89, 96
V 112.2 (Camiler) : 47
V 113 (Türbeler) : 20, 21, 23, 38, 51, 53, 54, 55, 56, 58, 60
V 200 (Mukaddes Şahıslar) : 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 23, 24, 25, 27, 35, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 48, 49, 50, 54, 56, 58, 59, 62, 66, 70, 76, 80, 85, 93, 95, 96, 103, 107, 108, 111, 114, 123
V 207 (T) (Yardımcı Derviş) : 116
V 221.1 (Erenin Felçliyi İyileştirmesi) : 55
V 222 (Erenin Gözüken Olağanüstülükleri) : 11, 12, 15, 19, 30, 34, 41, 42, 43, 44, 45, 47, 65, 101, 119, 121, 122, 123
V 223.6 (Olaçakları Erenin Önceden Bilmesi) : 25, 28, 39, 46, 49, 50
V 300 (Dini İnanışlar) : 99, 100
V 301 (T) (Dini İnanışlar) : 113
V 320 (Kafirler) : 57, 73, 75, 78
V 340 (İnanmayanlara Gösterilen Mucizeler) : 8
V 410 (Sadaka ve Yardımseverlikle Mükâfatlandırma) : 77
V 463 (Şehit Olma) : 42, 53, 105
V 516 (Geleceği Görme) : 29, 32, 39, 49, 50
V 530 (Hacılar) : 16, 27, 29, 42, 46, 115
V 532 (Mekke'ye Giderek Hacı Olma) : 16, 42
W 33 (Kahramanlık) : 74, 105
W 35 (Doğruluk) : 113
Z 65.3 (Renk Formelleri Beyaz) : 65
Z 71.5 (Formulistik Sayı 7) : 19, 23, 38, 67, 71, 87, 119
Z 71.12 (Formulistik Sayı 40) : 34, 45, 117, 120
Z 139 (Kişileştirme) : 19, 37
Z 143 (Sembolik Renk Siyah) : 70

Z 183 (Sembolik Adlar) : 30, 63, 64, 77, 79, 88, 89, 91, 92, 105, 112

Ek 2: Efsanelerin Derlendiği Kaynak Kişiler Listesi

SOYADI	ADI	DOĞUM YILI	EĞİTİM DURUMU	MESLEĞİ	YAŞADIĞI YER
Açıkgöz	Sebahat	1968	İlkokul	Ev Hanımı	Pınarbaşı
Akkoca	Necibe	1955	İlkokul	Ev Hanımı	Tosya
Arslan	Erdal	1975	Yüksekokul	Memur	Merkez
Aynacı	Şerife	1950	Okur-Yazar	Ev Hanımı	Tosya
Bayram	Mehmet	1959	Ortaokul	Emekli	Daday
Beygirlioğlu	Yılmaz	1951	Ortaokul	Nakliyecisi	Merkez
Çiftçi	Mehmet	1952	İlkokul	İmam	Merkez
Çiftçi	Mehmet	1958	Okur-Yazar	Çiftçi	Tosya
Çorbacı	Burhan	1957	İşçi	İlkokul	Taşköprü
Dilek	Nurhan	1947	Ev Hanımı	Okur-Yazar	Araç
Evlice	İbrahim	1930	Çiftçi	Okur-Yazar	Tosya
Evlice	Recep	1932	Çiftçi	Okur-Yazar	Tosya
Gemici	Huriye	1957	Ev Hanımı	İlkokul	Hanönü
Göçmez	Yunus	1945	Emekli	Okur-Yazar	Merkez
Gümüş	Elife	1987	Öğrenci	Üniversite	Taşköprü
Gümüş	Saime	1966	Ev Hanımı	İlkokul	Taşköprü
Kabaoğlu	Necati	1940	Marangoz	İlkokul	Merkez
Kabaoğlu	Reyhan	1950	Ev Hanımı	Okur-Yazar	Merkez
Kayaoğlu	İbrahim	1932	Çiftçi	Okur-Yazar	Tosya
Koca	Neriman	1951	Ev Hanımı	Okur-Yazar	Abana
Küçük	İsmail	1960	İmam	Yüksekokul	Devrekâni
Madenoğlu	İbrahim	1935	Emekli	İlkokul	Merkez
Musaoğlu	Salim	1959	Emekli	Ortaokul	Tosya

Öget	Ayşen	1968	Ev Hanımı	İlkokul	Tosya
Özelci	İfakat	1955	Ev Hanımı	Okur-Yazar	İhsangazi
Özelci	Merve	1988	Ev Hanımı	Lise	Merkez
Sarul	İsmail	1939	Esnaf	Okur-Yazar	Doğanyurt
Sezer	Mücahit	1968	Esnaf	Ortaokul	Taşköprü
Sivaslı	İmdat	1966	Şoför	İlkokul	Merkez
Şahin	Sevil	1943	Emekli	Okur-Yazar	Ağlı
Şensoy	Salim	1955	Müdür	Üniversite	Devrekâni
Ulaş	Emine	1955	Ev Hanımı	İlkokul	Seydiler
Yamaç	Aliye	1941	Ev Hanımı	Okur-Yazar	Daday
Yemen	Emine	1957	Ev Hanımı	İlkokul	Tosya
Yılmaz	Ayşe	1945	Ev Hanımı	Okur-Yazar Değil	Pınarbaşı
Yılmaz	Münevver	1950	Ev Hanımı	Okur-Yazar	Pınarbaşı
Yüksel	Aliye	1966	Ev Hanımı	İlkokul	Merkez
Yüksel	Musa	1961	Emekli	Lise	Merkez

Ek 3: Efsanelerin Alındığı Yazılı Kaynaklar

Akman, Eyüp (2007); *Kastamonu Ninnileri ve Taş Bebek Efsanesi*, Gazi Kitabevi, Ankara.

Arslan, Erdal (2007); *Kastamonu Hikâyeleri*, İskenderiye Yayınları, İstanbul.

Aslıyüce, Erdoğan (2004); *Türkiye'nin Yüreği Kastamonu*, Yesevi Yayıncılık, İstanbul.

Behçet, Mehmet (1998); *Kastamonu Eski Eserleri*, (Hızl. Musa Cihangir), Kastamonu Valiliği Yayınları, Kastamonu.

Çağınlar, Zekiye (2005); “Kastamonu Halk Kültürü İçinde Yatır-Ziyaret İnancı ve Bu İnanç Çerçevesinde Şeyh Şaban-ı Veli Etrafında Oluşturulan Efsaneler”, II. Kastamonu Kültür Sempozyumu Bildirileri, Gazi Üniversitesi Basımevi, Ankara.

Çörekçi, Murat (2005); *Kastamonu Devrekâni Her Yönüyle*, Düzey Ofset Matbaa, İstanbul.

Kastamonu Türbeleri (1995) ; İl Kültür Müdürlüğü, Kastamonu.

Önder, Mehmet (1997); *Efsaneleri-Destanları-Hikâyeleriyle Şehirden Şehre Anadolu*, Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul.

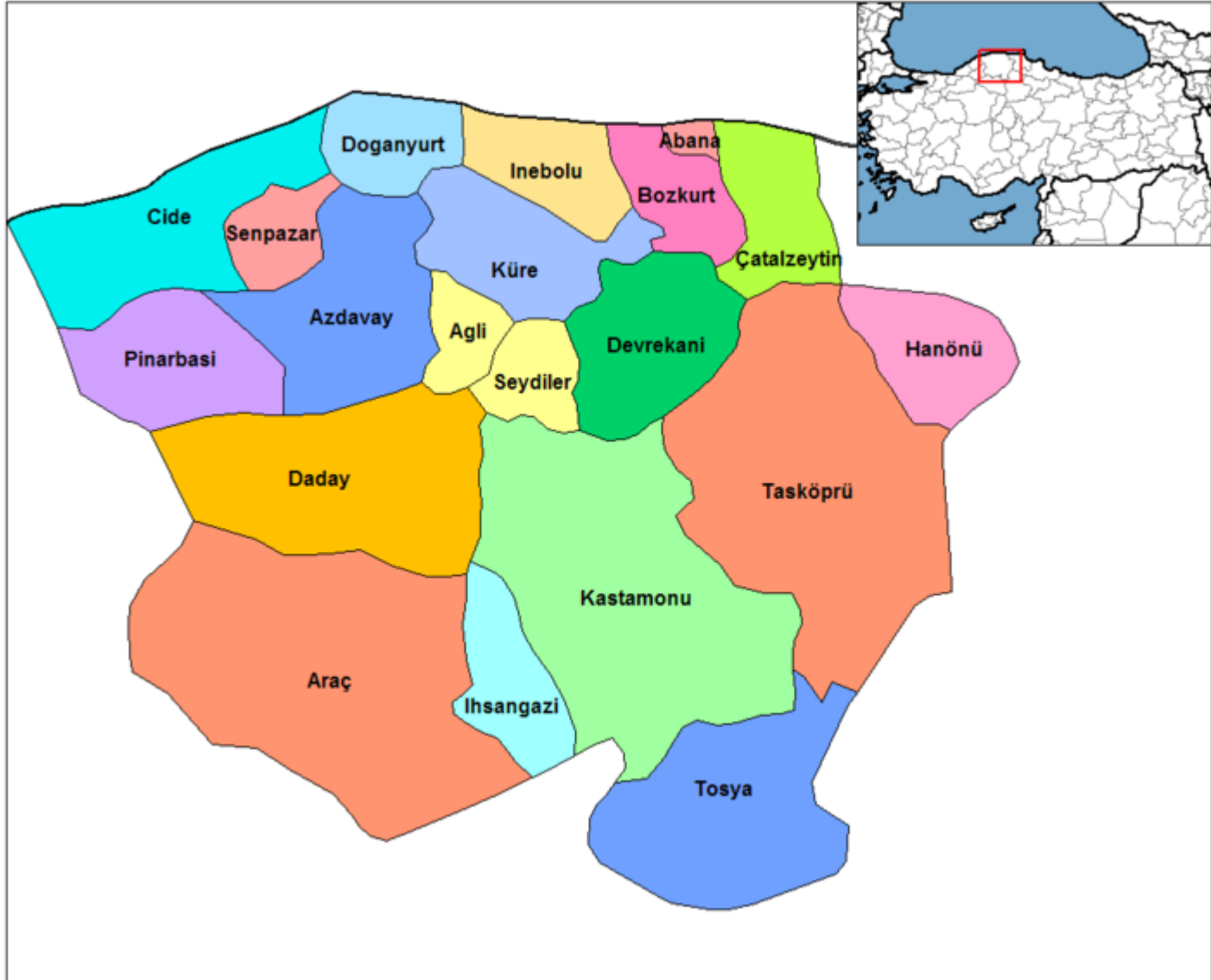
Sakaoğlu, Saim (2008); *101 Anadolu Efsanesi*, Akçağ Yayınları Ankara.

Zengin, Ahmet Yaşar (2008); *Düğünleriyle, Türküleriyle, Manileriyle Kastamonu*, Ilgaz Yayınları, İstanbul.

Elektronik Kaynak:

http://www.nurbahcesi.org/printer_friendly_posts.asp?TID=10192(Erişim Tarihi: 23.04.2011)

Ek 4:Kastamonu İli Haritası

ÖZGEÇMİŞ

1985 yılında Kastamonu'da doğdu. İlköğretim ve lise öğrenimini Kastamonu'da tamamladı. 2003–2007 yıllarında Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü bitirdi. Karadeniz Teknik Üniversitesi Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği tezsiz yüksek lisans programını 2007–2009 yıllarında tamamladı. 2009 yılında Bozok Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalında tezli yüksek programına başladı.

02.02.2009 tarihinde Bozok Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Türk Halkbilimi Ana Bilim Dalında Araştırma Görevlisi olarak çalışmaya başladı. Hâlen bu ana bilim dalında akademik çalışmalarına devam etmektedir.

Yüksel'in çeşitli dergilerde kitap tanıtımı, çeviri yazıları ve Kastamonu kültürü hakkında makaleleri bulunmaktadır. Ayrıca Türk kültürü ve edebiyatı ile ilgili kongrelerde sözlü bildiri sunumları vardır. Yüksel, bekâr olup yabancı dili İngilizcedir.

İletişim Bilgileri

Adres :

Bozok Üniversitesi

Fen Edebiyat Fakültesi

Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

Divanlı Yolu 10. km.

66100 YOZGAT

Telefon:

(354) 242 10 42

E-posta:

gulsah.yuksel@bozok.edu.tr